

Madonas novada attīstības programma 2013.-2020. gadiem

Madona
2013

Saturs

Izmantotie saīsinājumi	3
Terminu skaidrojums.....	4
Ievads	5
Metodika	7
I. Attīstības programmas stratēģiskā daļa	9
1. Atbilstība Madonas novada attīstības stratēģijai 2013.-2038.gadam	9
2. Novada attīstības vidēja termiņa prioritātes	11
3. Dokumentu ietvars	16
3.1. Starptautiskie normatīvie akti un plānošanas dokumenti	17
3.2. Nacionālā līmeņa plānošanas dokumenti	20
3.3. Attīstības plānošanas likumdošana	31
3.4. Vidzemes reģiona attīstības plānošanas dokumenti.....	33
4. Madonas novada attīstības scenārijs	42
4.1. Saistība ar Vidzemes reģiona attīstības perspektīvu un to ietekmējošie faktori	42
4.2. Madonas novads Vidzemes reģiona plānojumā.....	44
4.3. Vietas pievilcības pamatprincipi.....	48
4.4. Attīstības scenārija izvēle	49
5. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem.....	52
5.1. Kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumenti	52
5.2. Madonas novada plānošanas dokumentu pēctecība	56
6. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtība	61
7. Sabiedrības līdzdalība	70
II. Rīcību plāns	73
III. Investīciju plāns	74

Pielikumi:

1.pielikums	Rīcību plāns
2.pielikums	Investīciju plāns
3.pielikums	Iedzīvotāju un nozaru speciālistu ieteikumi rīcību programmai
4.pielikums	Sabiedrības informēšanas sanāksmju kopsavilkums
5.pielikums	Attīstības programmas 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas kopsavilkums

Izmantotie saīsinājumi

AAA -
aizsargājamais ainavu apvidus
ANO - Apvienoto Nāciju organizācija
AP – Attīstības programma
att. - attēls
BJC - Bērnu un jauniešu centrs
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
DAP – Dabas aizsardzības pārvalde
ES - Eiropas Savienība
ETAP – Eiropas telpiskās attīstības perspektīvas
IKT – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
IT - Informācijas tehnoloģijas
ITP – ilgtermiņa prioritāte
ĪADT - Īpaši aizsargājamā dabas teritorija
LAD – Lauku atbalsta dienests
LR - Latvijas Republika
MK - Ministru kabinets
MNP – Madonas novada pašvaldība
MVĢ – Madonas valsts ģimnāzija
MVU - Mazie un vidējie uzņēmumi
NAP - Nacionālais attīstības plāns
NMP – neatliekamā medicīniskā palīdzība
NVA - Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO - Nevalstiskās organizācijas
PII – pirmsskolas izglītības iestāde
PPP – privātā un publiskā partnerība
PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
RAPLM – Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministrija
RV – rīcību virziens (rīcību un investīciju plānos)
SIA - Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SM – stratēģiskais mērķis
SVID - analīzes matrica (stiprās, vājās puses, iespējas, draudi)
tab. – tabula
TAPIS - teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēma
TIAN – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi
TIC – Tūrisma informācijas centrs
U – uzdevums (rīcību un investīciju plānos)
VARAM - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
UAN – Madonas novada Uzņēmējdarbības atbalsta nodaļa
VAS - Valsts akciju sabiedrība
VID – Valsts ieņēmumu dienests
VMD – Valsts meža dienests
VRAA – Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VTP – vidēja termiņa prioritāte
VVD – Valsts vides dienests

Terminu skaidrojums

Vīzija - īss, lakonisks ilgtermiņa nākotnes redzējums, kas vienlaikus parāda teritorijas unikālās vērtības

Klasteris - komercdarbības jeb biznesa klasteris ir noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā izvietotu līdzīgu vai saistītu uzņēmumu sadarbības modelis, ko apvieno kopējs tirgus, tehnoloģijas vai zināšanas, piegādātāji, darbinieki un atbalstošās organizācijas. Klastera dalībniekus vieno kopējas intereses un vīzija, kuru sasniegšanai ir nepieciešama cieša sadarbība un savstarpējās sinerģijas radīšana. Klastera dalībnieki papildina viens otru un savstarpējās mijiedarbības rezultātā spēj sasniegt ievērojami augstāku efektivitātes līmeni nekā gadījumā, ja darbotos izolēti. Savstarpēja konkurence un sadarbība vislabāk raksturo klastera dalībnieku savstarpējās attiecības. Klastera vide veicina uzņēmumu horizontālu un vertikālu integrāciju.

Paradigma - noteikts uztveres un domāšanas modelis, pasaules redzējums, galvenie teorētiskie pieņēmumi (ietvars).

Ekosistēmu serviss – dabiskas vides funkcionalitāte - procesi, kas nav cilvēces radīti, bet nodrošina cilvēka dzīvībai nepieciešamos pamatnosacījumus (piem.: atmosfēras sastāvs, ūdens sastāvs un pieejamība, augu ražībai nepieciešamie klimata parametri, atjaunojamo resursu pieaugums, u.t.t.). Tas ir dabas “pakalpojumu” kopums, kas nodrošina ierasto līdzsvaru, kuru izjaucot, mūsu dzīves vide kļūst nedroša - mazinās mājokļu, transporta un sakaru drošība, nav iespējams saražot, iegūt ierastos pārtikas un energoresursus un lietot tos saimnieciskā darbībā.

Radošā industrija [BICEPS pētījums “Radošās industrijas Latvijā”, 2007] - Radošās industrijas ir tautsaimniecības nozares, kas balstās uz individuālo vai kolektīvo radošumu, prasmēm un talantu, un spēj celt labklājību un radīt darbavietas, radot un/vai izmantojot intelektuālo īpašumu. Radošās industrijas rada, attīsta, ražo, izmanto, izrāda, izplata, saglabā produktus, kam piemīt ekonomiska, kultūras un/vai izklaides vērtība.

Ievads

Madonas novada attīstības programma (turpmāk – Attīstības programma) laika periodam no 2013. līdz 2020. gadam ir pašvaldības vidēja termiņa plānošanas dokuments, kurā tiek noteikti novada vidēja termiņa prioritātes un pasākumu kopums novada attīstības stratēģijā izvirzīto ilgtermiņa stratēģisko uzstādījumu īstenošanai, t.i., rīcību virzieni un sasniedzamie mērķi, īstenojamās rīcības un realizējamie projekti. Madonas novada attīstības programma ir pamats novada pašvaldības rīcību un investīciju mērķtiecīgai plānošanai.

Attīstības programma ir vispārīgs attīstības plānošanas dokuments, kas balstās uz esošās situācijas analīzi un ir vērsts uz turpmāku novada ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību - ekonomisko izaugsmi, sociālo stabilitāti un kvalitatīvu, drošu dzīves vidi. Tās uzdevums ir:

- apzināt un novērtēt pašvaldības rīcībā esošos resursus (dabas resursus, infrastruktūru, cilvēkresursus u.c.), piedāvājot skaidru redzējumu un risinājumus to efektīvākai izmantošanai;
- mērķtiecīgi plānot rīcības un investīcijas (t.sk. pamats pašvaldības budžeta plānošanai);
- sekmēt visa veida investīciju piesaisti (t.sk. pamats valsts atbalsta plānošanai, ārvalstu un vietējo privāto investīciju piesaiste);
- sekmēt novada teritorijas ekonomisko izaugsmi un veidot Madonu kā reģionālās nozīmes attīstības centru Vidzemē.

Attīstības programmā ietilpst:

- stratēģiskā daļa, kurā ietvertas vidēja termiņa attīstības prioritātes un rīcības virzieni (pasākumu kopums),
- rīcības un investīciju plāns,
- īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas kārtība, kurā noteikti rezultatīvie rādītāji un uzraudzības pārskatu sniegšanas biežums un saturs.

Attīstības programma ir izstrādāta, ievērojot Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2038.gadam noteiktos mērķus un prioritātes, izvērtējot nacionālā līmeņa, Vidzemes plānošanas reģiona un apkārtējo pašvaldību teritoriju attīstības plānošanas dokumentus. Madonas novada attīstību nosaka līdz šim izstrādātie stratēģiskie un telpiskie plānošanas dokumenti: Madonas pilsētas sociāli ekonomiskā attīstības programma 1998.-2012.gadam, Madonas pilsētas teritorijas plānojums ar grozījumiem, visu novada pagastu teritoriju plānojumi un attīstības programmas, bijušā Madonas rajona attīstības programma.

Madonas novada attīstības programma izstrādāta Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta „Madonas novada pašvaldības attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana” ietvaros (Darbības programma 2007. – 2013.gadam: Cilvēkresursi un nodarbinātība; Prioritāte: 1.5. Administratīvās kapacitātes stiprināšana; Pasākums: 1.5.3. Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību administratīvās un attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšana. Aktivitāte: 1.5.3.2. Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana).

Madonas novada attīstības programmu 2013.-2020.gadam sadarbībā ar Madonas novada pašvaldības projekta vadības grupu, pašvaldības speciālistiem, iestāžu darbiniekiem, nozaru speciālistiem, uzņēmējiem, pagastu pārstāvjiem un iedzīvotājiem izstrādāja sekojoši speciālisti:

Projekta vadītājs – Juris Jātnieks (projektu vadītājs),

Projekta vadītāja asistente – Līga Lieplapa (IK „55 mārites”),

Uzņēmējdarbības speciāliste - Dace Āriņa (neatkarīgs eksperts),
GIS speciālists - Kristaps Vucāns (SIA „Zemes dati”),
Kartogrāfe – Nora Vucāne (SIA „Zemes dati”).

Madonas novada pašvaldības projekta vadības grupa:

Madonas novada domes priekšsēdētājs – Andrejs Ceļapīters,
Madonas novada domes priekšsēdētāja vietnieks – Agris Lungevičš,
Madonas novada domes priekšsēdētāja vietniece – Daiga Elga Ābola,
Madonas novada pašvaldības izpilddirektors – Āris Vilšķērsts,
Madonas novada domes Attīstības nodaļas vadītājs – Nauris Volkovs,
Madonas novada domes Attīstības nodaļas teritorijas plānotāja, projekta vadītāja no pašvaldības puses – Ilona Gleizde.

Attīstības programmas izstrādātāji izsaka dziļu pateicību par kopdarbību pašvaldības projekta vadības grupai, iestāžu un uzņēmumu vadītājiem, novada domes speciālistiem, pagastu un Madonas pilsētas pārvaldniekiem un pagastu pārvalžu darbiniekiem, novada uzņēmējiem, deputātiem un novada iedzīvotājiem, kas iesaistījās plānošanā un saskatīja novada attīstības un izaugsmes iespējas.

Metodika

Latvijas Republikas normatīvie akti nosaka, ka galvenie plānošanas dokumenti, uz kuriem jābalstās katras vietējās pašvaldības attīstībai, ir tās ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma un teritorijas plānojums.

Plānošanas dokumenta izstrāde veikta, pamatojoties uz:

- 19.05.1994. LR likuma "Par pašvaldībām" (ar grozījumiem līdz 31.01.2013.) 14.panta otrās daļas 1.punktu,
- 08.05.2008. LR likuma „Attīstības plānošanas sistēmas likums” (ar grozījumiem līdz 16.06.2011.) 6.panta ceturto daļu,
- 21.03.2002. LR likumu "Reģionālās attīstības likums" (ar grozījumiem līdz 13.10.2011.),
- Madonas novada domes 28.12.2010. lēmumu „Par Madonas novada attīstības programmas 2013.–2020.gadam izstrādes uzsākšanu” (protokola Nr.25, p.4.).

Madonas novada attīstības programmas izstrādē ņemti vērā:

- 16.10.2012. LR MK noteikumi Nr.711 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem",
- LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (pēc 01.01.2011. LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija) izstrādātā metodika „Metodiskie ieteikumi ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī”,
- 25.08.2009. LR MK noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”,
- 13.10.2009. LR MK noteikumi Nr.1178 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”.

Attīstības programmas izstrādē izmantota integrētā plānošanas metode, kas noteikta šādu dokumentu izstrādei RAPLM izstrādātajā metodikā, Attīstības plānošanas sistēmas likumā un MK noteikumos Nr.1178 no 13.10.2009. Integrētās plānošanas metode nodrošina plānošanas dokumenta atbilstību tur noteiktajiem plānošanas pamatprincipiem un vispirms ilgtspējības principam, kas izriet no šīs metodes. Attīstības programmā liela vērība ir pievērsta iedzīvotāju, uzņēmēju un dažādu jomu speciālistu viedoklim un redzējumam par novada turpmāku attīstību kopumā un katras nozares attīstību, likumdošanas un saistīto plānošanas dokumentu izvērtēšanai.

Darbs pie Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020. tika uzsākts 2011.gada jūlijā, vienlaikus ar Madonas novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam izstrādi (Madonas novada domes 2010.gada 28.decembra lēmums „Par Madonas novada teritorijas plānojuma 2013.–2025.gadiem izstrādes uzsākšanu” (protokola Nr.25, p.5.). Jūlijā-augustā tika organizētas novada iedzīvotāju informēšanas sanāksmes novada teritoriālajās vienībās (14 novada pagastos un Madonas pilsētā) par šo plānošanas dokumentu izstrādes uzsākšanu, sniedzot iedzīvotājiem iespēju izteikt viedokli par esošo situāciju novadā, sociālekonomiskās un teritoriālās attīstības jautājumiem.

Madonas novada dome 2012.gada 27.septembrī pieņēma lēmumu par Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādi (Madonas novada domes 27.09.2012. lēmums „Par Madonas novada ilgtspējīgas stratēģijas 2013.–2038.gadam izstrādes uzsākšanu”, protokola Nr.21) saskaņā ar MK noteikumu Nr.711. stāšanos spēkā.

Attīstības programma ir balstīta uz esošo dokumentu un informācijas analīzi, teritorijas

izpēti, tai skaitā iedzīvotāju un uzņēmēju aptauju, kā arī darba grupu 18 semināru rezultātiem. Darba izstrādes procesā tika organizētas darba grupas par šādām tēmām: 1) uzņēmējdarbība, 2) komunālie pakalpojumi, 3) izglītības, kultūras un sporta attīstība, 4) veselības un sociālā aprūpe, NVO 5) lauksaimniecība, ekoloģija, tūrisms, mežsaimniecība. Semināros strādāja vairāki desmiti dalībnieku, bet iedzīvotāju aptaujas anketu aizpildījuši 107 respondenti. Attīstības programmas izstrādes laikā tika organizētas 30 sabiedrības informēšanas sanāksmēs 14 pagastos un Madonas pilsētā, kur sabiedrība tika informēta par novada prioritātēm, stratēģiskiem uzstādījumiem, iedzīvotāji rosināti izteikt savu viedokli par plānoto novada attīstību un diskutēts par esošo problēmu iespējamiem ilgtermiņa risinājumiem. Sabiedrības informēšanas sanāksmēs visos novada pagastu centros un Madonā laika periodos 07.-08.2011. un 04.-05.2012. piedalījās kopumā vairāk nekā 100 iedzīvotāju. 2012.gada augustā-septembrī notika Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas un tās stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sabiedriskā apspriešana, kuras laikā tika organizētas arī sabiedriskās apspriešanas sanāksmes (14 pagastos un Madonas pilsētā). Apspriešanas sanāksmēs kopumā piedalījās 189 iedzīvotāji.

Madonas novada attīstības programmā 2013.-2020.gadam noteiktās vidēja termiņa prioritātes un rīcības atbilst novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2038.gadam noteiktajai novada vīzijai, prioritātei un stratēģiskajiem mērķiem. Madonas novada teritorijas attīstības plānošanas dokumenti ir savstarpēji saistīti un izriet viens no otra pakārtotā secībā (skatīt.1.att.), kā arī tie ir uztverami kā savstarpēji papildinoši.

1.att. Madonas novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentu hierarhija

Attīstības programma kalpos par instrumentu novada attīstības plānošanas organizēšanai, investīciju piesaistei un pārraudzīšanai, un arī kā līdzeklis privātu iniciatīvu īstenošanai, jo Attīstības programmā noteiktās vidēja termiņa prioritātes, uzdevumi un rīcības var sniegt iedvesmu jaunu projektu ideju radīšanai, kā arī pamatot projektu ideju aktualitāti gadījumos, kad ir vēlme piesaistīt kādu ārējo finansējumu.

I. Attīstības programmas stratēģiskā daļa

1. Atbilstība Madonas novada attīstības stratēģijai 2013.-2038.gadam

Madonas novada Attīstības programma 2013.-2020.gadam ir izstrādāta, pamatojoties uz Madonas novada attīstības stratēģiju 2013.-2038.gadam un uz novada pašreizējās situācijas analīzi.

Madonas novada Attīstības stratēģija ir veidota 25 gadiem, un tajā ir noteikta novada attīstības vīzija, ilgtermiņa prioritātes un stratēģiskie mērķi.

Madonas novada vīzija:

**Madonas novads - Zeme kur piedzimt un dzīvot,
atgriezties īstenot sapņus un ieceres,
kur darbs, daba un latviskā kultūra ikkatru veido par turīgu, stipru
un radošu personību.**

Madonas novada objektīva priekšrocība, kas izceļ mūsu novadu uz daudzu Pasaules reģionu vides un klimata draudu fona, ir droša dzīves vide ar pilnvērtīgu ekosistēmu servisu, kas ir pamats enerģijas un pārtikas produktu ražošanai, pārtikušai sabiedrībai nepieciešamajā apjomā. Minētās priekšrocības, ilgspējīgi saimniekojot, var nodrošināt arī augstāko dzīves kvalitāti, kad materiāli nodrošinātu dzīvi bagātina šobrīd jau par ekskluzīvu uzskatāma vide - skaista ainava, bioloģiskā daudzveidība, tūrisma, atpūtas un dziedniecības iespējas dzīves un darbavietu tuvumā.

Novada ekonomiskās attīstības pamatā ir augoša, uz vietējiem sabiedrības un vides resursiem balstīta, inovatīva uzņēmējdarbība, varas atbalsts vietējai uzņēmējdarbībai un sabiedrības iniciatīvām, racionāli sakārtota tehniskā infrastruktūra, attīstīta aktīvās atpūtas un sporta infrastruktūra, kvalitatīvas izglītošanās iespējas, personību attīstoša kultūras dzīve. Paaugstinot kultūras jomas prioritāti novadā, ceļot inteliģences iespēju attīstīt, īstenot inovatīvas idejas un risinājumus, pieaug iespēja radīt jaunus uzņēmējdarbības veidus ar augstu pievienoto vērtību.

Novada attīstības prioritāte ir iedzīvotāji, cilvēkkapitāls, kas ir jebkuras sabiedrības attīstības galvenais dzinējspēks un nodrošinājums - stipras ģimenes, aktīvi, radoši, patriotiski un atbildīgi cilvēki, kuri jūtas šeit droši. Madonas novads kļūst par vietu, kur ikkatrs vēlētos dzīvot, kur gribētu atgriezties un palikt jaunieši pēc studijām Latvijas un Pasaules augstskolās.

Madonas novads jāattīsta par vietu, kur cilvēki var īstenot savus sapņus, par vietu, kur mīloši vecāki audzina gudrus, veselus un radošus bērnus.

Vīzijas sasniegšanai ir izvirzīti 3 stratēģiskie attīstības mērķi un 3 ilgtermiņa prioritātes. Mērķtiecīgi strādājot pie šo mērķu sasniegšana, regulāri novērtējot sasniegto, pārskatot noteiktos uzdevumus un izvirzot jaunus atbilstoši konkrētai ekonomiskai, sociālai un politiskai situācijai, Madonas novads var kļūt par ekonomiski plaukstošu, drošu un ilgspējīgu teritoriju - būsīm tuvinājuši novadu vīzijai.

Stratēģiskie mērķi ir pamats novada attīstības prioritāšu noteikšanai un turpmāko veicamo rīcību noteikšanai.

SM1 – Madonas novads - pašpietiekams, ar attīstītu uzņēmējdarbību, kas nodrošina produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību radīšanu, balstoties uz inovatīvām tehnoloģijām un savstarpējo sadarbību.

SM2 – mērķis vērsts uz iedzīvotāju, īpaši jauniešu atgriešanos novadā, nodrošinot augstu dzīves kvalitāti, kultūras, izglītības, sporta, atpūtas u.c. iespējas.

SM3 – dabiska, droša dzīves vide ir balstīta uz gudru, ilgtspējīgu dabas un dabas resursu apsaimniekošanu, saglabājot tās unikalitāti un augsto kvalitāti.

Madonas novada vīzijas sasniegšanai ir izvirzīti 3 stratēģiskie mērķi (SM) un katram no tiem – viena ilgtermiņa prioritāte (ITP, skat.1.tab.).

ITP1 – ilgtermiņa prioritāte ir vērsta uz uzņēmējdarbības vides attīstīšanu, stiprināšanu, konkurētspējas paaugstināšanu un novada ekonomisko izaugsmi, izmantojot inovatīvas, vidi saudzējošas un resursus ekonomējošas tehnoloģijas.

ITP2 – Madonas novads ir ideāla dzīvesvieta ģimenēm, miera un harmonijas avots ikvienam; vieta, kur radoši attīstīties, aktīvi atpūsties, gūt kvalitatīvu izglītību. Tā ir vieta, kur atgriezties īstenot savus sapņus un pilnvērtīgi dzīvot.

ITP3 – prioritāte ir vērsta uz dabas resursu, dabas vērtību ilgtspējīgu, gudru apsaimniekošanu. Dabas kapitāls ir novada bagātība.

1.tab.Novada attīstības stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa prioritātes

Stratēģiskie mērķi	Ilgtermiņa prioritātes
SM1 Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika	ITP1 Kopsadarbīgas, inovatīvas un ecoefektīvas uzņēmējdarbības attīstība
SM2 Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes	ITP2 Moderna, radoša dzīves, kultūras un darba vide
SM3 Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss	ITP3 Dabas kapitāla apziņa, tās lietpratīgs un ilgtspējīgs lietojums

Madonas novads ir daudzveidīgs gan no ģeogrāfiskā, gan saimnieciski-ekonomiskā viedokļa, tādēļ ir izvirzītas vairākas novada specializācijas - lauksaimniecība, mežsaimniecība un kokrūpniecība, tūrisms, pakalpojumi, radošā ekonomika (kultūra, sports, amatniecība u.c.) un ekosistēmu serviss (novads ir bagāts ar ĪADT, NATURA 2000 teritorijām). Ņemot vērā novada teritoriālo vienību vēsturiskās tradīcijas, ekonomisko attīstību, pieejamos resursus, nozaru sasniegumus, izveidoto infrastruktūru, kā arī izvērtējot iespējas un pieprasījumu, novadam ir noteiktas sekojošas specializācijas:

- lauksaimniecība (praktiski visa novada teritorija, izņemot pilsētu),
- mežsaimniecība un kokrūpniecība (praktiski visa novada teritorija),
- tūrisms (galvenokārt Vidzemes augstienes daļa),
- pakalpojumi (galvenokārt Madonas pilsēta, kā arī pagastu centri),
- dabas kapitāla pārvaldība (visa novada teritorija),
- radošās industrijas (visa novada teritorija ar akcentu uz Madonas pilsētu)

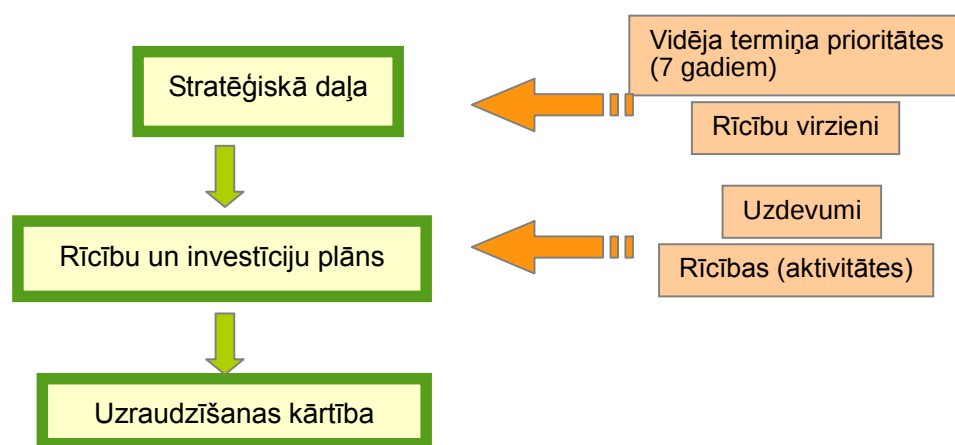
Novada perspektīvās ekonomiskās attīstības iespējas un virzieni ir noteikti novada stratēģijā:

- Pievilcīga dzīves vieta dabiskā vidē – ieguldījumi vides un ainavas kopšanā, investīcijas transporta infrastruktūrā, kultūrā, izglītībā, veselības un sociālās aprūpes kvalitātē.

- Atpazīstami aktīvās atpūtas, sporta, tūrisma un kultūras pakalpojumi. Madona - Ziemas svētku galvaspilsēta - ieguldījumi novada tēla veidošanā, tūrisma maršrutu izstrādē, infrastruktūras attīstībā, uzņēmējdarbībā.
- Uzņēmējdarbības attīstība. Madonas novads ir pašpietiekams un pašražojošs – ieguldījumi uzņēmējdarbības vides sakārtošanā un attīstīšanā, investoru piesaistē, inovāciju ieviešanā, savstarpējā uzņēmumu kopsadarbībā, biznesa parkā, darbaspējīgas kopienas audzināšanā, jaunu speciālistu piesaistē.

2. Novada attīstības vidēja termiņa prioritātes

No Madonas novada attīstības stratēģiskajiem uzstādījumiem izriet novada 7 gadu attīstības programma 2013.-2020.gadam. Attīstības programmas struktūra atainota 2.att.

2.att. Attīstības programmas struktūra

Attīstības programma sastāv no stratēģiskās daļa, kurā tiek definētas vidēja termiņa prioritātes novada stratēģisko mērķu sasniegšanai un rīcību virzieni. Rīcību plānā tiek izvirzīti uzdevumi vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanai un apkopotas konkrētas rīcības šo uzdevumu īstenošanai. Investīciju plānā 3 gadu periodam tiek noteikti konkrēti īstenojamie projekti ar finansējuma piesaisti. Plānošanas dokumenta ieviešanai tiek noteikta uzraudzības kārtība.

Novada esošās situācijas SVID analīze parāda 2 galvenās problēmas – vāja uzņēmējdarbība un slikta demogrāfiskā situācija. Vidēja termiņa prioritātēs (VTP) tiek izvirzīts uzdevums attīstīt uzņēmējdarbības vidi un uzlabot demogrāfisko situāciju, kā arī saglabāt augstu dzīves vides kvalitāti novadā (2.tab.).

Vidēja termiņa prioritāte (VTP) ir svarīgākais nosacījums, lai sekmētu ITP sasniegšanu. Vidēja termiņa prioritātes tika noteiktas, izvērtējot novadam pieejamos resursus un iespējas, pašreizējās situācijas un SVID analīzi.

2.tab. Madonas novada attīstības vidēja termiņa prioritātes saistībā ar stratēģiskiem mērķiem

Stratēģiskie mērķi 25 gadiem	Ilgttermiņa prioritātes 25 gadiem	Vidēja termiņa prioritātes 7 gadiem
SM1 Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika	ITP1 Kopsadarbīgas, inovatīvas un ekoefektīvas uzņēmējdarbības attīstība	VTP1 Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība
		VTP2 Uzņēmējdarbības vides uzlabošana un ražošanas līdzekļu pieejamības un pietiekamības nodrošināšana
SM2 Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas Virsotnes	ITP2 Moderna, radoša dzīves, kultūras un darba vide	VTP3 Pašvaldības kapacitātes stiprināšana
		VTP4 Izglītības, kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu attīstīšana
		VTP5 Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstīšana
		VTP6 Tehniskās infrastruktūras attīstīšana
SM3 Dabiska un droša dzīvesvide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss	ITP3 Dabas kapitāla apziņa, tās lietpratīgs un ilgtspējīgs lietojums	VTP7 Dzīves vides drošība
		VTP8 Dabas kapitāla apziņas veidošana

Madonas novada attīstības programma ietver 8 vidēja termiņa prioritātes, kuru īstenošanai ir noteikti 22 rīcību virzieni un izvirzīti 54 risināmie uzdevumi (3.tab.).

3.tab. Rīcību virzieni un uzdevumi vidēja termiņa prioritāšu (7 gadiem) īstenošanai

Vidēja termiņa prioritātes	Rīcību virzieni	Uzdevumi
VTP1 Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība	RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana.	U.1.1.1.: Veicināt tehnoloģiju pārnesei. U.1.1.2.: Veicināt radošo industriju attīstību. U.1.1.3.: Sekmēt lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības, netradicionālās lauksaimniecības, tradicionālās amatniecības izaugsmi un zaļās enerģijas ražošanu, nodrošinot novada

		pašpietiekamību un resursu neatkarību. U.1.1.4.: Veicināt pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu un daudzveidību.
	RV.1.2. Uzņēmēju partnerības veidošana.	U1.2.1.: Veicināt komersantu sadarbību un partnerību.
	RV.1.3. Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana.	U.1.3.1.: Plānveidīgi attīstīt tūrisma piedāvājumu, sekmējot pakalpojumu daudzveidību, augstu kvalitāti un atpazīstamību. U.1.3.2.: Attīstīt tūrisma infrastruktūru. U.1.3.3.: Veicināt Madonas novadā ražoto produktu atpazīstamību un apri.
VTP2 Uzņēmējdarbības vides uzlabošana un ražošanas līdzekļu pieejamības un pietiekamības nodrošināšana	RV.2.1. Investīciju vides uzlabošana.	U.2.1.1.: Veidot, sakārtot un attīstīt infrastruktūru. U.2.1.2.: Piesaistīt un atbalstīt ekonomiski aktīvos uzņēmējus. U.2.1.3.: Veicināt investoru piesaisti novadam.
	RV.2.2. Uzņēmējdarbības attīstības atbalstīšanu orientēta pašvaldības funkciju laikmetīga pārvaldība.	U.2.2.1.: Izstrādāt saistošos noteikumus un iniciēt izmaiņas likumdošanā. U.2.2.2.: Paaugstināt pašvaldības kapacitāti uzņēmējdarbības atbalstam.
	RV.2.3. Darbaspējīgas kopienas veidošana.	U.2.3.1.: Paaugstināt darbaspēka konkurētspēju. U.2.3.2.: Piesaistīt kvalificētus speciālistus.
VTP3 Pašvaldības kapacitātes stiprināšana	RV.3.1. Pašvaldības sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamības optimizācija.	U.3.1.1.: Uzlabot un paplašināt pašvaldības pakalpojumu pieejamību, attīstīt iedzīvotāju informēšanas formas un dialogu ar sabiedrību. U.3.1.2.: Attīstīt pašvaldības darbinieku savstarpējo sadarbību un pozitīvās pieredzes pārņemšanu novada attīstībai. U.3.1.3.: Nodrošināt iedzīvotāju drošību un sabiedrisko kārtību.

		U.3.1.4.:Nodrošināt materiāli tehnisko bāzi pašvaldības funkciju veikšanai. U.3.1.5.:Atbalstīt nevalstisko organizāciju iniciatīvas.
	RV.3.2.Reģionālās nozīmes iestāžu un pakalpojumu piesaistīšana novadam.	U.3.2.1.:Piesaistīt novadu apkalpojošās valsts iestādes un pakalpojumus (decentralizācija) un izveidot un attīstīt reģiona nozīmes centrus.
VTP4 Izglītības, kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu attīstīšana	RV.4.1.Kvalitatīvas izglītības un pieejamības ikvienam nodrošināšana	U.4.1.1.: Nodrošināt vispārējās, pirmsskolas un interešu izglītības piedāvājumu un pieejamību. U.4.1.2.: Uzlabot un attīstīt izglītības iestāžu infrastruktūru un apkārtējo vidi. U.4.1.3.:Paaugstināt izglītojamo mācīšanas, mācīšanās un zināšanu apguves kvalitāti. U.4.1.4.: Pilnveidot un attīstīt mūsdienu prasībām atbilstošu izglītības piedāvājumu: izglītības programmas un materiāltehnisko bāzi. U.4.1.5.: Veicināt pieaugušo izglītības iespējas novadā. U.4.1.6.: Nodrošināt izglītības pieejamību un veicināt sociālās atbalsta sistēmas izveidi izglītojamiem.
	RV.4.2.Kultūras infrastruktūras, pakalpojumu un to pārvaldības attīstīšana	U.4.2.1.: Attīstīt kultūras infrastruktūru un pieejamību. U.4.2.2.:Revitalizēt kultūrvēsturisko mantojumu, saglabājot dabas un kultūras mantojumu un paaugstinot tās pievilcību. U.4.2.3.: Attīstīt kultūras pakalpojumu daudzveidību un profesionālo kvalitāti.
	RV.4.3. Sporta un brīvā laika pavadīšanas infrastruktūras un pakalpojumu attīstīšana.	U.4.3.1.: Attīstīt sporta un brīvā laika pavadīšanas infrastruktūru. U.4.3.2.: Attīstīt sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumus un

		to kvalitāti.
VTP5 Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstīšana	RV.5.1. Veselības aprūpes kvalitātes un pieejamības attīstīšana.	U.5.1.1.: Attīstīt veselības aprūpes pakalpojumu infrastruktūru, kvalitāti un daudzveidību.
	RV.5.2. Sociālo pakalpojumu kvalitātes un pieejamības attīstīšana.	U.5.2.1.: Attīstīt sociālo pakalpojumu daudzveidību un kvalitāti. U.5.2.2.: Attīstīt sociālās aprūpes pakalpojumu infrastruktūru.
VTP6 Tehniskās infrastruktūras attīstīšana	RV.6.1. Transporta infrastruktūras uzlabošana un attīstīšana.	U.6.1.1.: Uzlabot autoceļu kvalitāti un attīstīt transporta infrastruktūru.
	RV.6.2. Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana.	U.6.2.1.: Uzlabot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas kvalitāti. U.6.2.2.: Paaugstināt ēku energoefektivitāti un siltumapgādi.
	RV.6.3. Atkritumu apsaimniekošana.	U.6.3.1.: Uzlabot atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūru. U.6.3.2. Attīstīt pilna atkritumu apsaimniekošanas cikla pakalpojumus un uzlabot to kvalitāti.
	RV.6.4. Pašvaldības īpašumu un novada teritorijas sakārtošana.	U.6.4.1. Atjaunot un paplašināt pašvaldības dzīvojamo fondu. U.6.4.2.: Labiekārtot novada pašvaldības teritoriju un sekmēt vides aizsardzību tajā. U.6.4.3.: Sakārtot un/vai paplašināt pašvaldības kapsētu infrastruktūru.
	RV.6.5. Publiskās infrastruktūras sakārtošana.	U.6.5.1.: Attīstīt publisko infrastruktūru.
VTP7 Dzīves vides drošība	RV.7.1 Mājokļu drošības veicināšana.	U.7.1.1.: Mazināt dabas stihiju (plūdu un ūdens erozijas risku, vētru ietekmes) un Klimata izmaiņu ietekmes, stabilizēt mikroklimatu.
	RV.7.2 Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu	U.7.2.1.: Aizsargāt upju un strautu applūstošo krastu palienes. U.7.2.2.: Uzlabot virszemes ūdeņu

	ilgtspējīga izmantošana.	kvalitāti. U.7.2.3.: Saglabāt, uzlabot un aizsargāt pazemes ūdeņu, kā vienīgā dzeramā ūdens resursa, kvalitāti. U.7.2.4: Ekonomiski izmantot cieto derīgo izrakteņu un meža resursus, saglabāt, uzlabot un aizsargāt to kvalitāti. U.7.2.5 Saglabāt dabas vides daudzveidību un kvalitāti.
VTP8 Dabas kapitāla apziņas veidošana	RV.8.1 Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana.	U.8.1.1.: Saglabāt un pilnveidot vides izziņas un informācijas centrus Ļaudonas, Mārcienas, Ošupes, pagastos. U.8.1.2.: Saglabāt un attīstīt dabas takas un citu vides izziņas infrastruktūru.
	RV.8.2 Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze.	U.8.2.1.: Attīstīt novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objektus, kā kultūras mantojumu un unikālu Eiropas un Globālas nozīmes dabas kapitālu. U.8.2.2.: Attīstīt IT pielietojumu vides izziņā un interaktīvajā izglītībā.

3. Dokumentu ietvars

Latvijas attīstības plānošanas dokumenti:

- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam (apstiprināts ar MK 2006.gada 4. jūlija noteikumiem Nr.564);
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.gadam (apstiprināts LR Saeimā 2012.gada 20. decembrī);
- Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010. – 2013.gadam (apstiprināts ar MK 2010.gada 9. aprīļa rīkojumu Nr.203);
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (apstiprināta Saeimā 2010. gada 10. jūnijā);
- Latvijas Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007. – 2016. gadam;
- Latvijas lauku attīstības valsts stratēģijas plāns 2007.-2013.gadam un Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadā;
- Latvijas Vides politikas pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam;
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2004.-2014.gadam u.c..

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumenti:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma;

- Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007. -2027. gadam;
- „Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriji”.

3.1. Starptautiskie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Eiropas Reģionālās un telpiskās (teritorijas) plānošanas harta

Šis dokuments ir pieņemts Eiropas Reģionālās plānošanas ministru konferencē 1983. gadā Spānijā un nosaka, ka teritorijas plānošanā jātiecas vienlaicīgi sasniegt:

- līdzsvarotu reģionu sociāli ekonomisko attīstību,
- dzīves kvalitātes uzlabošanu,
- dabas resursu un dabas aizsardzības atbildīgu vadīšanu,
- zemes racionālu izmantošanu.

No ekonomiskā, sociālā un vides aspekta tāpat kā no infrastruktūras un labiekārtojuma aspekta ir svarīgi radīt laukos atbilstošus dzīves apstākļus, īpaši, ņemot vērā atšķirības starp apdzīvojuma centriem un mazattīstītiem, nomaļiem lauku apvidiem. Attīstot apdzīvoto vietu tīklu, sociālās un ekonomiskās struktūras un transportu, šādās teritorijās ir jāievēro to specifiskās funkcijas, īpaši dabas ainavu saglabāšanā un pārvaldīšanā.

Eiropas vietējo pašvaldību harta

1985. gadā pieņemtā Eiropas vietējo pašvaldību harta ir augstākā juridiskā spēka normatīvais akts attiecībā uz pašvaldību iekārtu. Latvija hartai pievienojās 1996. gadā ar likumu. Kā Saeimas ratificētam starptautiskajam līgumam, hartai ir augstāks spēks par jebkuru nacionālo likumu.

Hartas izpildes uzraudzību ir uzņēmis CLRAE (Congress of Local and Regional Authorities of Europe) – Eiropas Vietējo un reģionālo varu kongress. Kongresa sesijās regulāri izskata hartas izpildi Eiropas Padomes dalībvalstīs. Pašlaik no 46 dalībvalstīm hartu ir ratificējusi 41 valsts.

Hartas normām ir vadlīniju raksturs – tomēr dalībvalstu likumdošanā jāievēro hartas galvenās prasības:

- Pašvaldības princips nozīmē teritoriālās kopienas tiesības un spēju gan reglamentēt, gan pārvaldīt ievērojamu publisko lietu daļu savas teritorijas iedzīvotāju interesēs.
- Pašvaldību principam jābūt garantētam konstitūcijā, ja valstī ir konstitucionāla iekārta.
- Funkcijas starp nacionālo, reģionālo un vietējo varu sadalāmas atbilstoši subsidiaritātes principam – vara jādeleģē pēc iespējas tuvāk pilsonim.
- Pašvaldības pilnvarām normāli jābūt ekskluzīvām, valsts nedrīkst reglamentēt pašvaldību funkciju izpildes kārtību citādi kā ar likumu starpniecību.
- Ja valsts deleģē kādas savas funkcijas, tad šādām funkcijām izpildes noteikumus var noteikt arī valdība, bet arī šādā gadījumā pašvaldība piemēro vispārējo kārtību vietējiem apstākļiem.
- Nedrīkst ierobežot pašvaldības personāla suverenitāti – darbiniekus pašvaldība izvēlas bez valdības iejaukšanās.
- Nedrīkst ierobežot pašvaldības organizācijas suverenitāti – pašvaldības veido struktūras patstāvīgi, piemērojot tās vietējiem apstākļiem.
- Pašvaldības darbinieku darba apstākļiem jābūt tādiem, lai nodrošinātu pašvaldības uzdevumu veikšanu.
- Pašvaldības darbinieku sociālās garantijas nedrīkst atpalikt no attiecīgām garantijām darba tirgū.
- Pašvaldības budžetam pamatā jāveidojas no pašu ienākumiem – pašvaldības

nodokļiem un nodevām, likmes tiem maina pati pašvaldība.

- Pašvaldības funkciju finansējums nedrīkst būt mazāks nekā valsts funkcijām vienotas valsts ekonomiskās politikas ietvaros.
- Valsts dotācijām, ja tās domātas pašvaldības funkciju veikšanai, nav jābūt iezīmētām.
- Lai varētu veicināt savas teritorijas sociāli ekonomisko attīstību, pašvaldībām jābūt tiesībām aizņemties vietējā kapitāla tirgū.
- Pašvaldībām ir tiesības veidot pašvaldību asociācijas un sadarboties ar citām pašvaldībām.
- Jāpastāv reālai iespējai aizstāvēt pašvaldību tiesības, ja kāda cita vara cenšas tās nelikumīgi ierobežot.
- Jebkāda valsts uzraudzība nedrīkst pārsniegt minimāli nepieciešamo.

No citiem pašvaldību demokrātijas dokumentiem harta atšķiras ar savu starptautiskā līguma raksturu un to, ka pastāv reāla autoritatīva organizācija, kura uzrauga šā likuma ievērošanu. Ja šķiet, ka harta tiek pārkāpta, gan pašvaldība, gan atsevišķs pilsonis var griezties Satversmes tiesā.

Eiropas Telpiskās Attīstības Perspektīva (ETAP)

Šī perspektīva, pazīstama arī ar devīzi “Virzībā uz līdzsvarotu un ilgtspējīgu ES teritorijas attīstību”, pieņemta 1999. gadā Potsdamā, ES dalībvalstu telpiskās plānošanas ministru sanāsmē. Tā ir izstrādāta kā instruments ekonomiskās izaugsmes, nodarbinātības un ilgtspējīgas attīstības atbalstam visā Eiropas Savienībā.

ETAP ir politiskais pamats Kopienas un ES dalībvalstu nozaru politikām, kam ir telpiska ietekme, kā arī reģionālajām un vietējām pašvaldībām. ETAP ir vērsta uz Eiropas teritorijas līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību. Lielākais uzsvars dokumentā ir vērsts uz lielpilsētu, urbanizēto areālu un jutīgo teritoriju attīstību, taču ir ņemti vērā arī lauku teritoriju attīstības aspekti. Madonas novada kontekstā aktuālās divas no daudzajām vadlīnijām:

1. Pilsētu un lauku teritoriju partnerattiecību stiprināšana, atmetot līdzšinējo priekšstatu par pilsētu un lauku savstarpējo pretnostatīšanu.

2. Saprātīgi apsaimniekojot, nodrošināt dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu. Tas globalizācijas laikmetā veicina ES pilsētu un reģionu dabas un kultūras daudzveidības saglabāšanu un reģionālās identitātes aizsardzību un padziļināšanu.

Eiropas telpiskās attīstības perspektīva ir balstīta uz ES mērķi sasniegt līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību. Tātad sociālās un ekonomiskās prasības jāaskaņo ar teritorijas ekoloģiskajām un kultūras funkcijām, tādējādi veicinot ilgtspējīgu un plašākā mērogā līdzsvarotu telpisko attīstību.

Local Agenda 21 un Agenda Baltic 21

Agenda 21 nav normatīvs vai plānošanas dokuments šī jēdziena parastajā izpratnē, tas ir princips, kas apvieno rīcību (ieskaitot visu līmeņu plānošanu un likumdošanu) kopu, ieviešot praksē ilgtspējības jēdzienu. Tas radīts 1992.gadā Riodežaneiro, Apvienoto Nāciju Konferencē “Par vidi un attīstību”. Konference akcentēja nekontrolēto vides degradāciju un resursu pār-ekspluatāciju Pasaulē, kā arī pastāvošo sociālo nevienlīdzību. Tika pieņemti vairāki svarīgi dokumenti, kas ir kļuvuši par pagrieziena punktu vēsturē, izvirzot kopējus mērķus ilgtspējīgai attīstībai Pasaulē.

Ar Agenda 21 parasti apzīmē globālās rīcības. Vietējās rīcības atspoguļojas terminā “Local Agenda 21”, kas nozīmē “Vietējas rīcības 21.gadsimtam”. Daudzu Agenda 21 minēto problēmu un risinājumu iespējas ir tieši pašvaldību līmenī, tāpēc arī Madonas novada attīstības programma jāveido uz ilgtspējīgas attīstības principiem. Novada pašvaldība veido un uztur ekonomisko, sociālo un vides infrastruktūru, pārrauga plānošanas procesu, nosaka

vides politiku un it īpaši - konkrētas rīcības novadā.

Vietējai pašvaldībai ir primāra nozīme sabiedrības izglītošanā un mobilizēšanā ilgtspējīgas attīstības jautājumu veicināšanā. Local Agenda 21 mērķis ir iesaistīt gan indivīdus, gan dažādas intereses pārstāvošas sabiedrības grupas kopējā attīstības procesā. Tās uzdevums ir saliedēt gan ražotājus, gan nevalstiskās organizācijas, gan skolas un arodbiedrības, gan etniskās minoritātes, kā arī kaimiņu pašvaldības un valsts institūcijas vienotu mērķu sasniegšanai.

Local Agenda 21 mērķi sakrīt ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un zināmā mērā izriet no to definīcijām globālajā Agenda 21 principā:

- ekonomisko, ekoloģisko un sociālo sistēmu harmonijas,
- dabas resursu saglabāšanas un saprātīga izmantošanas,
- cilvēkiem garantētas drošības un veselības.

Local Agenda 21 procesam ir vairākas būtiskas pazīmes:

- izteikta orientācija uz demokrātiskām rīcībām,
- ekoloģisko, sociālo un ekonomisko mērķu integrācija;
- demokrātiska visu interešu grupu un iedzīvotāju līdzdalība.

Process balstās uz Rio Deklarācijas principiem, kur novada plānošanas līmenī svarīgi sekojoši elementi:

- cilvēkiem ir tiesības uz veselīgu un produktīvu dzīvi saskaņā ar dabu;
- šodienas attīstība nedrīkst mazināt tagadējās un nākamo paaudžu attīstības iespējas un vajadzības pēc vides;
- lai sasniegtu ilgtspējīgu attīstību, vides aizsardzība jānosaka kā neatņemama attīstības procesa sastāvdaļa un to nedrīkst apskatīt atsevišķi;
- nabadzības izskaušana un dzīves standarta atšķirību mazināšana dažādās pasaules daļās ir būtiska ilgtspējīgas attīstības sasniegšanā un apmierina cilvēku lielākās daļas vajadzības;
- valstīm jāsamazina un jāierobežo īstermiņa ražošanas un patēriņa modeļi un jāsekmē demogrāfiskā politika;
- vides jautājumi vislabāk risināmi ar visu ieinteresēto pilsoņu līdzdalību, padarot vides informāciju plaši pieejamu.

Eiropas līmenī ilgtspējības iniciatīva tika uzsākta 1994.gadā Alborgā, Dānijā pirmajā Eiropas ilgtspējīgu pilsētu konferencē, kur 80 Eiropas vietējās pašvaldības parakstīja hartu "Eiropas pilsētas ceļā uz ilgtspējīgu sabiedrību", kas pazīstama kā Alborgas harta. Šai iniciatīvai, kuras mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību vietējā līmenī un atbalstīt Eiropas pašvaldības ilgtspējīgas politikas un atbilstošu rīcības plānu veidošanā un īstenošanā, pievienojās vairāk kā 400 pašvaldības no 32 valstīm.

Lai padarītu ilgtspējīgas attīstības izvēli vieglāku visām mērķgrupām Baltijas jūras reģionā, tā valstu valdības 1996. gadā nolēma veidot kopīgu vīziju par ilgtspējīgu attīstību Baltijas jūras reģionā. 1998.gada jūnijā tika apstiprināts dokuments Agenda Baltic 21 – Darba kārtība Baltijas jūras reģionam, resp., vadlīnijas ilgtspējīgai attīstībai reģionā. Agenda Baltic 21 ir pirmā starpvaldību reģionālā Local Agenda 21, kas pieņemta pasaulē pēc 1992. gada Rio konferences. Agenda Baltic 21 prasības atbilst globālās Agenda 21 prasībām, kuru Latvija atzinusi kā ANO dalībvalsts.

Šis dokuments ir valdības līmeņa rīcības programma, kas sastāv no 37 praktiski orientētiem priekšlikumiem, aptverot tādus sektorus, kā lauksaimniecība, enerģētikas saimniecība, zvejniecība, mežsaimniecība, tūrisms, ražošana un transports, kā arī telpiskā plānošana un attiecības starp pašvaldībām.

Galvenie ieteikumi:

- virzot ekonomisko un sociālo attīstību, vienlaikus jānodrošina dabas vides un kultūras mantojuma aizsardzība un saglabāšana;
- plānošanas procesā jānodrošina sabiedrības iesaistīšana, savstarpējas partnerības un pakārtotības principu respektēšana;
- jāveicina katra no reģiona apvidiem konkurētspēja ES un pasaulē, vienlaikus veicinot sociālo un ekonomisko apstākļu izlīdzināšanos starp vairāk un mazāk veiksmīgiem apvidiem, kā arī starp pilsētām un laukiem.

3.2. Nacionālā līmeņa plānošanas dokumenti

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam

Latvijas Nacionālais attīstības plāns (NAP2020) ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments. Ministru kabineta apstiprinātais vadmotīvs "Ekonomikas izrāviens" un trīs prioritātes - "Tautas saimniecības izaugsme", "Cilvēka drošumspēja" un "Izaugsmi atbalstošas teritorijas" - veido savstarpēji iedarbīgu un vienotu sistēmu, kas atbilst gan ilgtspējīgas plānošanas pieejai, gan arī Latvija2030 un NRP noteiktajai struktūrai. Visas trīs prioritātes atbalsta viena otru, un, tikai realizējot tās savstarpējā saitē, ir iespējams panākt Ministru kabineta izvirzīto NAP2020 vadmotīvu - "Ekonomikas izrāviens".

NAP2020 mērķis ir vienoties par būtiskākajām vidēja termiņa prioritātēm, to rīcības virzieniem, mērķiem, kā arī to sasniegšanas rādītājiem. Eiropas Savienības un citu ārvalstu finanšu instrumentu finansējuma plānošanas dokumentu izstrāde 2014.- 2020.gadam notiek, pamatojoties uz NAP2020 noteiktajām prioritātēm un mērķiem. Nacionālais attīstības plāns nosaka attīstības budžeta sadali, un tā ieviešanas instruments ir valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi, Kohēzijas politikas un kopējās lauksaimniecības politikas fondi citu ES instrumentu investīcijas, kā arī ES un citu ārvalstu finanšu palīdzības instrumenti un privātais finansējums.

NAP2020 ir veidots hierarhiskos līmeņos, izvirzot nacionālās attīstības prioritātes, rīcību virzienus un sasniedzamos mērķus. Plāns ietver veicamās rīcības mērķu sasniegšanai un to īstenošanas rezultātā sasniedzamos rezultātus. Galvenais akcents plānā ir likts uz ekonomisko izaugsmi – konkurētspēju un produktivitāti, uzņēmējdarbības vidi, pētniecību un inovāciju, energoefektivitāti, nodarbinātību, sociālo jomu - iedzīvotāju kompetencēm, veselības un sociālo aprūpi, fizisko attīstību, kultūru un iedzīvotāju līdzdarbību, kā arī liela vērtība ir vērsta uz dabas kapitāla ilgtspējību, teritoriju attīstību, pakalpojumu pieejamību arī lauku teritorijās, ne tikai Rīgā.

Madonas novada attīstības programma 2013.-2020.gadam ir cieši sasaistīts ar NAP2020 izvirzītajām prioritātēm un sasniedzamajiem mērķiem (4.tab.)

4.tab. Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam atbilstība Nacionālajam attīstības plānam 2014.-2020.gadam

„Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam” prioritātes/rīcību virzieni	Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam stratēģiskie uzstādījumi
Tautsaimniecības izaugsme	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās

<i>Augstražīga un eksportspējīga ražošana un starptautiski konkurētspējīgi pakalpojumi</i>	produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana U.1.1.1.: Veicināt tehnoloģiju pārnesi U.1.1.2.: Veicināt radošo industriju attīstību U.1.1.3.:Sekmēt lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības, netradicionālās lauksaimniecības, tradicionālās amatniecības izaugsmi un zaļās enerģijas ražošanu, nodrošinot novada pašpietiekamību un resursu neatkarību. U.1.1.4.:Veicināt pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu un daudzveidību. <u>RV.1.2.</u>Uzņēmēju partnerības veidošana.
<i>Izcila uzņēmējdarbības vide</i>	U.1.2.1.: Veicināt komersantu sadarbību un partnerību. <u>RV.1.3.</u>Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana. U.1.3.1.: Plānveidīgi attīstīt tūrisma piedāvājumu, sekmējot pakalpojumu daudzveidību, augstu kvalitāti un atpazīstamību. U.1.3.2.: Attīstīt tūrisma infrastruktūru. U.1.3.3.: Veicināt Madonas novadā ražoto produktu atpazīstamību un apriti. <u>RV.2.1.</u> Investīciju vides uzlabošana.
<i>Energoefektivitāte un enerģijas ražošana</i>	U.2.1.1.: Veidot, sakārtot un attīstīt infrastruktūru. U.2.1.2.: Piesaistīt un atbalstīt ekonomiski aktīvos uzņēmējus. U.2.1.3.: Veicināt investoru piesaisti novadam. <u>RV.2.2.</u>Uz uzņēmējdarbības attīstības atbalstīšanu orientēta pašvaldības funkciju laikmetīga pārvaldība. SM2 – "Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes": <u>RV.2.3.</u>Darbspējīgas kopienas veidošana. <u>RV.6.1.</u> Transporta infrastruktūras uzlabošana un attīstīšana.
<i>Attīstīta pētniecība, inovācija un augstākā izglītība</i>	SM1 – "Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika": <u>RV.2.3.</u>Darbspējīgas kopienas veidošana U.2.3.1.: Paaugstināt darbaspēka konkurētspēju. <u>RV.3.1.</u>Pašvaldības sniegto pakalpojumu kvalitātes un pieejamības optimizācija. U.3.1.3.: Nodrošināt iedzīvotāju drošību un sabiedrisko kārtību. U.3.1.5.:Atbalstīt nevalstisko organizāciju iniciatīvas. SM2 – "Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes": <u>RV.4.1.</u> Kvalitatīvas izglītības un pieejamības ikvienam nodrošināšana. U.4.1.1.: Nodrošināt vispārējās, pirmsskolas un interešu izglītības piedāvājumu un pieejamību. U.4.1.3.:Paaugstināt izglītojamo mācīšanas, mācīšanās un zināšanu apguves kvalitāti. U.4.1.5.: Veicināt pieaugušo izglītības iespējas novadā. U.4.1.6.: Nodrošināt izglītības pieejamību un veicināt sociālās atbalsta sistēmas izveidi izglītojamiem. <u>RV.4.2.</u>Kultūras infrastruktūras, pakalpojumu un to pārvaldības attīstīšana. U.4.2.3.: Attīstīt kultūras pakalpojumu daudzveidību un profesionālo kvalitāti.
Cilvēka drošumspēja	
<i>Cienīgs darbs</i>	
<i>Stabili pamati tautas ataudzei</i>	
<i>Kompetenču attīstība</i>	
<i>Vesels un darbaspējīgs cilvēks</i>	

<i>Cilvēku sadarbība, kultūra un pilsoniskā līdzdalība kā piederības Latvijai pamats</i>	<u>RV.4.3.</u> Sporta un brīvā laika pavadīšanas infrastruktūras un pakalpojumu attīstīšana. U.4.3.2.: Attīstīt sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumus un to kvalitāti. <u>RV.5.1.</u> Veselības aprūpes kvalitātes un pieejamības attīstīšana. <u>RV.5.2.</u> Sociālo pakalpojumu kvalitātes un pieejamības attīstīšana. <u>RV.6.4.</u> Pašvaldības īpašumu un novada teritorijas sakārtošana. U.6.4.1. Atjaunot un paplašināt pašvaldības dzīvojamo fondu. U.6.5.1.: Attīstīt publisko infrastruktūru. SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: <u>RV.7.1</u> Mājokļu drošības veicināšana, <u>RV.7.2.</u> Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana. <u>RV.8.1.</u> Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana.
Izaugsmi atbalstošas teritorijas	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: <u>RV.1.1.</u> Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana
<i>Ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana</i>	U.1.1.1.: Veicināt tehnoloģiju pārnesei U.1.1.2.: Veicināt radošo industriju attīstību U.1.1.3.: Sekmēt lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības, netradicionālās lauksaimniecības, tradicionālās amatniecības izaugsmi un zaļās enerģijas ražošanu, nodrošinot novada pašpietiekamību un resursu neatkarību. U.1.1.4.: Veicināt pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu un daudzveidību. <u>RV.1.2.</u> Uzņēmēju partnerības veidošana. U.1.2.1.: Veicināt komersantu sadarbību un partnerību.
<i>Pakalpojumu pieejamība līdzvērtīgāku darba iespēju un dzīves apstākļu radīšanai</i>	<u>RV.1.3.</u> Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana. U.1.3.1.: Plānveidīgi attīstīt tūrisma piedāvājumu, sekmējot pakalpojumu daudzveidību, augstu kvalitāti un atpazīstamību. U.1.3.2.: Attīstīt tūrisma infrastruktūru. U.1.3.3.: Veicināt Madonas novadā ražoto produktu atpazīstamību un apriti. <u>RV.2.1.</u> Investīciju vides uzlabošana. U.2.1.1.: Veidot, sakārtot un attīstīt infrastruktūru. U.2.1.2.: Piesaistīt un atbalstīt ekonomiski aktīvos uzņēmējus. U.2.1.3.: Veicināt investoru piesaisti novadam. <u>RV.2.2.</u> Uzņēmējdarbības attīstības atbalstīšanu orientēta pašvaldības funkciju laikmetīga pārvaldība. U.2.2.1.: Izstrādāt saistošos noteikumus un iniciēt izmaiņas likumdošanā. U.2.2.2.: Paaugstināt pašvaldības kapacitāti uzņēmējdarbības atbalstam.
<i>Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana</i>	SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: <u>RV.6.1.</u> Transporta infrastruktūras uzlabošana un attīstīšana. <u>RV.6.2.</u> Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas

	sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana. <u>RV.6.3.</u> Atkritumu apsaimniekošana. <u>RV.6.5.</u> Publiskās infrastruktūras sakārtošana. SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: <u>RV.7.1.</u> Mājokļu drošības veicināšana. <u>RV.7.2.</u> Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana. <u>RV.8.1.</u> Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana. <u>RV.8.2.</u> Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze.
--	---

Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2007.-2013.gadam

Šis ir pirmais plānošanas dokuments, kurš izstrādāts Latvijā visas valsts mērogā un pretendē uz nacionālas vidēja termiņa stratēģijas nosaukumu. Pēc būtības, tas neatbilst attīstības plāna prasībām, jo nesatur rīcību sadaļu. Dokumentā ir sniegts vispārīgs faktu materiāls un tikpat vispārīgi definēti attīstības mērķi, piem. - “Cilvēks pirmajā vietā”.

Trūkst plāna īstenošanas indikatoru. Ņemot vērā plāna darbības termiņu – tas beidzas 2013. gadā, kad spēkā stājas Madonas novada attīstības programma, uzskatām, ka nacionālās attīstības plānam nav būtiskas ietekmes uz Madonas novada plānojumu un attīstības programmu.

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013.gadam ir sagatavots atbilstoši Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas un Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas Nacionālā attīstības plāna īstenošanas uzraudzības apakškomisijas 2010.gada 3.februāra kopsēdes lēmumam (protokolam Nr.11) un domāts kā instruments cīņai ar finanšu krīzi un ekonomisko recesiju.

Plāns piedāvā esošajai sociāli ekonomiskajai situācijai aktuālu stratēģisko mērķi prioritātes un rīcības virzienus, kas sasaistīti ar kvantitatīviem mērķa rādītājiem. Plānā ir ietverti uzdevumi, kuri nosaka izmaiņas valsts pārvaldes institūciju plānotajā rīcībpolitikā - uzdevumi, kas nosaka publiskās pārvaldes darbības un pakalpojumu efektīvāku (gan izmaksu, gan pieejamības) nodrošināšanu, produktivitātes paaugstināšanu (to izmaiņas ir panākamas caur dažādu produktivitāti ietekmējošo faktoru – tehniskajām, tehnoloģiskajām, vadības, infrastruktūras, institucionālajām struktūras izmaiņām). Tajā pat laikā plāns neparedz atteikšanos no jau apstiprinātām rīcībpolitikām un spēkā esošiem attīstības plānošanas dokumentiem.

Plāns nav veidots kā budžeta, tā ietvaros nodrošināmo funkciju un veicamo investīciju apraksts. Vienlaikus Ministru kabineta noteiktie vidēja termiņa budžeta mērķi sekmēs plānā noteikto prioritāšu īstenošanu.

Lai īstenotu šo plānu, nepieciešams veikt izmaiņas esošajās rīcībpolitikās un īstenot ekonomikas recesijas situācijai atbilstošus uzdevumus, vienlaikus ievērojot nepieciešamo budžeta konsolidāciju.

Plāns ir veidots hierarhiskos līmeņos, tas iekļauj veicamās darbības un to īstenošanas rezultātā sasniedzamos rezultātus:

1. plāna prioritātes un makro līmeņa rezultāti, rīcības virzieni un politikas rezultāti nosaka vidēja termiņa politikas vadlīnijas līdz 2013.gadam;
2. plāna uzdevumi un darbības rezultāti nosaka izmaiņas plānotajās rīcībpolitikās, to

izpildes termiņus un darbības rezultātus.

Plānā nav iekļauti uzdevumi un darbības rezultāti rīcību politikās, kurās būtiskas izmaiņas nav plānotas.

Dokuments paredz virkni rīcību trijos galvenajos stratēģiskos virzienos: ekonomikas izaugsme, sociālajā drošībā un publiskās pārvaldes reformās. Katrā šai jomā ir izstrādāts izteikti konkrētu rīcību plāns. Galvenās tā sadaļas kas ir svarīgas vietējam plānošanas līmenim, ir sekojošas:

1. Ekonomikas izaugsme:

1.1. Makroekonomiskās stabilitātes nodrošināšana:

1.1.1. Stingra fiskālā disciplīna, budžeta ieņēmumu un izdevumu konsolidācija atbilstoši fiskālajam mērķim.

1.1.2. Nodokļu sloga pārdale no tiešajiem, ar darbaspēku saistītajiem nodokļiem uz netiešajiem ar patēriņu saistītajiem nodokļiem un cīņa ar ēnu ekonomiku.

1.1.3. Latvijas pievienošanās eiro zonai, ieviešot eiro kā vienīgo maksājumu līdzekli.

1.1.4. Finanšu sektora stabilitātes nodrošināšana.

1.2. Uzņēmējdarbības vides un atbalsta uzlabošana:

1.2.1. Administratīvā sloga samazināšana.

1.2.2. MVU labvēlīgu nosacījumu ieviešana un Mazā biznesa akta īstenošana.

1.2.3. Efektīva ES fondu finansējuma apguve, apgūstot pieejamo finansējumu pilnā apmērā un mazinot administratīvos šķēršļus fondu apguvei.

1.2.4. Eksporta veicināšana.

1.2.5. Transporta infrastruktūras sakārtošana.

1.2.6. Vides infrastruktūras sakārtošana.

1.3. Zināšanu ekonomika:

1.3.1. Palielināt augstākās izglītības kvalitāti un efektivitāti

1.3.2. Sadarbības veicināšana starp izglītības, zinātnes un uzņēmējdarbības sektoriem, pilnveidojot tehnoloģijas un zināšanu pārnesi, sekmējot privātā sektora investīcijas pētniecībā un attīstībā.

1.3.3. Jaunu un inovācijas jomā aktīvu uzņēmumu (īpaši – MVU) attīstības sekmēšana, t.sk. sniedzot atbalstu jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei un ieviešanai ražošanā.

1.4. Efektīvas, drošas un ilgtspējīgas enerģijas piegādes nodrošināšana:

1.4.1. Energoapgādes drošības un energoefektivitātes līmeņa paaugstināšana, kā arī Baltijas valstu elektroenerģijas tirgus integrācija.

1.4.2. Enerģijas infrastruktūras projektu attīstība Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāna ietvaros.

2. Sociālā drošība:

2.1. Nodarbinātība un sociālais atbalsts:

2.1.1. Aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošana, pilnveidošana un pārraudzība.

2.1.2. Nepārtraukta nodarbināto konkurētspējas celšana.

2.1.3. Efektīva ārkārtas sociālās drošības tīkla darbības nodrošināšana.

2.2. Reģionu atšķirību mazināšana:

2.2.1. Atbalsts reģionu ekonomiskajai aktivitātei, nodrošinot mērķtiecīgus un koordinētus ieguldījumus attīstības centros un specifiskajās mērķa teritorijās.

2.2.2. Pašvaldību finansiālās rīcībspējas paaugstināšana, paplašinot un dažādojot pašvaldību budžetu ieņēmumu bāzi.

2.3. Veselība:

2.3.1. Stacionārās veselības aprūpes plānveidīga konsolidācija.

2.3.2. Primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju tīkla un komandas efektīva darbība.

2.3.3. Ambulatorās veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana, palielinot ambulatorajai aprūpei līdzekļus no kopējiem veselības nozares līdzekļiem.

2.3.4. Neatliekamās medicīniskās palīdzības pieejamības nodrošināšana.

2.4. Izglītība:

2.4.1. Paaugstināt izglītības efektivitāti (izmaksu efektivitāti).

2.4.2. Paaugstināt izglītojamo mācību sasniegumus.

2.4.3. Nodrošināt pedagogu izcilību.

2.5. Fiziskā drošība:

2.5.1. Noziedzīgo nodarījumu prevencija un apkarošana.

3. Publiskās pārvaldes reformas:

3.1. Publiskās pārvaldes funkciju un pakalpojumu optimizēšana:

3.1.1. Publiskās pārvaldes pakalpojumu un funkciju pārskatīšana, netipisko pakalpojumu un funkciju pārtraukšana vai nodošana citam izpildītājam, kā arī līdzīgo funkciju centralizēšana (apvienošana).

3.1.2. “Vienas pieturas aģentūras” principa ieviešana valsts un pašvaldību pakalpojumu sniegšanā.

3.2. Cilvēkresursu efektīva pārvaldība publiskajā sektorā:

3.2.1. Valsts pārvaldes cilvēkresursu vadības sistēmas pilnveidošana un vienotas atlīdzības sistēmas paplašināšana un nostiprināšana.

3.3. E-pārvaldes veicināšana un birokrātisko procedūru atvieglošana valsts un pašvaldību iestāžu darbā:

3.3.1. Integrētas un uz sadarbību spējīgas valsts un pašvaldību pārvaldes elektroniskās informācijas telpas veidošana.

3.3.2. Iedzīvotāju e-prasmju pilnveide un 100% interneta pieejamība.

Secinājums: Madonas novadam aktuāla ir nozīmīga daļa šīs programmas izvirzīto uzstādījumu.

Latvijas Nacionālais attīstības plānā (2007. -2013.):

1. mērķis: Izglītots un radošs cilvēks:

1.3. Mūžizglītība cilvēka radošā potenciāla un dzīves kvalitātes izaugsmei.

2. mērķis: Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība:

2.4. Radošo industriju attīstība.

4. mērķis: Valsts un sabiedrības attīstība:

4.2.2. Vienotas kultūras telpas veidošana,

5. mērķis: Sakārtota uzņēmējdarbības un dzīves telpa:

5.2.5. Infrastruktūra un pakalpojumi dažādiem cilvēku darbības veidiem un dzīves stiliem.

6. mērķis: Cilvēka labklājības kāpums:

6.3.3. Kopta un pieejama kultūrvide un kultūrvēsturiskais mantojums.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija “Latvija 2030”

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam ir valsts ilgtermiņa attīstības plānošanas pamatdokuments, kas nosaka valsts un sabiedrības ilgtermiņa uzdevumus ceļā uz vienotu mērķi - līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību, norāda veidus, kā veiksmīgi reaģēt uz globālajām pārmaiņām, to radītos izaicinājumus pārvēršot par arvien jaunām iespējām. Stratēģijas izstrādē tika izmantota tā saucamā. kapitālu pieeja ilgtspējai. Stratēģijas uzdevums ir atrast veidu, kā mums pārdomāti lietot savus kapitālus jeb nacionālo bagātību, lai nākamajām paaudzēm to nodotu nenoplicinātu.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija (“Latvija 2030”) tika veidota, apzinoties, ka

laikā līdz 2030. gadam Latvija neizbēgami pārdzīvos lielas, ar globāliem procesiem saistītas pārmaiņas, kalpoja par izejas punktu stratēģijas izstrādē:

- demogrāfiskās izmaiņas – iedzīvotāju skaita samazināšanās un sabiedrības novecošanās;
- globalizācija ekonomikā un inovatīvās/radošās ekonomikas attīstība;
- darba tirgus dinamika un prasība pēc jaunām kompetencēm un iemaņām;
- klimata pārmaiņas;
- augošs pieprasījums enerģētikā un enerģētiskā drošībā;
- bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un dabas kā dzīves vides apdraudētība;
- demokrātiskās pārstāvniecības institūciju krīze un jaunu publiskās līdzdalības formu attīstība;
- globālās vidusšķiras attīstība un relatīvo nabadzības risku pieaugums;
- urbanizācija, aglomerācija un reģionālā pozicionēšanās.

Ilgtermiņa modeļa ietvaros vienīgā iespēja veiksmīgi atbildēt uz globālajiem izaicinājumiem ir tādas attīstības politikas veidošana, kas sabalansētu nepieciešamību veicināt ekonomisko izaugsmi un uzlabot ikviena sabiedrības locekļa dzīves kvalitāti, nepieciešamību nodrošināt sociālo saliedētību un drošību un nepieciešamību nosargāt ekoloģisko vidi mūsu nākamajām paaudzēm.

Nemot vērā globālās tendences un rūpīgi izvērtējot Latvijas kapitālus un to izmantojumu, ilgtermiņa modeļa ietvaros ir iespējams noteikt šādus stratēģiskos principus, kurus ievērojot, tiek stiprinātas Latvijas ilgtermiņa attīstības iespējas:

- jaunrade,
- tolerance,
- sadarbība,
- līdzdalība.

Visās nodaļās ievērota vienota loģika:

- identificēta globālās attīstības tendence,
- skatīts, kādus izaicinājumus vai draudus tā rada,
- noteikta Latvijas attīstības iespēja, atbildot uz šo izaicinājumu, un formulēts stratēģiskais mērķis,
- noteikti rīcības virzieni un pēc iespējas ieteikti konkrēti risinājumi.

Dokuments ietver 8 sadaļas, kas veltītas katrai no izvirzītajām Latvijas attīstības prioritātēm:

1. ilgtermiņa ieguldījumi Latvijas cilvēkkapitālā: atbilde demogrāfiskajiem izaicinājumiem;
2. zināšanas un prasmes 21. gadsimtā,
3. iespēju vienlīdzība un vidusšķiras veidošanās,
4. masveida jaunrade un inovatīva ekonomika,
5. atjaunojama un droša enerģija,
6. dabas daudzveidība un nākotnes kapitāls,
7. pilsētu sadarbība un pievilcīga dzīves telpa,
8. inovatīva pārvaldība un līdzdalība.

Katrs problēmbloks satur problēmas nostādni, attīstības mērķu definējumu, esošo resursu un vērtību uzskaitījumu, nodomus un virzienus (rīcību grupas) problēmas risināšanai. Madonas novada attīstības programmā izvirzītās novada prioritātes un risināmie uzdevumi cieši sasaistās ar Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģiju „Latvija2030” (5.tab.).

5.tab. Madonas novada attīstības programmas atbilstība plānošanas dokumentam „Latvija 2030”

„Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam” prioritātes/attīstības virzieni		Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam stratēģiskie uzstādījumi
Kultūras attīstība	telpas	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana (U.1.1.2.: Veicināt radošo industriju attīstību).
	<i>Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana</i>	SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.4.2. Kultūras infrastruktūras, pakalpojumu un to pārvaldības attīstīšana.
Ieguldījumi cilvēkkapitālā		SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.2.3. Darbspējīgas kopienas veidošana.
	<i>Cilvēkkapitāla bāzes vērtība un produktivitāte</i>	SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.4.1. Kvalitatīvas izglītības un pieejamības ikvienam nodrošināšana,
	<i>Iespēju vienlīdzība un vidusslāņa veidošanās</i>	RV.5.1. Veselības aprūpes kvalitātes un pieejamības attīstīšana, RV.5.2. Sociālo pakalpojumu kvalitātes un pieejamības attīstīšana.
Paradigmas maiņa izglītībā		SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.4.1. Kvalitatīvas izglītības un pieejamības ikvienam nodrošināšana
	<i>Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā</i>	
Inovatīva un ekoeфекtīva ekonomika		SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana.
	<i>Masveida jaunrade un inovācija</i>	SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.7.1 Mājokļu drošības veicināšana,
	<i>Atjaunojama un droša enerģija</i>	RV.7.2 Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana.
Daba kā nākotnes kapitāls		SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.7.1. Mājokļu drošības veicināšana,
	<i>Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga izmantošana</i>	RV.7.2. Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, RV.8.1. Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana, RV.8.2. Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze.
		SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana

	RV.1.3. Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana.
Telpiskās attīstības perspektīva	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.3. Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana.
<i>Sasniedzamības uzlabošana</i>	RV.2.3. Darbaspējīgas kopienas veidošana (R.105. – lauku apdzīvotības veicināšanas instruments).
<i>Apdzīvojum</i>	SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.6.1. Transporta infrastruktūras uzlabošana un attīstīšana.
	SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.8.1. Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana, RV.8.2. Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze.
<i>Nacionālo interešu telpas</i>	

LR Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007. – 2016. gadam

Enerģētikas nozares attīstības mērķis ir nodrošināt līdzsvarotu, kvalitatīvu, drošu un ilgtspējīgu tautsaimniecības un iedzīvotāju apgādi ar enerģiju. Enerģētikas pamatnostādnes ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas valdības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus enerģētikā turpmākajiem desmit gadiem un iezīmē arī nozares ilgtermiņa attīstības virzienus.

Dokuments analizē enerģētikas situāciju un bilanci Latvijā, sniedz pārskatu par dažādu enerģijas veidu izmantošanu un tās iespējām. Kaut gan tas ir valsts mēroga dokuments, tajā sastopamas arī lauku pašvaldības ar nelielām apdzīvotām vietām plānošanas līmenim raksturīgas aktualitātes, īpaši, mājokļu energoefektivitātes jautājumi. Līdz plānošanas līmeņa elementiem šīs aktualitātes nav detalizētas, tomēr skaidrs, ka šī jautājuma analīzes esamība vien jau norāda uz problēmu un tās plānotām un faktiskām atbalsta iespējām arī vietējā līmenī.

Madonas novada attīstības programmā 2013.-2020.gadam ir izvirzītie stratēģiskie mērķi un vidēja termiņa prioritātes ir balstītas uz novada ietvaros pašpietiekamu energoresursu nodrošinājumu, maksimāli balstītu uz atjaunojamiem resursiem gan komunālajā saimniecībā, gan uzņēmējdarbībā. Novads ir atvērts investīcijām dažādiem atjaunojamās enerģijas ieguves projektiem, tai skaitā enerģētisko kultūru audzēšanai, koģenerācijas projektiem, ēku energoefektivitātes un citiem projektiem. Attīstības programma 2013.-2020.gadam sasaistās ar valsts Enerģētikas attīstības pamatnostādņēm 2007.-2016.gadam (6.tab.). Madonas novads jau šobrīd izceļas ar pilnīgu neatkarību no fosilajiem energoresursiem centralizētās siltumapgādes nodrošināšanai un.

6.tab. Madonas novada attīstības programmas atbilstība Enerģētikas attīstības pamatnostādņēm 2007.-2016.gadam

Enerģētikas attīstības pamatnostādņu mērķi	Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam stratēģiskie uzstādījumi
	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana. U.1.1.3.: Sekmēt lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības, netradicionālās lauksaimniecības, tradicionālās amatniecības izaugsmi un zaļās enerģijas ražošanu, nodrošinot

	novada pašpietiekamību un resursu neatkarību.
	SM2 – "Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes": <u>RV.6.2.</u> Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana. U.6.2.2.: Paaugstināt ēku energoefektivitāti un siltumapgādi.
	SM3 – "Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss": <u>RV.7.1.</u> Mājokļu drošības veicināšana, <u>RV.7.2.</u> Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana,

LR Vides politikas pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam

Vides politikas virsmērķis ir nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot ilgtspējīgu attīstību, saglabājot vides kvalitāti un bioloģisko daudzveidību, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā un informētību par vides stāvokli. Vides politikas pamatnostādnes ņem vērā arī to, ka ekonomiskās krīzes apstākļos tuvākajos gados būs nepietiekams finansējuma apjoms, līdz ar to būs iespējams īstenot tikai prioritārākos uzdevumus. Vienlaikus tiek izdarīts pieņēmums, ka aptvertā perioda beigu posmā finansiālā situācija valstī uzlabosies.

Cilvēka ietekmes uz vidi un dabu rezultātā tiek nodarīti dažādi kaitējumi:

- *kaitējums videi* — novērtējamās nelabvēlīgas dabas resursu izmaiņas vai izmērāma ar dabas resursu saistīto funkciju pasliktināšanās, kas var rasties tieši vai netieši, savukārt ar dabas resursu saistītā funkcija ir labums, ko sabiedrība vai vide gūst no attiecīgā dabas resursa,
- *kaitējums augsnei vai zemes dzīlēm* - jebkāda pārveidošana vai piesārņojums, ko izraisa ķīmisko vielu, ķīmisko produktu (preparātu), organismu vai mikroorganismu tieša vai netieša ievadīšana augsnē vai zemes dzīlēs un kas rada risku cilvēku veselībai vai būtiski nelabvēlīgi ietekmē cilvēku veselību vai vidi,
- *kaitējums īpaši aizsargājamām sugām vai biotopiem* - postījumi, kuriem ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām vai mikroliegumiem, īpaši aizsargājamo sugu vai biotopu labvēlīga aizsardzības statusa sasniegšanu vai uzturēšanu,
- *kaitējums ūdeņiem* - kaitējums, kuram ir būtiska nelabvēlīga ietekme uz konkrēta ūdens objekta ekoloģisko vai ķīmisko kvalitāti, kvantitatīvo stāvokli vai ekoloģisko potenciālu. Lai ierobežotu un nepieļautu turpmāko kaitējumu videi un cilvēku veselībai vai ar dabas resursu saistīto funkciju pasliktināšanos, jāveic praktiski iespējamie pasākumi situācijas pārvaldīšanai, vidē nonākušo piesārņojošo vielu norobežošanai un savākšanai un citu kaitējumu izraisīto faktoru novēršanai.

Vides politiku valstī veido un lēmumus, kas var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, pieņem, ievērojot šādus vides aizsardzības principus:

- ilgtspējīgas attīstības princips - sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrētas un līdzsvarotas attīstības nodrošināšana, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas;
- izvērtēšanas princips - jebkuras tādas darbības vai pasākuma sekas, kas var būtiski ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, jāizvērtē pirms attiecīgās darbības vai

pasākuma atļaušanas vai uzsākšanas. Darbība vai pasākums, kas var negatīvi ietekmēt vidi vai cilvēku veselību arī tad, ja ievērotas visas vides aizsardzības prasības, ir pieļaujams tikai tad, ja paredzamais pozitīvais rezultāts sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības vai pasākuma nodarīto kaitējumu videi un cilvēku veselībai.

- novēršanas princips - persona, cik iespējams, novērš piesārņojuma un citu videi vai cilvēku veselībai kaitīgu ietekmju rašanos, bet, ja tas nav iespējams, novērš to izplatīšanos un negatīvās sekas;
- piesardzības princips - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību. Principu neattiecinā uz neatliekamiem pasākumiem, ko veic, lai novērstu kaitējuma draudus vai neatgriezenisku kaitējumu;
- princips „piesārņotājs maksā” - persona sedz izdevumus, kas saistīti ar tās darbības dēļ radīta piesārņojuma novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un seku likvidēšanu;
- sabiedrības informēšanas un līdzdalības princips – institūcijas veicina sabiedrības izglītošanu un informēšanu, uzklaua un izvērtē sabiedrības viedokli. Veidojot vides politiku un pieņemot lēmumus, ievēro arī Reģionālās attīstības likumā noteiktos reģionālās attīstības pamatprincipus.

Madonas novadam visaktuālākās ir ūdeņu aizsardzības un zemes izmantošanas sadaļas: novadā ir liela daļa Lubānas ezera, un Aiviekstes upes sateces baseina, vairāki lieli ezeri Vestienas, Liezeres un citos pagastos. Zeme, jēdziena plašākā izpratnē, ir pamatresurss kā no lauksaimnieciskās ražošanas, tā no ainaviskās un kultūrvēsturiskās telpas saglabāšanas viedokļa. Kopumā novada attīstības programma 2013.-2020.gadam ir izstrādāta ar atbildīgu un ilgtspējīgu skatījumu uz novada dabas bagātību izmantošanu un augstas vides kvalitātes saglabāšanu, veicinot dzīves vides drošumu novada un plašākā mērogā (7.tab.).

7.tab. Madonas novada attīstības programmas atbilstība Vides politikas pamatnostādnēm

Vides politikas mērķi	Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam stratēģiskie uzstādījumi
nodrošināt gaisa kvalitāti atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, iesaistot pašvaldības, komersantus un sabiedrību	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana (atjaunojamo energoresursu izmantošana, meliorācijas sistēmu sakārtošana u.c. rīcības). SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.6.2. Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana.
nodrošināt normatīvo aktu prasībām atbilstošu ūdens kvalitāti, samazināt iekšējo ūdeņu eitrofikāciju un nodrošināt ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitāti	SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.6.2. Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana. SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.7.1 Mājokļu drošības veicināšana, RV.7.2 Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana.

nodrošināt zemes resursu ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību, veicinot ilgtspējīga patēriņa un ražošanas principa īstenošanu	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.7.1. Mājokļu drošības veicināšana, RV.7.2. Dabiskai videi raksturīga ekosistēmu servisa saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana,
nodrošināt dabas aizsardzības un saimniecisko interešu līdzsvarotību	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana, RV.1.3. Tūrisma industrijas attīstīšana un vietējo produktu popularizēšana. SM3 – “Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”: RV.8.1. Vides Izziņas un izglītības infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana, RV.8.2. Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze.
nodrošināt Latvijas ieguldījumu globālo klimata pārmaiņu novēršanā, nodrošinot vides aizsardzības un ekonomisko interešu līdzsvarotību	SM1 – “Gudra, spēcīga un patstāvīga ekonomika”: RV.1.1. Uzņēmumu konkurētspējas veicināšana un saražotās produkcijas un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību īpatsvara paaugstināšana SM2 – “Madonas novads – Latvijas Jaunība, Latvijas virsotnes”: RV.6.2. Kanalizācijas, ūdensapgādes siltumapgādes sistēmas sakārtošana un energoefektivitātes paaugstināšana. RV.6.3. Atkritumu apsaimniekošana.

3.3. Attīstības plānošanas likumdošana

LR likums „Attīstības plānošanas sistēmas likums” (spēkā no 01.01.2009., ar grozījumiem)

Likuma mērķis ir, nosakot attīstības plānošanas sistēmu, sekmēt valsts ilgtspējīgu un stabilu attīstību, kā arī sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu. Tas attiecas uz attīstības plānošanu Saeimā, Ministru kabinetā, tiešās valsts pārvaldes iestādēs, plānošanas reģionos, pašvaldībās un valsts pārvaldes iestādēs, kas nav padotas Ministru kabinetam. Attīstības plānošanas sistēma aptver politikas un teritorijas attīstības plānošanu un nodrošina valsts un pašvaldību institūciju pieņemto lēmumu sasaisti un savstarpējo saskaņotību.

Likums nosaka plānošanas dokumentu veidus, hierarhiju un savstarpējās attiecības. Tas deklarē desmit galvenos pamatprincipus, kas jāievēro visu veidu plānošanas dokumentos:

1) *Ilgtspējīgas attīstības princips* – tagadējām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi un līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionāli izmanto dabas, cilvēku un materiālos resursus, saglabā un attīsta dabas un kultūras mantojumu.

2) *Interesu saskaņotības princips* – saskaņo dažādas intereses un ievēro attīstības plānošanas dokumentu pēctecību, nodrošina, lai tie nedublētos.

3) *Līdzdalības princips* – visām ieinteresētajām personām ir iespēja līdzdarboties attīstības plānošanas dokumenta izstrādē.

4) *Sadarbības princips* – valsts un pašvaldību institūcijas sadarbojas, tai skaitā,

izpildot attīstības plānošanas dokumentos izvirzītos uzdevumus un informējot cita citu par nosprausto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu.

5) *Finansiālo iespēju princips* – izvērtē esošos un vidējā termiņā prognozētos resursus un piedāvā efektīvākos risinājumus attiecībā uz nosprausto mērķu sasniegšanai nepieciešamajām izmaksām.

6) *Atklātības princips* – attīstības plānošanas process ir atklāts, un sabiedrība tiek informēta par attīstības plānošanas un atbalsta pasākumiem un to rezultātiem, ievērojot likumā noteiktos informācijas pieejamības ierobežojumus.

7) *Uzraudzības un novērtēšanas princips* – attīstības plānošanā un attīstības plānošanas dokumentu īstenošanā visos pārvaldes līmeņos tiek nodrošināts to ietekmes izvērtējums, kā arī uzraudzība un pārskatu sniegšana par sasniegtajiem rezultātiem.

8) *Subsidiaritātes princips* – politiku īsteno tā valsts vai pašvaldības institūcija, kura atrodas pēc iespējas tuvāk pakalpojuma saņēmējiem, un attiecīgie pasākumi tiek efektīvi īstenoti pēc iespējas zemākā pārvaldes līmenī.

9) *Attīstības plānošanas un normatīvo aktu izstrādes sasaistes princips* – politiku plāno pirms normatīvā akta izdošanas, un, izstrādājot normatīvos aktus, ņem vērā attīstības plānošanas dokumentus.

10) *Līdzsvarotas attīstības princips* – politiku plāno, sabalansējot atsevišķu valsts teritoriju attīstības līmeņus un tempus.

LR MK noteikumi Nr.1178 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” (spēkā no 14.10.2009.)

Šie noteikumi regulē arī pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādi un precizē, kādā veidā izstrādājams attīstības programmas pasākumu plāns. Stratēģisko dokumentu izstrādi šie noteikumi nereglamentē; vienīgi tiem jāievēro Attīstības plānošanas sistēmas likumā noteiktie pamatprincipi. VARAM ir izstrādājusi detalizētus metodiskos norādījumus attīstības plānošanas dokumentu izstrādei.

LR likums „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (spēkā no 01.12.2011.)

Šis likums nomainījis Teritorijas plānošanas likumu, un atbilstoši LR Attīstības plānošanas sistēmas likumam sakārto attīstības un telpiskā plānojuma savstarpējās attiecības un daudzos gadījumos vienkāršo dokumentu izstrādes un spēkā stāšanās procedūras.

Likums vienkāršo novada pašvaldības teritorijas plānojumus, paredzot izdot kā Ministru kabineta noteikumus Vispārīgos apbūves noteikumus, ietverot šajos noteikumos vienotu zonējuma klasifikāciju, apbūves parametru aprēķināšanu, ielu klasifikāciju, un citas normas, ko vienādi var attiecināt uz visām pašvaldībām. Turklāt lauku teritorijās (ārpus pilsētām un ciemiem) vairs nav obligāti izstrādāt zonējumu; to var noteikt ar jauna plānojuma veida – lokālplānojuma palīdzību, bet vispārējā kārtībā to regulē esošie Ministru kabineta noteikumi, kas darbojas attiecībā uz lauksaimniecības, mežsaimniecības, ūdeņu un citu zemju izmantošanu.

Jaunais likums nosaka trīs mēnešu apstrīdēšanas termiņu teritorijas plānojumam. Lietojot Vispārīgos apbūves noteikumus, standartizējot apzīmējumus, kā arī lietojot vienotu metodiku plānojumu izstrādei, uzlabosies plānojumu kvalitāte.

Teritorijas attīstības plānošanas likumā valstij nozīmīgas teritorijas un objekti, piemēram, valsts autoceļi, noteikti kā valsts interešu teritorijas apstiprinot tos MK. Likums paredz, ka pēc ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras pabeigšanas (ja tāda ir nepieciešama), valsts interešu teritorijas apstiprina ar Ministru kabineta noteikumiem, un rīcības šajās teritorijās var īstenot, neveicot grozījumus pašvaldības teritorijas plānojumā. Likumā paredzēti jauni plānošanas dokumentu veidi – tematiskais un lokālplānojums. Tematiskais plānojumu var izstrādāt gan valsts, gan reģionālā, gan vietējā līmenī. Reģionālajā līmenī tāds plāns būtu, piemēram, sabiedriskā transporta maršrutu plāns, bet vietējā līmenī –

pilsētas vai ciema ūdensapgādes perspektīvā shēma.

Lokālplānojumu izstrādā vai pasūta pašvaldība pēc vajadzības, tas risina konkrētus uzdevumus. Šādu plānojumu var izstrādāt, ja rodas agrāk neparedzēta iespēja attīstīt pamestas, neizmantotas teritorijas daļas vai apgūstot jaunas, neapbūvētas teritorijas.

Līdz 2014.gadam sadarbībā ar VRAA, VARAM nodrošinās Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmas (TAPIS) izveidi, kas paredz vienoti pārvaldīt un lietot visu līmeņu teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, atbalstīt to izstrādi un sabiedrības iesaistīšanu. Paredzēts programmēt rīkus, ar ko pašvaldības varēs atjaunot zemes izmantošanas informāciju, savietojot dažādu valsts reģistru ģeotelpiskos datus, tajā skaitā Būvniecības informācijas sistēmu.

LR MK noteikumi Nr.711 “Noteikumi par pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem” (spēkā no 19.10.2012.)

Noteikumi nosaka novada pašvaldības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma un to grozījumu, detālplānojuma un tematiskā plānojuma – saturu un to izstrādes kārtību, sabiedrības līdzdalību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes procesā, prasības attīstības plānošanas dokumentu izstrādātājiem. Noteikumi nosaka arī valsts un pašvaldības institūciju sadarbību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādē.

3.4. Vidzemes reģiona attīstības plānošanas dokumenti

Madonas novads iekļaujas Vidzemes plānošanas reģionā un atrodas reģiona dienviddaļā (3.att.)

3.att. Madonas novads Vidzemes plānošanas reģionā

Ņemot vērā Vidzemes plānošanas reģiona plānošanas dokumentu tiešo ietekmi uz attīstības un teritorijas plānošanu vietējā līmenī, šie dokumenti atspoguļoti detalizēti, pēc iespējas atspoguļojot visas rīcības, ietekmes, vadlīnijas, u.c. elementus, kurus ir svarīgi ņemt vērā, izstrādājot attīstības programmu Madonas novadam.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma (2007.-2013.gadam) ir vidēja termiņa reģionāla līmeņa plānošanas dokuments, kas nacionālā līmenī ir noteikts kā reģionālās politikas dokuments. Tās izstrādes vispārīgais mērķis ir veicināt reģiona stabilu, sabalansētu un ilgtspējīgu attīstību, paaugstinot katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti un

nodrošinot reģiona konkurētspēju starptautiskā mērogā.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma sastāv no divām daļām. Šis dokuments ietver pirmo daļu, kurā veikta esošās situācijas analīze, kas noslēdzas ar reģiona stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīzi. Otrajā daļā noteikta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vīzija, nosprausti attīstības mērķi un rīcības virzieni to sasniegšanai.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma atjaunota Interreg IIIA projekta NIII-076 "Spatial planning – tool for cross-sectoral and cross-border integration of policies" ietvaros. Apraksta daļa, ievērojot administratīvi teritoriālo iedalījumu programmas izstrādes laikā, ir orientēta uz rajonu telpisko struktūru. Aprakstā nav informācijas, kuru iespējams detalizēt Madonas novada līmenī.

Vidzemes plānošanas reģiona stratēģija ir veidota no:

- vīzijas, stratēģiskā mērķa,
- 4 (četrām) Vidzemes plānošanas reģiona prioritātēm,
- 25 galvenajiem pasākumiem (pasākumu grupām).

Prioritātes

4 galvenās prioritātes tika noteiktas, izvērtējot resursus, iespējas un pašreizējo situāciju, lai realizētu Vidzemes reģiona politisko gribu. Vidzemē prioritātes noteiktas, ņemot par pamatu esošo resursu efektīvu izmantošanu un tos resursus, kas tiks radīti nākamajā plānošanas periodā (7 gadu laikā), ar mērķi veicināt reģiona sociālekonomisko attīstību.

Stratēģijas saturs

Reģionālās attīstības stratēģija nozīmē visu reģionā darbojošos institūciju kopīgi izvirzītu un akceptētu attīstības virzību. Šo institūciju ieguldījums ir jāizmanto vēl efektīvāk kā līdz šim. Resursi stratēģijas realizācijai tiek iegūti no valsts budžeta, pašvaldību un privāto partneru budžetiem, ES programmām un citiem finanšu resursu avotiem.

Viedokļi par reģiona attīstību un pasākumi ideju ieviešanai ir jāplāno un jāievieš ciešā saistībā ar stratēģiju. Šajā procesā ir jāiesaista visi iespējamie partneri – ne tikai tāpēc, ka bez tiem nav iedomājama nopietna attīstības plānošana, bet arī tāpēc, ka viņu ieguldījums un līdzfinansējums būs nepieciešams ES fondu piesaistei. Daudzi stratēģijas aspekti balstās uz sinerģiju, kas izriet no starpinstitucionālās sadarbības. Šāda sadarbība ne vienmēr ir pietiekami labi izveidota, var teikt, ka reģiona organizāciju mijiedarbība ir nepietiekama. Tādēļ ir svarīgi, lai stratēģiskās plānošanas procesā iesaistītie partneri pievērstos stratēģiskās vadības jautājumam.

Plānošanas procesa sākuma punkts ir sadarbība starp reģiona institūcijām, rajonu un pilsētu līdzdalība, paredzot resursus reģionālajai attīstībai, kā arī privātuzņēmumu un sabiedrisko organizāciju iesaistīšanās. Valsts institūciju reģionālās nodaļas šajā procesā ir iesaistītas kā partneri un resursu avoti.

Attīstības vīzija

Vidzemes reģiona vēlamā situāciju ir iespējams sasniegt, ieviešot pasākumus visās četrās izvirzītajās attīstības jomās, kuras tika noteiktas, ievērojot optimālu līdzsvaru starp resursus radošajām un resursus patērējošajām nozarēm.

Vidzeme ir dinamisks, konkurētspējīgs Eiropas Savienības reģions ar daudzveidīgu dabas un kultūrvēsturisko mantojumu un attīstības potenciālu. Reģiona iedzīvotājiem ir pieejami visi nepieciešamie resursi kvalitatīvas dzīves darbības nodrošināšanai un viņi rod savai kvalifikācijai un personīgās izaugsmes interesēm atbilstošas darba un izglītības iespējas.

Stratēģiskās prioritātes

Vidzemes reģiona stratēģiskās prioritātes tika noteiktas, ievērojot reģiona vajadzības un

līdzsvaru starp resursus radošajām un resursus patērējošajām nozarēm:

1. Infrastruktūras un pakalpojumu attīstība;
2. Ekonomiskā attīstība, konkurētspējas palielināšana, virzība uz zināšanu ekonomiku;
3. Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības paaugstināšana;
4. Lauku attīstība.

Rīcību programma

Rīcību programma ir grupēta pa prioritātēm un rīcībām, pēc kurām sadalīts attīstības uzdevumu uzskaitījums, kas veido attīstības programmas II sadaļas galveno apjomu.

Vidzemes reģiona Attīstības programmā iekļautās vadlīniju, kas attiecas uz Madonas novadu, apkopojums sniegts 8.tabulā.

8.tabula. Vidzemes plānošanas reģiona attīstības prioritātes un gaidāmie rezultāti.

Prioritāte	Aktivitāte	Rezultatīvie rādītāji
I. Infrastruktūras un pakalpojumu attīstība	Transporta infrastruktūra	• Līdz 2013.gadam sakārtoti visi valsts galvenie autoceļi. • Asfaltēto valsts autoceļu īpatsvara pieaugums 0,3% gadā. • Sakārtoti novadu atbalstam visnozīmīgākie valsts 2.šķiras autoceļi (30% no 2.šķiras autoceļu kopgaruma). • Līdz 2013.gadam bojā gājušo skaits ik gadu samazinās par 7-10%. • Atklāti jauni sabiedriskā transporta maršruti. • Nodrošinātas plašākas savienoto maršrutu izvēles iespējas. • Izveidota vienota biļešu tirdzniecības un rezervēšanas sistēma.
	Vides infrastruktūra	• Izstrādāta vides monitoringa sistēma, kas balstīta uz daudz lielākām dabas resursu aizsardzības iespējām. • Vidzemes reģionā 2 vietās izveidota un attīstīta dalīto atkritumu vākšana un šķirošana, balstoties uz 2 esošajiem lielajiem atkritumu poligoniem, kuru izveidošanu un attīstīšanu savās programmās ir paredzējusi Vides ministrija. • Līdz 2013.gadam visos Vidzemes apdzīvojuma centros veikta ūdensapgādes un kanalizāciju sistēmas modernizācija. Vidzemes reģionā laika posmā no 2007.gada 80% iedzīvotājiem ir bijusi iespēja pieslēgties centralizētajai ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmai.
	Izglītības infrastruktūra	• Katrā novadā ir vismaz viena izglītības iestāde, kurā veikti infrastruktūras uzlabojumi, tajā skaitā renovēti vai/un par jaunu uzbūvēti sporta objekti, kas tikuši ieplānoti novadu veidošanas programmās 2007. un 2008.gados. • Vidzemes plānošanas reģionā līdz 2013.gadam izveidotas 2 koledžas un veikti izglītības iestāžu

		infrastruktūru uzlabojoši pasākumi un apmācību programmu uzlabojumi 9 arodapmācības iestādēs, kas tiks finansēti no ES struktūrfondiem laika posmā no 2007.- 2013.gadam. Katrā novadā darbojas viens mūžizglītības koordinators, un izveidots metodiski informatīvais centrs pieaugušo tālākizglītībai, kas paredzēts Izglītības un zinātnes ministrijas programmās un tiks finansēts no Es fondiem laika posmā no 2007. līdz 2013.gadiem.
	Enerģētikas infrastruktūra	- Elektroenerģija, kas iegūta no atjaunojamiem energoresursiem – 49,3% no 2010.gada elektroenerģijas patēriņa. - Atjaunojamo energoresursu īpatsvars valsts kopējā energoresursu bilanci – ne mazāks par 35% 2010.gadā.
	Siltumapgādes infrastruktūra	- Līdz 20% samazināts siltumenerģijas patēriņš daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās. - Uzlabota daudzdzīvokļu dzīvojamo māju kvalitāte un palielināta šo māju ilgmūžība.
	Veselības aprūpes infrastruktūra	- Izveidotas piecas lokālās daudzprofilu slimnīcas, divas specializētās slimnīcas un trīs veselības aprūpes centri. - Lokālā daudzprofilu slimnīca apkalpos ne mazāk kā 25 000 iedzīvotāju. - Izveidots reģionālais vadības un dispečeru centrs. - Ieviesta vienota un pēc vienādiem principiem strukturēta un funkcionējoša NMP brigāžu un operatīvās vadības, un saslimušo vai cietušo hospitalizācijas vadības sistēma. - NMP saņemšana valsts iedzīvotājiem dzīvībai bīstamās situācijās 75 -80% gadījumos tiek nodrošināta 15 minūšu laikā no NMP pakalpojuma pieteikšanas brīža. - NMP sniedzēju operatīvie medicīniskie transportlīdzekļi pamatdarbības nodrošināšanai nav vecāki par pieciem gadiem. - Palielinās veselības aprūpēs nozarē strādājošo ārstniecības personu skaits vecuma grupā no 25 – 40 gadiem par 5%. 70% no veselības nozares izglītību ieguvušajām personām strādā veselības sistēmā. - Līdz 2010.gadam izveidota Vidzemes plānošanas reģiona reģionālā rehabilitācijas sistēma.
	Sociālās aprūpes un	Katrā novadā ir izveidota vismaz viena sociālo pakalpojumu iestāde ar pārklājumu visa novada teritorijā atbilstoši iedzīvotāju blīvumam kas tikuši

	sociālo pakalpojumu infrastruktūra	ieplānoti novadu veidošanas programmās 2007. un 2008.gadā. • Visās pašvaldībās ģimenēm un bērniem ir pieejami sociālā darbinieka sniegtie pakalpojumi. • Samazinās bez vecāku gādības palikušo bērnu un nelabvēlīgo ģimeņu skaits. • Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības nodrošināšanā iesaistīti sociālā darba speciālisti ar atbilstošu izglītību.
	Kultūras infrastruktūra	• Katrā novadā iedzīvotājiem ir pieejami kvalitatīvi kultūras pakalpojumi – bibliotēkās, tautas namos, muzejos, kultūras iestādes aprīkotas ar moderniem saziņas līdzekļiem, kas atļauj tālsaistē iedzīvotājiem izmantot kultūras iestāžu pakalpojumus. • Reģionā ir izveidota 1 nacionālas nozīmes koncertzāle. • Savesti kārtībā noteiktie valsts īpašumā esošie kultūras infrastruktūras objekti.
	Sporta infrastruktūra	• Palielinājies fiziskās aktivitātēs iesaistīto personu skaits. • Palielinājies jaunuzcelto un renovēto sporta objektu skaits.
	Sakaru infrastruktūra	• Palielinājies publisko fiksēto elektronisko sakaru tīklu līniju blīvums uz 100 iedzīvotājiem – 100%. • Palielinājies publisko mobilo elektronisko sakaru tīklu abonentu blīvums uz 100 iedzīvotājiem – 75%. • Palielinājies interneta lietotāju blīvums uz 100 iedzīvotājiem – 75%.
	Kultūrvides saglabāšanai un atjaunošanai nepieciešamā infrastruktūra	• Sākot ar 2008.gadu ar katru gadu palielināsies par 5% investīciju no valsts budžeta apjoms kultūrvēsturisko objektu uzturēšanā, saglabāšanā un attīstīšanā. • Līdz 2013.gadam izstrādāti kultūrvēsturisko objektu apsaimniekošanas plāni, atbilstoši LR likumdošanai. • Katru gadu tiek realizēti vismaz 3 kultūrvēsturisko tradīciju rajona mēroga projekti katrā Vidzemes pašreizējo rajonu teritorijā, uz projektu aktivitātēm aicinot iedzīvotājus, skolu jauniešus. • Attīstās amatniecības, kas balstīta uz kultūrvēsturiskajām tradīcijām, privātie projekti tiek finansēti no ES Struktūrfondi. • Katru gadu Vidzemes plānošanas reģionā palielinās uzņēmēju skaits, kuri atbalsta kultūras aktivitātes.
		• Līdz 2013.gadam saskaņā ar Vides ministrijas programmām ir izstrādāti īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un ainavu apsaimniekošanas plāni. • Ir izveidota speciāla finansu programma latvāņu

	Bioloģiskās, ainavu daudzveidības un dabas teritoriju saglabāšanai un atjaunošanai nepieciešamā infrastruktūra	apkaršanai, ko atbalsta ES fondi un Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam projekts. • Teritorijas plānojumu izstrādē, ņemta vērā Vidzemei raksturīgās ainavas saglabāšana, kas neatļauj ainavas degradāciju ar būvniecību, mežu izgriešanu, nesankcionētu atkritumu izgāšanu. • Palielināts investīciju apjoms meža zemju, ezeru un upju apsaimniekošanai, pļavu un krūmāju pļaušanai no ES fondiem un Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam projekta. • Katru gadu katrā Vidzemes novadā tiek rīkoti informatīvi pasākumi iedzīvotājiem par aizsargājamajām dabas teritorijām, to nozīmi ekosistēmas saglabāšanā. Uzlaboti Gaujas Nacionālā parka un Ziemeļgaujas biosfēras rezervāta mājas lapas un portāli. Izstrādātas un ieviestas vides izglītības iedzīvotājiem.
	Dzīvojamā fonda/mājokļu infrastruktūra	• Palielinās mājokļu skaits, kuros veikti renovācijas darbi, kas saistīti ar mājokļa energoefektivitātes palielināšanu, veikta šifera jumtu nomaiņa uz videi un veselībai draudzīgu materiālu, aktivitātes plānotas Ekonomikas ministrijas programmās.
II. Ekonomiskā attīstība, konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku.	Uzņēmējdarbības attīstības veicināšana	• Reģionā izveidoti nozaru kompetences centri, kuri nodarbojas ar prototipu izstrādi un to pielāgošanu ražošanai. Aktivitātes plānotas Ekonomikas ministrijas programmās un finansēti no ES Struktūrfondiem. • Reģionā izveidots uz augstas pievienotās vērtības preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu orientēts ideju/produktu attīstības centrs. Aktivitātes plānotas Ekonomikas ministrijas programmās un finansēti no ES Struktūrfondiem. • Palielināts to uzņēmumu skaits, kuri izmanto IKT produktus uzņēmumu pārvaldībā. • Izveidots vismaz viens biznesa inkubators, pētniecības centrs un tehniskais parks. Aktivitātes plānotas Ekonomikas ministrijas programmās un finansēti no ES Struktūrfondiem. • Izstrādāta Vidzemes plānošanas reģiona uzņēmējdarbības klasteru veidošanas programma un metodika. • Uzņēmēju apvienības, klubi intensīvi piedalās projektu pieteikumu sagatavošanā un realizēšanā, kas saistīti ar labo piemēru/labās prakses skaidrošanu un uzņēmējdarbības iesācēju skolas izveidošanu, mentoringu. • 2013.gadam katrā novadā ir izstrādāts un īstenots vismaz viens privātās publiskās partnerības projekts.

III. Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības paaugstināšana.		- Izstrādāti pilotprojekti koksnes atkritumu efektīvai un daudzveidīgai izmantošanai (piem., lietderīga skuju izmantošana ražojot skuju ekstraktu utt.). - Veikti mērķtiecīga rūpniecībā, lauksaimniecībā un pakalpojumu nozarēs strādājošo apmācība un kvalifikācijas celšana, kurai finanses piesaistītas no ES fondiem gan uzņēmējiem atsevišķi, gan kooperējoties. - Izstrādātas speciālas apmācības programmas pārtikas rūpniecībā strādājošiem un to apmācības notiek reģionā esošajās arodapmācības iestādēs. - Izstrādāts un ieviests vismaz viens veloceļa projekts reģionā. - Izveidota vienota Vidzemes informatīvās sistēma, kas organiski iekļaujas Latvijas, Baltijas un Eiropas tūrisma sistēmās. - Izstrādāti mērķtiecīgi projekti pakalpojumu sektorā tā kvalitātes paaugstināšanai un attīstības palielināšanai. - Uz reģionā esošās augstskolas, augstskolu filiāļu bāzes, izveidoto biznesa un inovāciju inkubatoru bāzes tiek veidoti starptautiski zinātniskie projekti. Aktivitātes plānotas Ekonomikas ministrijas programmās un finansēti no ES Struktūrfondiem. - Līdz 2009. gadam veikts inovatīvo iespēju un attīstības veicināšanas Vidzemē pētījums.
	Izglītības kvalitātes un pieejamības nodrošināšana.	- Samazinās skolēnu atbirums obligātajā izglītības vecumā. - Tautsaimniecības nozares ir nodrošinātas ar nepieciešamās kvalifikācijas speciālistiem. - Nodrošināta izglītības pieejamība mūža garumā visām iedzīvotāju grupām. - Izglītības kvalitātes paaugstināšanās nodrošina tautsaimniecības ilgtspējīgu attīstību un pāreju uz zinātnietilpīgu tautsaimniecību.
	Mūžizglītības attīstība	- Izveidots mūžizglītības kompetences centrs. - Mūžizglītības koordinators katrā novadā. - Izglītības atbalsta struktūru, izglītības, profesijas un karjeras informācijas un konsultāciju centru skaita pieaugums.
	Nodarbinātības līmeņa paaugstināšana	- Radīta vide sociāli atstumtām riska grupām iekļaušanai darba tirgū, tiek finansēti no ES fondiem. - Darba devējiem un iedzīvotājiem katru gadu organizēti informatīvie semināri par aktualitātēm likumdošanā, tiek finansēti no ES fondiem.
	Darba tirgus izpēte un darba tirgus	Līdz 2009.gadam veikta darba tirgus Vidzemē izpēte, kas nosaka nepieciešamo profesiju plānošanu Vidzemē, darbinieku skaitu un kvalifikāciju, finansēts

	vajadzībām atbilstošu apmācību nodrošināšana	no ES fondiem. - Izveidotas konsultatīvas padomes – to darbība atrunāta Izglītības likumā, kurās darbojas profesionāli eksperti un kuras darbojas pie reģiona augstskolām un augstskolu filiālēm. - Izveidota informācijas sistēma par darba tirgus iespējam un profesionālās izglītības un augstākas profesionālās kvalifikācijas iegūšanas iespējām tieši Vidzemes reģionā, sadarbojoties ar NVA un augstskolām un augstskolu filiālēm. - Ieviestas bezdarbnieku tālmācības programmas, finansētas no ES fondiem. - Izstrādāti projekti uzņēmējiem, kuru rezultātā ir iespēja uzņēmumā praktizēties vēl neuzsākot pastāvīgu darbu tajā, finansēti no ES fondiem. - Izveidotas konsultatīvas padomes – to darbība atrunāta Izglītības likumā, kurās darbojas profesionāli eksperti un kuras darbojas pie reģiona augstskolām un augstskolu filiālēm. - Izstrādātas speciālas programmas lauksaimniecībā un mežsaimniecībā strādājošo pārkvalifikācijai, finansētas no ES fondiem un Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam projekta. - Paaugstināt iedzīvotāju pieejamību informācijas tehnoloģijām attiecīgi vismaz 80% apmērā no Latvijas vidējiem rādītājiem.
	Iedzīvotāju sociālās iekļaušanās veicināšana	Izstrādāti projekti, kuru galarezultātā radīta vide cilvēku ar īpašām vajadzībām un sociālo riska grupu iekļaušanai darba tirgū, tiek finansēti no ES fondiem.
	Administratīvās kapacitātes stiprināšana	- Vidzemes augstskola, Vidzemes reģiona augstskolu filiāles, arodskolas, savstarpēji sadarbojoties, izstrādā vienotu apmācību programmas dažādu nozaru speciālistu kvalifikācijas paaugstināšanai. - Izstrādāti metodiskie norādījumi darba vides iekārtošanai, kuri vienkāršoti un saprotami skaidro darba devējam darba vides ietekmi uz darbinieka darba ražīgumu. - Īpaši pašvaldībās (veselības iestādēs, policijā u.c.) izstrādāta valsts mēroga politika darbinieku piesaistei attālinātās pašvaldībās no Rīgas un lielajiem apdzīvojuma centriem, atalgojuma diferenciācijas programma.
IV. Lauku attīstība.	Netradicionālās lauksaimniecības attīstība	Izstrādāti privātie pilotprojekti akvakultūras jomā, kas balstīti uz augstvērtīgu zivju sugu un vēžu audzēšanu, finansēti no ES fondiem un ko paredz Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013.gadam projekts.

		- Izstrādāti privātie pilotprojekti netradicionālās lopkopības un putnkopības jomā, finansēti no ES fondiem un Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam projekta. - Vidzemes reģionā novērojama bioloģisko saimniecību skaita stabilitāte.
	Lauksaimniecības attīstība	Izstrādāti privātie pilotprojekti ekoloģiski tīru, nemodificētu produktu ražošanā.
	Vietējo/-kopienų iniciatīvu attīstība	Līdz 2013.gadam katrā Vidzemes novadā ir izveidota vietējā iniciatīvas grupa, finansēti no ES fondiem.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007.-2027.gadam

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kas, saskaņā ar Teritorijas plānošanas likumu, nosaka plānošanas reģiona attīstības iespējas, virzienus un ierobežojumus 20 gadiem. To apstiprina Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padome un saskaņo Nacionālā reģionālās attīstības padomē. Reģiona teritorijas plānojums ir saistošs rajonu un vietējām pašvaldībām, izstrādājot un realizējot savu teritoriju plānojumus un attīstības programmas.

Vidzemes reģiona teritorijas plānojuma izstrādes galvenie uzdevumi:

- izvērtēt Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas attīstības potenciālu, noteikt prasības un nosacījumus tā izmantošanai;
- radīt labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei;
- radīt priekšnoteikumus vides kvalitātes un teritorijas racionālas izmantošanas nodrošināšanai, samazinot un novēršot rūpnieciskos un vides riskus;
- veicināt pakalpojumu pieejamību un optimālu transporta sistēmas funkcionēšanu visā Vidzemes plānošanas reģiona teritorijā;
- saglabāt Vidzemes dabas un kultūras mantojumu, ainavas un bioloģisko daudzveidību un paaugstināt kultūrainavas un apdzīvoto vietu kvalitāti;
- nodrošināt ilgtspējīgu un racionālu resursu izmantošanu;
- veicināt policentriskas, līdzsvarotas apdzīvojuma struktūras attīstību, paaugstināt pilsētvides kvalitāti reģionā.

Vidzemes reģiona teritorijas plānojums sastāv no četrām galvenajām daļām:

1. Telpiskās struktūras apraksts – informatīvs paziņojums, kas atspoguļo reģiona pašreizējo izmantošanu kā reģiona telpisko struktūru saistībā ar cilvēku un viņa dzīvesveidu vērtību un teritorijas izmantošanas aspektā. Tas ietver nacionālās vērtības, nosaka reģionālās vērtības un reģiona telpiskās attīstības tendences, kā arī problēmteritorijas.

2. Telpiskās attīstības perspektīva – pamatnostādnes, kas atspoguļo plānoto teritorijas izmantošanu kā reģiona telpisko struktūru un izmantošanas aprobežojumus, apraksta un grafiskā veidā ietver reģiona vēlamās telpiskās struktūras vīziju pēc 20 gadiem, stratēģiju un rīcības tās sasniegšanai.

3. Teritorijas plānojuma vadlīnijas – ir ieteikumi rajonu un vietējo pašvaldību attīstības programmu un teritorijas plānojumu izstrādāšanai.

4. Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi – ietver padomes lēmumus par plānojuma izstrādi un apstiprināšanu, sabiedriskās apspriešanas materiālus, ziņojumu par vērā ņemtajiem un noraidītajiem priekšlikumiem, teritorijas plānojuma izstrādes vadītāja ziņojumu par

plānojuma atbilstību likumdošanai.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums kalpo kā vadlīnijas zemākā līmeņa teritorijas plānojumu izstrādei un sekmē šo plānu savstarpēju saskaņošanu. Tam ir jānovērš pretrunas un konflikti, plānojot dažādu funkciju izvietojumu un nodrošinot līdzsvaru starp sociālajām, ekonomiskajām, kultūras un vides prasībām.

4. Madonas novada attīstības scenārijs

Pēc administratīvi teritoriālās reformas realizēšanas jaunizveidotajā Madonas novadā ietilpst 14 pagasti un Madonas pilsēta. Iedzīvotāju skaits uz 01.01.2013. ir 27878, kopējā novada platība ir 215 942 ha. Madonas novads ir trešais lielākais novads valstī un lielākais Vidzemē, bet pēc iedzīvotāju skaita tas ir 11. vietā.

Nepieciešams visam novadam vienots, aktuālajai situācijai atbilstošs, kā arī Vidzemes reģiona un Latvijas attīstības stratēģijās integrēts Madonas novada attīstības redzējums – stratēģija un attīstības programma. Izvēloties attīstības scenāriju Madonas novadam, izmantojām Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriju izstrādes darba grupas (V.Valtenbergs, A.Klepers, I.Ebele, G.Šulce, K.Ročāns) analītiskos un prezentāciju materiālus.

4.1. Saistība ar Vidzemes reģiona attīstības perspektīvu un to ietekmējošie faktori

Madonas novadam ir identificēta sekojoša saistība ar Vidzemes reģiona attīstības perspektīvu:

1. Iedzīvotāju skaita mazināšanās un sabiedrības novecošanās.
2. Tehnoloģiju un zināšanu ekonomikas attīstība.
3. Globālo un reģionālo finanšu tirgu nestabilitāte, transporta un loģistikas sadārdzināšanās. Rezultātā pieaug lokālā apgrozījuma nozīme, kas dod jaunas iespējas policentriskai lauku novadu attīstībai,
4. Publiskā finansējuma samazināšanās. Latvijai būs jāizšķiras vai pēc 2017. g. saņemt tiešmaksājumus lauksaimniekiem vai Kohēzijas fondu atbalstu.
5. Pieaugs centralizēti piegādājamās enerģijas cenas, kas veicinās biomasas un citu atjaunojamo energoresursu izmantošanu energoapgādē.
6. Sarežģītāks sociālais un kultūras fons – kopienu identitātes saasināta apzināšanās ne vienmēr veicinās biznesa un kultūras sakarus.
7. Vidzeme un Madonas novads – droša un veselīga dzīves vide nākotnē. *(To apliecina pieaugoša lielu investoru interese un ieguldījumi 2011. un 2012. gadā).*

Iedzīvotāju skaita samazināšanās un sabiedrības novecošanās

Vidzeme/Madonas novads saglabās slēgtu ekonomiku vai arī šeit būs dinamisks, atvērts darba tirgus?

- Izglītoto un talantīgo emigrācijas novēršana
- Saītes ar ārzemēs dzīvojošajiem
- Imigrācija nav panaceja
- Vadīta vai haotiska imigrācija?

Reģionālās ekonomikas attīstības dilemmas:

“Ar veselo kāju uz priekšu”, Atbalsts “jaunajiem tīģeriem”, “Pasniedzam roku vājākajiem”:

- Izglītības un darba tirgus sasaiste
- Konkurētspējas uzlabošanas veidi vadošajās nozarēs

- Nozaru izmaiņas tehnoloģiju iespaidā
- Sociālo tīklu nozīme ekonomikā, it īpaši – tirdzniecības un pakalpojumu sektorā
- Alternatīvo ekonomikas modeļu nozīme
- Ēnu ekonomikas īpatsvars

Vidzemes/Madonas novada attīstība atkarīga no **ceļu infrastruktūras**:

“Vidzemes ceļš vedīs augšup tikai tad, ja būs izbraucami ceļi.”

- Transporta infrastruktūra tomēr nebūs vienīgais reģiona attīstības nosacījums
- Ceļu infrastruktūrai paredzēto līdzekļu sadales kritēriji
- Alternatīvi transporta veidi strauja enerģijas cenu pieauguma scenārijos
- Digitālās plaiss mazināšana

Klimata pārmaiņas, dabas resursu noplicināšana, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās - *aktīva pielāgošanās vai novēlota reaģēšana?*

- Vidējā gaisa temperatūra pieaugs par +1 °C, biežākas vētras, lietusgāzes.
- Klimata izmaiņu atšķirīga ietekme uz novada saimnieciskajiem sektoriem. Piem. – pieaug laukaugu bioloģiskā produktivitāte, bet arī riski zaudēt ražu ekstremālu apstākļu dēļ. Riski parādās arī mežsaimniecībā, kur agrāk to bija salīdzinoši nedaudz. Agresīvu kukaiņu sugu savairošanās – drauds lauksaimniecībai un traucējums tūrisma attīstībai (*vesels mēnesis no sezonas nost...*).
- Palielinās upju plūdu riski, un mežu ugunsgrēki, tātad sekundāras erozijas riski. Jāņem vērā plānojot apbūvi un attīstības zonas.
- Enerģijas cenu kāpums pasaulē – vietējo, alternatīvo energoresursu plašāks pielietojums.
- Reģiona visu resursu apzināšanās un racionāla izmantošana. Ir resursi ko mēs paši vēl arvien neizmantojam kā resursu.

Kādiem būt Vidzemes un Madonas novada laukiem – *konkurētspējīgai saimniekošanai vai pašpietiekamam dzīves veidam?*

- *Agro centriskā dilemma* - intensīvā vai mazā lauksaimniecība. Konkurētspēja, dažādošana, kvalitatīvi produkti, īsas piegādes ķēdes. Vai - globālo piegāžu nelabvēlīgā ietekme uz vidi, zema masu produkcijas kvalitāte, konkurētspējas mazināšanās, relatīvi augstas cenas tālu vestiem, ilgi glabātiem, pat kaitīgiem pārtikas produktiem u.c. precēm.
- *Pilsētu un lauku attiecību dilemma* – urbanizācija, pieejamās un mazāk pieejamās lauku teritorijas, IT lomas pieaugums biznesā un sadzīvē, zemais iedzīvotāju blīvums, grūtības nodrošināt pakalpojumus, iedzīvotāju aizplūšana uz pilsētām.
- *Globalizācijas dilemma* - jauni tirgi, inovāciju kultūra, starptautiskā tūrisma nozīme. Vietējās kontroles vājināšanās pār ražošanas resursiem, racionalizācija, kultūras īpatnību izzušana.

Vai Vidzemē/ Madonas novadā veidosies **sašķelta vai integrēta sabiedrība?**

- Preventīvās un primārās veselības aprūpes nozīme
- Sabiedrības individualizācijas procesi, sociālā nošķiršanās
- Nākotnes grupas - sociāli atstumtie, ekonomiski integrētie, konkurences cīņā uzvarējušie saimnieki, radošā un tehniskā inteliģence, brīvdienu novadnieki, seniori, reliģiskās un sociālas kopienas

Ilgtermiņa zīmolvadība vai kampaņveidīga izlīdzēšanās?

- Mērķtiecīgu darbību kopums, kas balstīts uz vietas identitāti un zīmolu ar īpašo vērtību izcelšanu iedzīvotāju, uzņēmējdarbības un tūristu piesaistei.

- Iedzīvotāju, uzņēmēju un apmeklētāju piesaistīšanas stratēģijas orientācija ne tikai uz ārvalsti, bet arī uz iekšējo tūrismu.

4.2. Madonas novads Vidzemes reģiona plānojumā

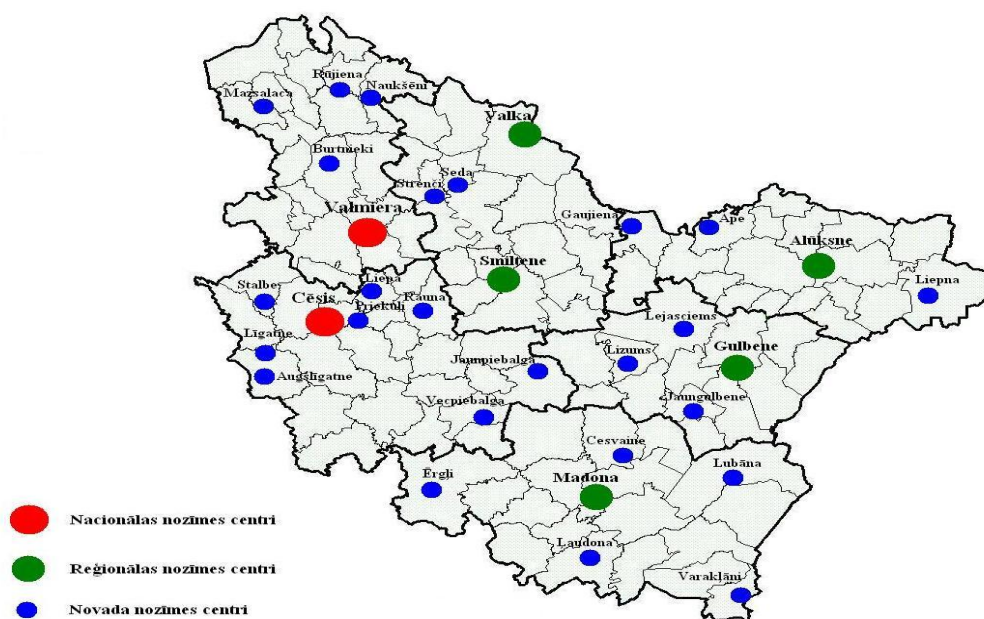
Šajā nodaļā apskatīts Vidzemes plānojuma reģiona redzējums par Madonas novadu. Vidzemes reģiona telpiskās struktūras un perspektīvu aprakstā (Vidzemes reģiona attīstības programmā) minēti tie elementi, kas norāda uz Madonas novada vietu reģiona telpiskajā struktūrā.

Apdzīvojuma struktūra

Atbilstīgi Vidzemes reģiona plānojumā izvirzītajiem kritērijiem Madonas novadā ir izdalīts tikai viens reģionālās nozīmes centrs (Madona) un 1 novada nozīmes centrs (Ļaudona, skat.4.att.). Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā ir noteikti sekojoši kritēriji reģionālās vai novada nozīmes centriem:

- valsts I šķiras (starpreģionālās nozīmes) autoceļš/dzelzceļš, autoosta, apvedceļš tranzītam, dabas gāzes pieejamība, veloceliņi u.t.t.,
- pakalpojumi:
- iedzīvotāju skaits apkalpes teritorijā ne mazāks par 15 000,
- ražošanas un pakalpojumu attīstības (ēkas, būves, zemes) resursi teritorijas apbūvei,

Papildus kritērijs noteikts – melnā seguma ceļa savienojums ar pilsētām, reģionālās vai nacionālās nozīmes autoceļu.

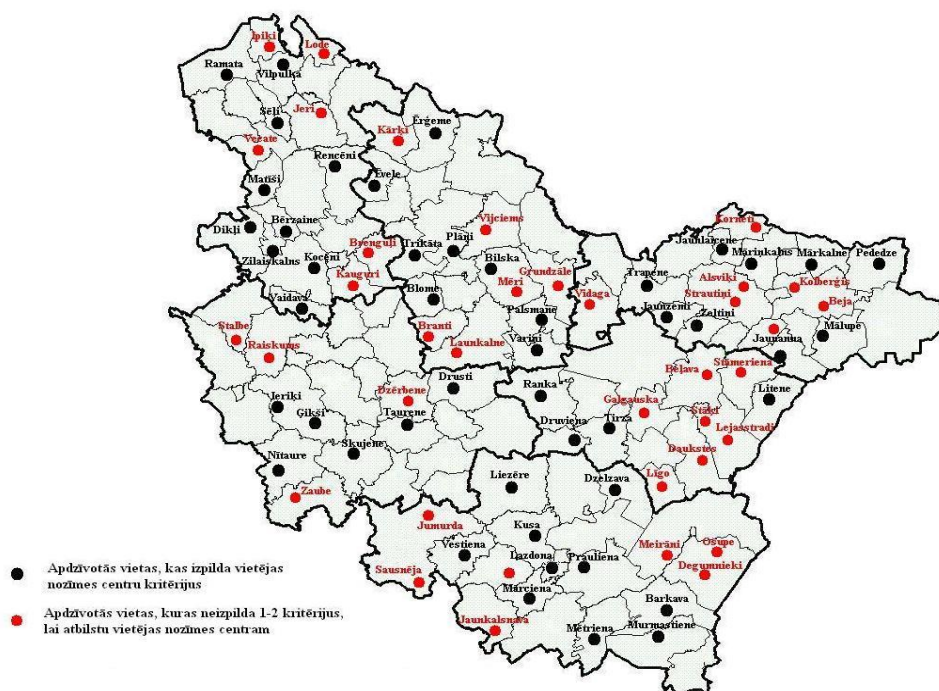

4.att. Attīstības centri Vidzemes reģionā¹

Madonas novadā jau vēsturiski ir izveidojušies vietējas nozīmes centri – tie ir pagastu centri, izņemot Ļaudonu (skatīt 5.att.).

¹

4.-10 .attēls no Vidzemes reģiona teritorijas plānojuma

5.att. Vietējas nozīmes centri Vidzemes reģionā

Pēc Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojumā izvirzītajiem kritērijiem, Sauleskalns neiztur 1-2 kritērijus. Ilgtērmiņa mērķis vietējas nozīmes centriem ir:

- nodrošināt lauku apdzīvojuma saglabāšanu un identitāti, pamata pakalpojumu pieejamību un vides sakoptību;
- vietējās nozīmes centri nodrošina vietējas pašvaldības iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus. Vietējās nozīmes centrus nosaka vietējo pašvaldību plānojumos.

Vietējas nozīmes centra atbilstības kritēriji ir sekojoši:

- Iedzīvotāju skaits apkalpes teritorijā – ne mazāk par 500;
- Pieejamie pakalpojumi.

Vidēja termiņa mērķis vietējas nozīmes centriem- jāizmanto šo centru novietojums un kultūrvēsturiskā mantojuma potenciāls, specializējoties attīstībā gan kā lauku teritoriju atbalsta centriem, gan kā pakalpojumu centriem transporta koridoros, gan kā tūrisma vai konkrēta uzņēmējdarbības veida attīstības centriem.

Urbānie areāli un centru funkcionālie tīkli

Urbānais areāls ir blīvi apdzīvota pilsētas un piepilsētas teritorija, kurai raksturīga izteikta sasaiste ar pilsētu.

Funkcionālais tīkls ir iedzīvotāju ikdienas migrācijas telpa pakalpojumu saņemšanai, kuru piedāvāšanā izteikta apdzīvoto vietu savstarpēja sadarbība.

Kritēriji ir noteikti sekojoši:

- (1) urbāno areālu veido pilsētas un piepilsētu apbūve – ciemi, kuri atrodas dažu kilometru attālumā no pilsētas, kā arī viensētas un viensētu grupas, kuras savstarpēji atrodas līdz 500 m attālumā. Šajās teritorijās izmanto:
- (2) funkcionālos tīklus veido nacionālas, reģionālas, novada un vietējās nozīmes apdzīvojuma centru lielāks blīvums ar saistītu labi funkcionējošu infrastruktūru, augstāku mobilitāti un iedzīvotāju interesi pakalpojumu saņemšanā.

Urbānie areāli ir blīvi apdzīvotas teritorijas ap Valmieru, Cēsīm, **Madonu**, Gulbeni, Alūksni, Valku un Smiltēni.

Madonas novada teritorijas centrālā daļa DR-ZA virzienā ietver apdzīvojuma Dienvidu funkcionālo tīklu. Dienvidu funkcionālais tīkls ir Vidzemes reģiona dienvidu daļā, ko veido lielākās pilsētas, tai skaitā, Madona ar piepilsētas areāliem, mazpilsētas un vietējās nozīmes centriem – Ļaudonu, Jaunkalsnavu, Vestienu, Kusu, Dzelzavu (6.att.).

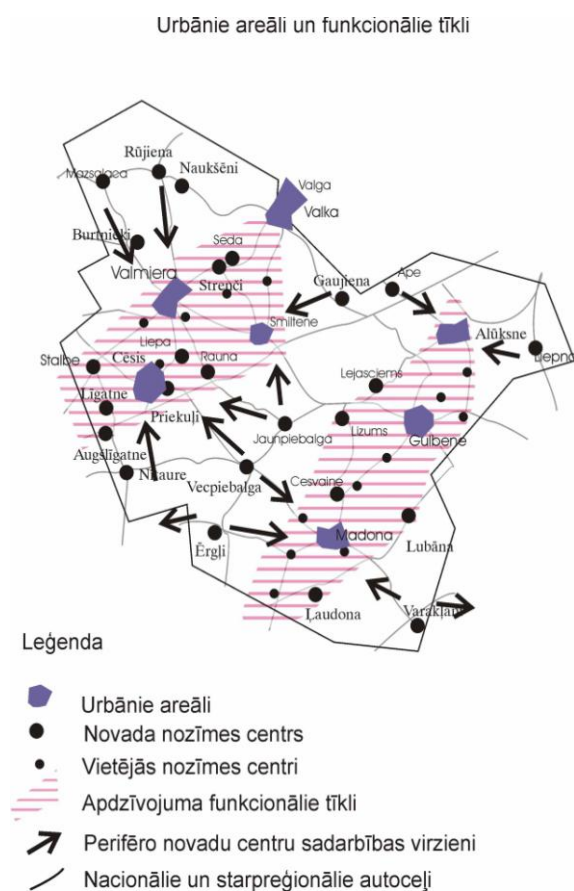
Ilgtermiņa mērķis ir veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildināmības principiem.

Vidēja termiņa mērķi ir veidot un stiprināt sadarbību starp pilsētām, savstarpēji papildinot funkcijas un kopīgi veidojot pakalpojumus, nodrošinot Vidzemes pilsētu konkurētspēju ar citu reģionu pilsētām Latvijā un Baltijā un pilsētām kopā ar to apkārtnes teritorijām izstrādāt telpiskās attīstības stratēģijas.

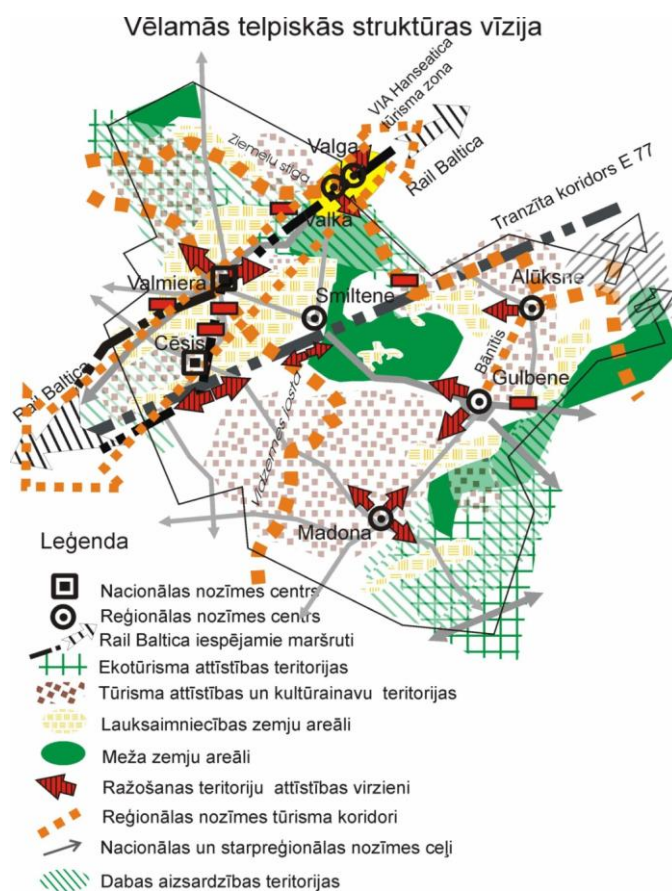
Madonas novada Vidzemes augstienes daļa atrodas tūrisma attīstības un kultūrainavas teritorijā, bet Lubānas zemienes daļa - ekotūrisma attīstības teritorijā. Madonas novada teritorija ietilpst sekojošos attīstības areālos:

- lauksaimniecības areālā (novada zemienes daļa),
- jaukta zemes lietojumam lauku telpā (novada Vidzemes augstienes daļa),
- meža zemju teritorijās (novada centrālā-ziemeļaustrumu daļa),
- apdzīvojuma Dienvidu funkcionālajā tīklā (1 no 2 reģionā).

Ražošanas teritoriju attīstības virzieni Madonas novadā saskaņā ar Vidzemes reģiona attīstības plānojumu ir noteikti Kusas, Sarkaņu un Praulienas virzienā (7.att.). Turpretim Sauleskalna un Lazdonas virzieni, kas faktiski parāda spēcīgāku ražošanas izaugsmi, nav ietverti. Kā Madonas novada teritorijas attīstības prioritāte ir noteikta tūrisma attīstība.

6.att. Urbānie areāli un funkcionālie tīkli Vidzemes reģionā

7.att. Vidzemes reģiona plānojumā noteiktās vēlamās telpiskās struktūras vīzija

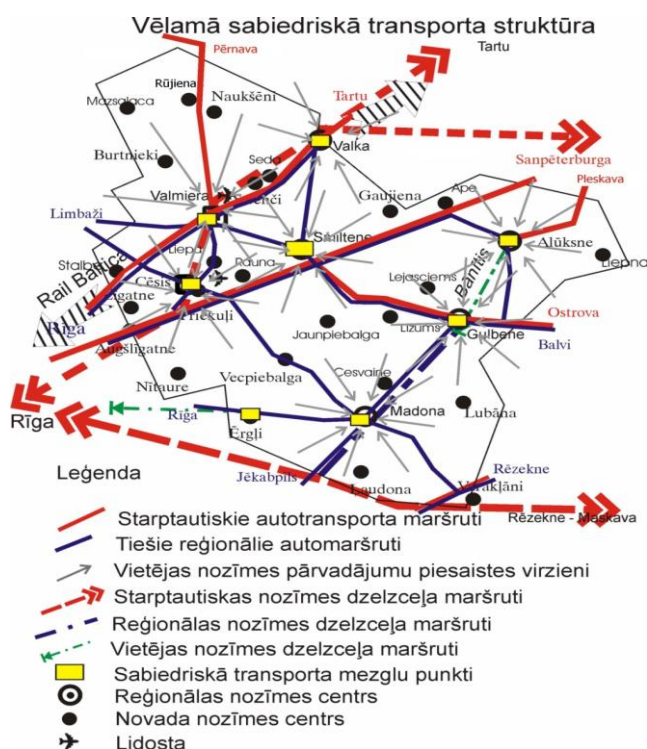
Madona ir sabiedriskā transporta mezglu punkts, caur to iet reģionālas nozīmes dzelzceļa maršruts un tiešie reģionālie auto transporta maršruti (8.att.).

Novada teritorijai ir aktuāla transporta infrastruktūras nozīme un veloceļi reģiona kontekstā. Atbilstoši definīcijai, kas sniegta Vidzemes reģiona teritorijas plānojumā, veloceļi ir speciāli izbūvēti vai no autoceļa brauktuves atdalīti celiņi ar atbilstošu brauktuves apzīmējumu, ceļa zīmēm un izbūvētu celiņa segumu atbilstoši to funkcionālajam (lietišķajam, tūrisma) pielietojumam. Izšķir:

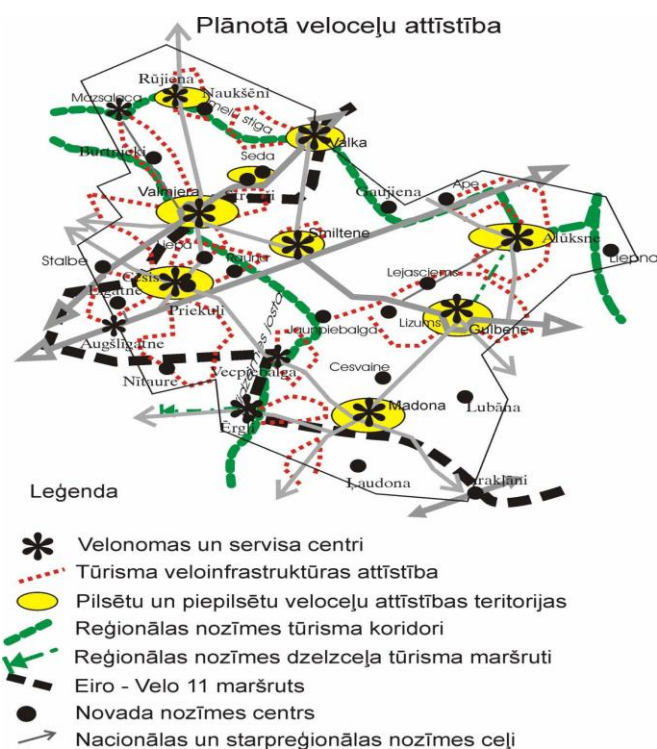
- lietišķos veloceļus, kas paaugstina iedzīvotāju mobilitāti pilsētās un piepilsētu urbānajos areālos, nodrošinot pieejamību darbavietām, izglītības iestādēm un dažādu pakalpojumu saņemšanas vietām,
- tūrisma veloceļus, kas nodrošina vietējo un ārzemju velotūristu aktīvās atpūtas pieprasījumu, dodot iespēju iepazīt Vidzemes dabas un kultūrvēsturisko ainavu pievilcību un pieejamību atpūtas, tūrisma teritorijām un objektiem.

Velocēļu iedalījums (9.att.):

- Eiropas nozīmes (Eiro – Velo) veloceļi,
 - Pilsētu un piepilsētu (lietišķie) veloceļi,
 - satelītmaršruti Eiro Velo zonā,
- (a) reģionālas nozīmes tūrisma attīstības koridoru teritorijā,
(b) rajonu un novadu tūrisma maršruti.

8.att. Vidzemes reģiona vēlamā sabiedriskā transporta struktūra

9.att. Plānotā veloceļu attīstība Vidzemes reģionā

Ilgtermiņa mērķis ir paaugstināt Vidzemes reģiona iedzīvotāju mobilitāti izveidojot veloceļu tīklu, garantējot gājēju un velosipēdistu drošību un nodrošinot alternatīvas pārvietošanās iespējas.

Vidzemes reģiona vidēja termiņa mērķi ir uzlabot velosipēdistu un gājēju

pārvietošanās drošību, lai sekmētu ceļu satiksmes kopējās drošības paaugstināšanu, un uzlabot un dažādot iedzīvotāju pārvietošanās iespējas pilsētu urbānajos areālos. Tāpat arī attīstīt velotūrisma infrastruktūru un iekļauties Eiro velo 11 maršrutā:

- velociņu plānošana un marķētu velo maršrutu izveidošana reģionālas nozīmes tūrisma attīstības teritorijās;
- satelītmāršrutu attīstība Eiro velo 11 zonā;
- EIROVELO principiem atbilstoša maršrutu izveide Eiro velo Nr.11 Atēnas – Nordkaps, Vidzemes zonā (Rēzekne – **Madona** – Sigulda – Cēsis – Valmiera – Valka);
- braucēju drošība (2 velobraucējiem pārvietojoties blakām, transporta intensitāte < 1000 automašīnas dienā, ceļa zīmes un marķējums, ceļa pārskatāmība);
- ceļiem jāsavieno pilsētas un jāšķērso pilsētu centri;
- ap 90% melnā seguma;
- apkārtnes ainaviskuma (līkumi, reljefs, skatu punkti un stāvvietas, mozaīkveida ainava) izmantošana;
- apkalpes infrastruktūras un informācijas pieejamība (veikali, naktsmītnes, ēdināšana, velo serviss, muzeji, atpūta un izklaide, norādes u.c.).

4.3. Vietas pievilcības pamatprincipi

Ikvienas pilsētas vai novada attīstības stratēģijā būtu jāiekļauj rekomendācijas vietas izaugsmei un iedzīvotāju labklājībai.

Līdzšinējā pagastu un agrāk Madonas rajona, tagad – novada attīstība kopumā norāda uz nopietniem izaicinājumiem, jo gan mazpilsētu, gan lauku teritorijas iedzīvotāju **skaits ir samazinājies**, izraisot pārmaiņas darba tirgū un atbilstošu sociālo spriedzi, radot noteiktus ierobežojumus arī uzņēmējdarbības izaugsmei un nišu izvēlē.

Globālā un nacionālā līmenī daudzas attīstības tendences mēdz būt stabilas un ar lielu inerci, bet Madonas novada līmenī šobrīd aktuāls ir sekojošs jautājums: kas liek mūsu novadu izvēlēties par dzīves vietu, uzņēmējdarbības uzsākšanas vietu vai padara saistošu apmeklētājiem?

Novada izaugsmes pamatā ir tā **pievilcība** - ražošanai, dzīves vietai un apmeklētājiem.

Lai nodrošinātu Madonas novadam izvēlēta scenārija īstenošanos, ir jāievēro Madonas novada, pilsētas un ciemu, kā dzīves **vietas pievilcības principi**; tie jāintegrē visās nozarēs un jāņem vērā, izstrādājot projektus, rīcības un jaunas iniciatīvas:

1. Spēcīga, daudzveidīga, uz vietējiem izejvielu un energoresursiem balstīta uzņēmējdarbība un novada ekonomiskā attīstība.
2. Funkcionālā loģika pret administratīvo izolētību, t.i., jāveido gan nacionāla, gan starptautiska līmeņa uzņēmējdarbības saites – sadarbība, kas īpaši svarīga attīstot liela apjoma investīciju un attīstības u.c. projektus, kas var mainīt vietas tēlu, atpazīstamību, sabiedrības labklājības līmeni un rezultātā arī demogrāfisko situāciju.
3. Kultūra kā pamats dzīves kvalitātes veicināšanai, personības stiprināšanai, arī apmeklētāju piesaistei un uzņēmējdarbības stiprināšanai.
4. Vietas identitāte un emocionāla piesaiste vietai, stipras sociālās saiknes – jāapzinās risks ar pārāk noslēgtu vietas identitāti.
5. Vietas mārketinga stratēģija, tās atpazīstamības ilgtermiņa logotipi – integrēti attīstības rīcībā, nosakot pamatu vietas pievilcības veicināšanai.
6. Madonas novada un tēls, tā ietekmēšana – Madonas pilsētas un apdzīvoto vietu dizains, novada kopējais vizuālais tēls (sakoptība, novadu daudzinošās vizuālās vides

reklāmas un norādes uz objektiem vienotā stilā, ceļu kvalitāte utt.), zīmolvedība, visu ieinteresēto pušu iesaiste.

7. Specializēšanās, uzņēmumu kooperēšanās un klastera veidošanas iniciatīvas.

4.4. Attīstības scenārija izvēle

Madonas novada attīstības plānojuma izstrādes vadības grupa sanāksmē 2011.gada 11.novembrī izskatīja „Vidzemes attīstības grupas” izstrādātos attīstības scenārijus Vidzemei, to pozitīvās un negatīvās puses.

Status-quo scenārijs

Ceļš ved augšup, bet gājēji tie paši.

Plusi:

- mazāk reformu un pārmaiņu,
- rūpes par “sirmo elektorātu”.

Mīnusi:

- zema gatavība pārmaiņām,
- uz aktīvu rīcību vērstas politikas trūkums pastiprina negatīvās tendences.

Klasiskais kohēzijas scenārijs

Ceļš ved augšup, pavelkot kalnā arī vājākos.

Plusi:

- ciešāka sadarbība,
- jauni ekonomikas attīstības virzieni,
- decentralizēta attīstības plānošana,
- sociālo NVO iesaistīšanās lēmumu pieņemšanā,
- teritoriālo un sociālo nevienlīdzību mazināšana un policentriska attīstība.

Mīnusi:

- Lēna ekonomiskā izaugsme
- Zema produktivitāte un efektivitāte
- Iedzīvotāju atkarība no sociālajām sistēmām
- Pašiniciatīvas un motivācijas trūkums

Konkurences scenārijs

Ceļš ved augšup, tikai spēcīgākajiem

Plusi:

- Straujāka bezdarba mazināšanās
- Iedzīvotāju nodarbinātības uzlabošana
- Uzsvars uz produktivitāti un inovāciju
- Administratīvo barjeru mazināšana
- Investīciju ieplūšana
- Atbalsts perspektīvajām nozarēm un teritorijām
- Labi pārvaldīta imigrācijas politika
- Lielāka mobilitāte

Mīnusi:

- Strauja iedzīvotāju skaita samazināšanās laukos
- Sociālās atstumtības un teritoriālo atšķirību palielināšanās
- Vides un sociālās ilgtspējas mazināšanās
- Nepietiekama sadarbība

- Vāja savstarpējā solidaritāte
- Kopēju vērtību trūkums
- Atsvešināšanās, plaša starp bagātajiem, nabagajiem, vadītājiem un sabiedrību.

Madonas novada politiskā un administratīvā vadība un Madonas novada attīstības programmas izstrādes darba grupa par piemērotāko izvēlējās **poli-centriskas attīstības scenāriju**, kas pēc savas būtības atbilst padziļinātam kohēzijas scenārijam – *“dosim izaicinošas iespējas ātrajiem un spēcīgajiem, atbalstīsim lokālās un reģionālās iniciatīvas jebkurā novada pilsētā, ciematā vai lauku apvidū, iesim uz priekšu visi kā līdzvērtīgi partneri un sabiedrotie”*.

Madonas novadam izvēlētais optimālais poli-centriskas attīstības scenārijs

Ceļš ved augšup, bet pa to ejam visi kopā

Plusi:

- Līdzsvaro konkurences un kohēzijas principus, uzsverot specializāciju un sadarbību. Attīstīt novadā teritoriāli decentralizētu, bet specializētu pārvaldi – gan valsts, gan pašvaldības iestāžu esamību, attālināta darba ieviešanu, lai saglabātu lauku apdzīvotību un mazinātu transporta izdevumus strādājošajiem.
- Kvalitatīvu pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamība iedzīvotājiem pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai, kā arī elektroniski.
- Veselības aprūpes, izglītības, kultūras, sporta, sabiedrisko pakalpojumu (sabiedriskā transporta utt.) pieejamība katrā novada teritoriālajā vienībā.
- Ekonomiskās produktivitātes celšana ar darba ražīgumu un inovāciju ieviešanu. Princips “visi mācās, strādā labāk, ražo vairāk, saņem vairāk”; nevis – jauna importa tehnika ražo to pašu apjomu, ko iepriekš, turklāt “atbrīvo” darbiniekus, radot bezdarbu, kapitāla aizplūšanu, cilvēku emigrāciju un novada depopulāciju.
- Vietējo potenciālu, resursu un iespēju apzināšana - gudrāka izmantošana. Piem.: specializētā lauku un dabas tūrisma attīstība, ekoproduktu, dzīvesziņas eksports – veiksmīga “pārdošana” ārējām auditorijām.
- Netērēt enerģiju, lai cīnītos savā starpā – „*nemeklē ienaidnieku, meklē sabiedroto*”
- Integrētu politiku izstrāde un, galvenais, ieviešana – „*visas nozares sakaras, saskarsmes punktos rodas jaunas nišas un visaugstākā pievienotā vērtība*”

Lai plānošanas periodā īstenotu izvēlēto **poli-centriskas attīstības** scenāriju, Madonas novada attīstības programmā ir ņemti vērā Vidzemes reģiona plānošanas dokumentos ietvertās rekomendācijas attiecībā uz atsevišķām sociāli-ekonomiskām jomām. Madonas novada teritorijas attīstībai 7 gadu periodā tiek izvirzītas sekojošas rekomendācijas

Starpnozaru rekomendācijas zināšanu platformai:

- Izstrādāt novada uzņēmējdarbības klasteru un kooperatīvu veidošanas politiku (*kā sadarboties dažādu nozaru uzņēmumiem un gūt jaunu pievienoto vērtību no netradicionālas sadarbības*)
- Uzlabot novada profesionālās izglītības iestādes sagatavoto speciālistu zināšanu un prasmju kvalitāti.
- Stiprināt ciešāku uzņēmumu, biznesa inkubatora un izglītības iestāžu sadarbību, veicinot inovāciju un zināšanu pārnesei un veidojot uzņēmēju prasībām atbilstošu izglītības piedāvājumu.
- Attīstīt specifisku starpdisciplināru izglītības piedāvājumu nišas, piemēram, industriālo dizainu, alternatīvo enerģijas sistēmu inženieriju Madonas augstākās izglītības centrā.

- "Biznesa klase biznesam" – sniegt pašvaldības atbalstu investoram, uzņēmējam ar pamatotu biznesa plānu un ilgtermiņa biznesa perspektīvu (nevis avantūristam), nodrošinot to ar konsultantu - viņa oficiālo lobistu pašvaldības sistēmas iekšpusē. Novada pašvaldības vadībai (mēram vai citām amatpersonām) nav jābūt lobistam.
- Attīstīt profesionālo prasmju apguvi novada vidusskolās un darba prasmes novada pamatskolās.
- Attīstīt zināšanu bāzi Novada stratēģijā noteiktajās prioritārajās attīstības nozarēs – lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, enerģētikā, sportā un tūrismā, dabas kapitāla pārvaldībā un augstas pievienotās vērtības jeb zināšanu ekonomikā.
- Attīstīt sadarbību ar valsts augstskolām inovatīvu risinājumu un jaunu tehnoloģiju ieviešanai novada uzņēmumos, zinātnisko institūtu piesaiste novadam.

Rekomendācijas identitāšu platformai:

- Attīstot Madonas novada uzņēmumu mārketinga programmas, veicināt vietas identitāti un emocionālo piesaisti.
- Uzlabot tradicionālo izstrādājumu atpazīstamību un eksportspēju.
- Stiprināt reģionālo, novada un vietas vārdu nesošo produktu zīmolvēderību visos plānošanas un stratēģiskos dokumentos, kas saistoši novadam.
- Veicināt tematiskos pasākumus, veikt mērķtiecīgu darbu vietējā tūrisma attīstīšanā, kas vērsts galvenokārt uz citu reģionu un valstu apmeklētāju piesaisti.
- Veicināt dažādas neformālās un sociālās saiknes - (kori, deju kolektīvi, ceļotāju klubi, sporta klubi, mednieku kolektīvi, u.c.).
- Izmantot kultūras mantojumu, latviskās dzīvesziņas elementus un vietas mārketingu (piem., Madona – ziemas galvaspilsēta, Madonas novads – Latvijas virsotne, Latvijas jaunība, Latvijas zaļākais novads, u.c.) tūrisma produktu veidošanā, izcelt reģionālās īpatnības.
- Mudināt Madonas novada iedzīvotājus apzināties sevi kā Latvijas, Eiropas un pasaules iedzīvotājus – paplašināt redzesloku, izmantot globālas iespējas personīgajai izglītībai un biznesam savā novadā.

Rekomendācijas dabas un infrastruktūras platformai:

- Nodrošināt ilgtspējīgu dabas resursu pārvaldību, kā ražošanas un dzīves vides drošumspējas garantu. Novada galvenie resursi - lauksaimniecības un meža zemes, virszemes un pazemes ūdeņi, dabas etalonobjekti – aizsargājamās teritorijas, derīgie izrakteņi.
- Novada plānošanas dokumentos iestrādāt adaptācijas principus klimata pārmaiņām – piemēram pārplūstošo teritoriju izmantošanas nosacījumi, mozaīkveida ainavas saglabāšana, u.c.
- Uzlabot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju – dabas parku, ainavu apvidu un dabas rezervātu pievilcīgumu ilgtspējīgas uzņēmējdarbības veidiem.
- Novadam turpināt aktīvi piesaistīt valsts un ES fondu finansējumu ražošanas, loģistikas, enerģētikas un tūrisma infrastruktūras uzlabošanai.
- Samazināt ceļā pavadīto laiku no lauku teritorijām uz centriem un līdz Rīgai.
- Attīstīt ātrgaitas interneta infrastruktūru kā pamatu operatīvai un kvalitatīvai saziņai, mazinot novietojuma (pilsēta, lauki) ietekmes būtiskumu uz biznesu un izglītības pieejamību.

Rekomendācijas sociālajai platformai:

- Mērķtiecīgi piesaistīt jaunus, kompetentus cilvēkus no citiem Latvijas reģioniem.

- Sadarbībā ar dažādām iesaistītajām pusēm veidot mērķtiecīgu imigrantu lietu pārvaldības un integrācijas pasākumu kompleksu.
- Veicināt diskusiju starp dažādām kultūrām un sabiedrības grupām, katrai no tām saglabājot savu identitāti.
- Radoši izmantot pilsoniskās sabiedrības iesaistes infrastruktūru sabiedrības socializācijas veicināšanai.
- Popularizēt veselīgu dzīvesveidu un palielināt preventīvās veselības aprūpes lomu.
- Attīstīt sociālās aprūpes pakalpojumus un infrastruktūru novadā.
- Stiprināt un attīstīt Madonas novadā esošo veselības aprūpes pakalpojumu piedāvājumu un infrastruktūru, tai skaitā Madonas slimnīcu; veicināt jaunu speciālistu „ienākšanu” medicīnas iestādēs.
- Popularizēt pozitīvos attīstības un sadarbības piemērus, dalīties pieredzē.
- Atrast katra pagasta pirmreizīgumu un atbalstīt tā attīstības projektus, piemēram, „Saules pilsēta” Liezēres pagastā, "Olimpa Sparta akadēmija" Mārcienas pagastā, mazās aviācijas infrastruktūras attīstīšanas Ošupes, Praulienas, Kalsnavas pagastos, u.c.

Madonas novada attīstība tiks vērsta uz decentralizāciju jeb poli-centrisku attīstību – līdzsvarotu novada teritorijas attīstību, līdzvērtīgu pakalpojumu klāsta pieejamību visiem novada iedzīvotājiem.

5. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

5.1. Kaimiņu pašvaldību plānošanas dokumenti

Madonas novads ir pašvaldība Latvijas austrumu daļā. Tas ir izveidots 2009. gadā, apvienojot 14 pagastus un Madonas pilsētu. Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā bijušais Madonas rajons tika sadalīts piecos novados: Madonas, Varakļānu, Lubānas, Cesvaines un Ērgļu novados. Madonas novads ir lielākais no tiem, kā arī viens no lielākajiem novadiem Latvijā. Tas robežojas ar 11 kaimiņu novadiem.

Madonas novada attīstības programmas izstrādē ņemti vērā kaimiņu novadu attīstības plānošanas dokumenti (9.tabulu) un kopīgo interešu jomas:

- ceļu infrastruktūras uzlabošana un attīstīšana,
- dzelzceļa infrastruktūras un tās izmantošanas uzlabošana un attīstīšana,
- tūrisma piedāvājumu izstrāde un attīstīšana,
- velo maršrutu izstrāde un infrastruktūras veidošana,
- īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošana,
- dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, tai skaitā sadarbība meliorācijas sistēmu uzturēšanā, ūdensobjektu apsaimniekošanā,
- sadarbība izglītības, sporta, kultūras, sociālās un veselības aprūpes pakalpojumu jomā
- sadarbība Eiropas struktūrfondu projektu izstrādē.

9.tabula. Attīstības plānošanas dokumenti kaimiņu novados

Novads	Pierobežas pagasts Madonas novadā	Attīstības plānošanas dokuments	Izstrādes stadija
Pļaviņu novads	Vestienas pagasts Bērzaunes pagasts Kalsnavas pagasts	Pļaviņu novada attīstības programma 2012. – 2018.gadam	Ir spēkā
Krustpils novads	Ļaudonas pagasts Mētrienas pagasts	Krustpils novada attīstības programma 2013. – 2019.gadam	Ir spēkā
Varakļānu novads	Mētrienas pagasts Barkavas pagasts	Varakļānu novada Attīstības programma 2013.-2020.gadam	Ir spēkā
Rēzeknes novads	Barkavas pagasts Ošupes pagasts	Rēzeknes novada Attīstības programma 2012.-2018.gadam	Ir spēkā
Balvu novads	Ošupes pagasts	Balvu novada Attīstības programma 2011.- 2017.gadam	Ir spēkā
Lubānas novads	Ošupes pagasts Barkavas pagasts Praulienas pagasts Sarkaņu pagasts Dzelzavas pagasts	Lubānas novada integrētās attīstības programma 2012. – 2018.gadam	Ir spēkā
Gulbenes novads	Dzelzavas pagasts Liezēres novads	Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011. – 2017.gadam	Ir spēkā
Cesvaines novads	Dzelzavas pagasts Sarkaņu pagasts Aronas pagasts Liezēres pagasts	Cesvaines novada attīstības programma 2012. – 2018.gadam	Ir spēkā
Jaunpiebalgas novads	Liezēres pagasts	Jaunpiebalgas novada attīstības programma 2014.-2020.gadam	1.redakcija
Vecpiebalgas novads	Liezēres pagasts	Vecpiebalgas novada attīstības programma 2012. – 2018.gadam	1.redakcija
Ērgļu novads	Liezēres pagasts Aronas pagasts Vestienas pagasts	Ērgļu novada attīstības programma 2012.- 2019.gadam	Ir spēkā

Lubānas novadam ir spēkā esoša integrētās attīstības programma 2012.-2018.gadam. Novada vīzija ir „Lubānas novads – daudzpusīga dabas vērtību un cilvēku iespēju zeme, ekoloģiskas vides un saimnieciskās darbības paraugs Latvijai un pasaulei”.

Iespējamās sadarbības jomas starp Madonas un Lubānas novadiem ir dažāda veida pakalpojumi, tai skaitā izglītības, kultūras, sporta jomās, transporta satiksme un Lubāna ezera ilgtspējīga apsaimniekošana.

Gulbenes novada attīstības plānošanas dokumentos noteikta novada vēlamās funkcionālās ietekmes zonas Vidzemes plānošanas reģiona mērogā 2017.gadā - kokapstrādes, mežsaimniecības, pārtikas produktu ražošanas, bioloģisko lauksaimniecības izejvielu un pārtikas produktu ražošanas, kaņepju pirmapstrādes, valsts reģionālās nozīmes iestāžu centrs.

Madonas un Gulbenes novada funkcionālās sasaistes jomas ir dzelzceļš Pļaviņas-Madona-Gulbene, ko perspektīvā ieteicams aktivizēt un attīstīt (atjaunot) līdz Krievijas robežai, kas veicinātu kravu pārvadājumus un sadarbību ar kaimiņvalsti, autoceļu infrastruktūra, valsts iestāžu, izglītības un kultūras pakalpojumu joma. Madonas novads izvēlēties policentriskās attīstības virzienu, kas vērsts uz valsts un pašvaldības iestāžu pakalpojumu pieejamību visiem novada iedzīvotājiem pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai.

Cesvaines novada attīstības programmas stratēģiskie uzstādījumi un vidēja termiņa prioritātes vērsta uz infrastruktūras (transporta, izglītības, sporta, kultūras, sociālās un veselības aprūpes) uzlabošanu un pakalpojumu piedāvājuma paplašināšanu, uz uzņēmējdarbības stimulēšanu un novada pārvaldības efektivitātes uzlabošanu. Funkcionālās saites ar Madonas novadu ir ciešas - transporta infrastruktūra, sabiedriskais transports, uzņēmējdarbība, pakalpojumi, tai skaitā, izglītības, tūrisma, kultūras, sociālās aprūpes, veselības aprūpes, tirdzniecības un citi, tūrisms.

Rēzeknes novada attīstības vīzija: Rēzeknes novads - latgaliskās kultūras identitātes centrs Latvijā un pasaulē starp Latvijas lielākajiem ezeriem ar mūsdienīgu ražošanu, dzīvām tradīcijām lauku sētā, un aktīvu, veselīgu dzīves un atpūtas vidi. Madonas un Rēzeknes novadi saskaras nelielā teritorijā, kas ietver arī Lubāna ezeru. Novadu galvenās sadarbības jomas – tūrisms (velo, auto, dabas u.c. veidi), Lubāna ezera un ĪADT apsaimniekošana, pakalpojumu dažādība.

Vecpiebalgas novadam noteiktās vidēja termiņa prioritātes ir vērsta uz iedzīvotāju labklājības celšanu, tehniskās infrastruktūras attīstīšanu un ekonomisko izaugsmi, kas lielā mērā saskan ar Madonas novada stratēģiskiem uzstādījumiem. Madonas novadam ir cieša funkcionālā saikne ar Vecpiebalgas novadu ceļu infrastruktūras un tūrisma jomā. Madonas novadam viena no prioritātēm ir arī Cēsis-Vecpiebalga-Madona autoceļa atjaunošana.

Jaunpiebalgas novadam ir izstrādāta attīstības programmas 2014.-2020.gadam 1.redakcija, kurā norādīta kopējo interešu teritorija ar Madonas novadu – autoceļa P30 Cēsis-Vecpiebalga-Madona rekonstrukcija, autoceļa V845 Liede-Abrupe uzturēšana un dabas resursu izmantošana robežteritorijās. Abi novadi robežojas nelielā teritorijā, ko klāj lielākoties meži.

Ērgļu novada attīstības programma 2012.-2019.gadam nosprauž mērķi, izveidot novadu par ekonomiski attīstītu novadu. Šo mērķi paredzēts sasniegt:

- radot labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbībai,
- sakārtojot infrastruktūru un sakopjot vidi,
- nodrošinot kvalitatīvas izglītības iegūšanas iespējas, medicīnas un sociālās aprūpes pieejamību,
- piekopjot veselīgu dzīvesveidu un radošu pieeju dzīvei.

Ērgļu novada pagastu teritorijas plānojumos izvirzītās prioritātes ir:

- Valsts autoceļu P4 Rīga-Ērgļi, P33 Ērgļi-Jaunpiebalga-Saliņkrogs, P79 Pļaviņas-Ērgļi asfaltēšana.

- Inešu – Ērgļu autoceļa asfaltēšana.
- Jumurdas ciema ūdenssaimniecības projekta realizācija.
- Lauksaimniecības nozares produktivitātes palielināšana.
- Kultūrvēsturiskā mantojuma, bioloģiskās daudzveidības un pagasta teritorijai raksturīgās ainavas saglabāšana.

Funkcionālās saites starp abiem novadiem ir ceļu infrastruktūra un tūrisms.

Pļaviņu novadam ir spēkā Attīstības programma 2012.- 2018.gadam un teritorijas plānojums, kas sastāv no Pļaviņu pilsētas teritorijas plānojuma 2006.- 2018.g., Aiviekstes pagasta teritorijas plānojuma 2009.-2021.g., Klintaines pagasta teritorijas plānojuma 2008.-2020.g. un Vietalvas pagasta teritorijas plānojuma 2008.-2020.g. ar 2010.g. grozījumiem.

Novada vīzija līdz 2020.gadam: Pļaviņu novads - sirds Latvijas vidienē. Novads ar augošu uzņēmējdarbību (mežizstrāde un lauksaimniecība, derīgo izrakteņu ieguve un pārstrāde, kokapstrāde, loģistika). Ceļu un upju krustpunkts ar attīstītu infrastruktūru uzņēmējiem, lauksaimniekiem un tūristiem. Ar aktīviem un iniciatīvas bagātiem cilvēkiem, sakoptu aktīvās atpūtas un sporta centrs (biatlons, kultūrvēsturisko un dabisko vidi un slēpošana, velotūrisms).

Funkcionālās saites ar Madonas novadu – tūrisms, kā arī dzelzceļa un autotransporta infrastruktūrs uzlabošana.

Krustpils novadam

Sadarbība ar Krustpils novadu ir saistīta ar transporta teritoriju attīstību, ūdensobjektu aizsargjoslu saskaņošanu un Teiču dabas rezervāta aizsardzībā un apsaimniekošanā.

Varakļānu novadam ir izstrādāta Varakļānu novada Attīstības programma 2013.- 2020.gadam un Varakļānu novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam. Ciešāka sadarbība starp Madonas un Varakļānu novadiem iespējama dabas aizsardzības, tūrisma, transporta infrastruktūras (arī transporta un dzelzceļa pakalpojumu), Madonas novadā sniegto pakalpojumu izmantošanas, tostarp, veselības aprūpes un izglītības jomā.

Balvu un Madonas novadu robežas saskaras šaurā teritorijā pie Lubāna ezera. Funkcionālu saikni starp abiem novadiem veido ĪADT dabas lieguma „Lubāna mitrājs”. Perspektīvā sadarbība varētu veidoties arī attīstot (atjaunojot) dzelzceļa infrastruktūru.

5.2. Madonas novada plānošanas dokumentu pēctecība

Attīstības programmas izstrādē tika ņemti vērā Madonas novadā esošo pagastu un Madonas pilsētas teritorijas attīstības dokumentos, kā arī bijušā Madonas rajona teritorijas plānojumā noteiktie attīstības virzieni un izvirzītie mērķi, kas ir apkopoti 10.tabulā.

10. tab. Madonas novada teritorijai izstrādātajos plānošanas dokumentos noteiktie attīstības virzieni un mērķi.

Teritoriālā vienība	Kādi pašvaldības teritorijas attīstības mērķi un virzieni ir norādīti attīstības plānošanas dokumentos (attīstības programmās, teritorijas plānojumos)
Madonas rajons (teritorijas plānojums) Aronas pag.	Nodrošināt līdzsvarotu ekonomisko attīstību, kultūras mantojuma saglabāšanu, racionālu dabas un cilvēku materiālo resursu izmantošanu kvalitatīvā dzīves vidē. 1.Veidot Aronas pagastu par uzņēmējdarbībai pievilcīgu teritoriju un veidot labvēlīgu vidi investīciju piesaistei. 2.Veicināt ekonomikas dažādošanu virzībā uz augstākas pievienotās vērtības nozaru un ražotņu attīstību un sekmēt apziņas veidošanu par tādu ekonomisko darbību priekšrocībām, kas balstītas uz zināšanām. 3.Sekmēt augstas dzīves vides kvalitātes veidošanu, veicinot tādu ražošanas un pakalpojumu sektoru attīstību, kuri balstās uz izglītotu darba spēku un piedāvā konkurētspējīgu atalgojumu. 4.Atbalstīt informāciju un komunikāciju tehnoloģiju izmantošanu ikdienā. 5.Nodrošināt izglītības un kultūras iestāžu kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību, saglabājot kultūrvēsturiskās vides īpatnības un vērtības. 6.Nodrošināt pieejamību modernām telekomunikācijām visā pagasta teritorijā. 7.Sekmēt transporta infrastruktūras uzlabošanu un efektīvu izmantošanu. 8.Atbalstīt kravas un pasažieru pārvadājumu attīstību. 9.Saglabāt kultūrainavu ar tradicionālo apdzīvojuma struktūru. 10.Sekmēt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, veicinot videi mazkaitīgu un modernu tehnoloģiju pielietošanu.
Barkavas pag.	1. Veicināt Barkavas pagasta teritorijas līdzsvarotu attīstību. 2. Radīt labvēlīgus apstākļus saimnieciskās darbības attīstībai un investīciju piesaistei. 3. Nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi pagasta iedzīvotājiem. 4. Garantēt tiesības izmantot un attīstīt nekustamo īpašumu saskaņā ar teritorijas plānojumu. Izstrādāt apbūves noteikumus zemesgabalu izmantošanai atbilstoši noteiktajiem lietošanas mērķiem, saskaņojot apbūves kārtību.

Bērzaunes pag.	1. Veicināt Bērzaunes pagasta teritorijas līdzsvarotu attīstību. 2. Nodrošināt resursu racionālu izmantošanu. 3. Līdzsvarot vides aizsardzības, ekonomiskās un sociālās intereses. 4. Nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā.
Dzelzavas pag.	1. Veicināt priekšrocību izmantošanu pagasta attīstībā. 2. Optimāli izmantot teritorijas attīstības resursus. 3. Radīt labvēlīgus apstākļus pagasta iedzīvotāju darbam un dzīvei. 4. Saglabāt un atjaunot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības nākošajām paaudzēm.
Kalsnavas pag.	Teritorijas plānojuma izstrādes mērķis ir noteikt vispiemērotāko Kalsnavas pagasta teritorijas izmantošanu, ievērojot normatīvajos aktos noteiktas prasības un pašvaldības, vietējo iedzīvotāju, zemes īpašnieku un lietotāju intereses, lai: - veidotu pievilcīgu dzīves un uzņēmējdarbības vidi Kalsnavas pagastā; - izmantotu priekšnoteikumus Kalsnavas pagasta attīstībai; - radītu tiesisku pamatu vides piesārņojuma problēmu risināšanai un nodrošinātu vides kvalitātes mērķu sasniegšanu.
Lazdonas pag.	Teritorijas plānojuma izstrādes mērķis noteikt vispiemērotāko Lazdonas pagasta teritorijas izmantošanu, ievērojot normatīvajos aktos noteiktas prasības un pašvaldības, vietējo iedzīvotāju, zemes īpašnieku un lietotāju intereses, lai: - veidotu pievilcīgu dzīves un uzņēmējdarbības vidi Lazdonas pagastā; - izmantotu priekšnoteikumus Lazdonas pagasta attīstībai; - radītu tiesisku pamatu vides piesārņojuma problēmu risināšanai un nodrošinātu vides kvalitātes mērķu sasniegšanu.
Liezēres pag.	1. Nodrošināt harmonisku, pašvaldības iedzīvotāju interesēm un visu līmeņu plānošanas dokumentiem atbilstošu pagasta teritorijas attīstību. 2. Veicināt teritorijas attīstību un veidot pievilcīgu investīciju vidi, kā arī nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi iedzīvotājiem. 3. Veicināt teritorijas atpazīstamību un paaugstināt interesi par teritoriju esošo un potenciālo uzņēmēju acīs. 4. Nodrošināt ceļu infrastruktūras attīstību atbilstoši pašvaldības iedzīvotāju un tūristu vajadzībām. 5. Nodrošināt pagasta teritorijas izmantošanu atbilstoši teritorijas izmantošanas mērķiem un pašvaldības iedzīvotāju interesēm. 6. Nodrošināt priekšnosacījumus individuālās apbūves attīstībai, atbilstoši augošajai iedzīvotāju pirkspējai. 7. Sakopt pagasta teritoriju, saglabāt pagasta ainavas, nodrošināt privāto īpašnieku īpašumā esošo teritoriju sakopšanu. 8. Nodrošināt vidi degradējošo objektu sakopšanu, lauksaimniecībā neizmantojamo LIZ apmežošanu. 9. Nodrošināt dabas un kultūras pieminekļu un citu kultūrvēstures objektu saglabāšanu un sakopšanu, veicināt pašvaldības iedzīvotāju un tūristu interesi par šiem objektiem. 10. Sakārtot un efektīvizēt komunālo pakalpojumu sistēmu.

Ļaudonas pag.	Nodrošināt: – pagasta kā patstāvīgas teritoriālas vienības līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību; – vides kvalitāti un teritorijas racionālu izmantošanu, iedzīvotāju tiesības izmantot un attīstīt nekustamo īpašumu saskaņā ar teritorijas plānojuma prasībām; – pilnvērtīgu dzīves vidi, kvalitatīvus izglītības, veselības un sociālās aizsardzības pakalpojumus pagasta iedzīvotājiem; – kultūras mantojuma saglabāšanu; – racionālu dabas un cilvēku materiālo resursu izmantošanu; – tautsaimniecības nozaru un inženierinfrastruktūras attīstību; – uzņēmējdarbības attīstību tirgus ekonomikas apstākļos un jaunu investīciju piesaisti; – sabiedrības iesaisti un līdzdalību teritorijas attīstības plānošanas procesā.
Mārcienas pag.	1. Veidot biznesam labvēlīgu vidi, atbalstīt esošos mazos un vidējos ražošanas uzņēmumus, veicināt jaunu ražotņu rašanos, attīstīt apkārtes uzņēmumu un tirdzniecības tīklu - izveidot klubu, kas apvienotu vietējos uzņēmējus, pašvaldības speciālistus, izzinātu uzņēmēju vajadzības, iesniegtu tās pašvaldībai un valsts pārvaldes institūcijām, stimulētu informācijas apriti, konsultāciju nodrošinājumu, biznesa plānošanu, palīdzētu risināt konfliktsituācijas. 2. Izveidot ciešu privātstruktūru un pašvaldības sadarbības mehānismu - pašvaldībā jābūt speciālistam, kurš nodarbojas tieši ar uzņēmējdarbības jautājumiem, dažādiem projektiem, Eiropas Savienības pamatnostādņēm; 3. Pilnveidot sadarbību ar Nodarbinātības dienestu dažādu projektu ieviešanā, piemēram, nodarbināt ilgstošus bezdarbniekus un jauniešus. 4. Palielināt bibliotēkā publiski pieejamo datoru skaitu. 5. Apzināt iespējamās biznesa attīstības un ieguldījumu vietas, 6. Veicināt investīciju piesaistīšanu. 7. Veicināt lauksaimniecības attīstību, saprātīgi izmantojot dabas un sociālekonomisko potenciālu. 8. Veicināt tradicionālo un netradicionālās lauksaimniecības nozaru un bioloģiskas lauksaimniecības attīstību. 9. Nodrošināt lauksaimniecības zemju intensīvu izmantošanu; 10. Nodrošināt dabas un kultūras objektu saglabāšanu lauksaimnieciski izmantojamās teritorijās.
Mētrienas pag.	1. Izglītības jomā viena no lielākajām problēmām ir skolēnu skaita samazināšanās, ko izraisa zemais dzimstības līmenis pagastā. 2. Mētrienas pamatskolai perspektīvā ir jārealizē energoefektivitātes projekti, kas samazinātu siltuma zudumus. 3. Perspektīvā skolas apsaimniekotās telpas tiks samazinātas sakarā ar skolēnu skaita samazināšanos. Pārējās telpas var tikt pārbūvētas un izmantotas citiem mērķiem - tādiem kā pansionāta izveidošana, sociālās mājas izveide. 4. Nākotnē tiek domāts par skolas materiālās bāzes papildināšanu. 5. Plānots arī veikt renovāciju skolas sporta laukumam.

	6. Mētrienas tautas namam plānots veikt renovāciju. 7. Plāno veikt estrādes renovāciju. 8. Pagasta teritorijā ir daudzas sociālā riska ģimenes, kurām ir jānodrošina atbalsts un palīdzība. 9. Pagasta padome ir iepļānojusi ierīkot sociālo māju Dēgļos. 10. Darbojas feldšeru – vecmāšu punkts, taču iedzīvotāji nav apmierināti ar ģimenes ārsta praksi, jo ģimenes ārsts pieņem vienu reizi mēnesī. 11. Pagasta attīstību būtiski ietekmē ceļu kvalitāte teritorijā. Ceļu kvalitāte pagastā nav apmierinoša. Melnais segums ir Mētrienas ciema ielām, valsts 1. šķiras autoceļa P62 posmam Mētriena – Madona, kā arī nelielos posmos pagasta autoceļiem. 12. Arī satiksme ar citām apdzīvotām vietām ir neapmierinoša. Ceļu sliktā kvalitāte kavē uzņēmējdarbības attīstību, kā arī liels attālums līdz valsts galvenajiem autoceļiem, kā arī liels attālums līdz dzelzceļam. 13. Ar tūrismu pagasta teritoriju plāno nodarboties individuālais uzņēmējs „Kalna skola”. Plānots ierīkot peldvietas pie Odzianas ezera un Mētrienas ciemā pie ūdenskrātuves.
Ošupes pag.	1. Izvērtēt teritorijas attīstības potenciālu un noteikt tās izmantošanai nepieciešamās prasības un ierobežojumus. 2. Radīt labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei. 3. Saglabāt dabas un kultūras mantojumu, ainavas un bioloģisko daudzveidību. 4. Veicināt pakalpojumu pieejamību un optimālu transporta sistēmas funkciju nodrošināšanu. 5. Izpētīt sadarbības virzienus ar kaimiņu pašvaldībām. 6. Garantēt tiesības izmantot nekustamo īpašumu saskaņā ar teritorijas plānojumu. 7. Attīstības objekti: Rupsalas skola, Meirānu internātskola, Gotlība skola, Lubāna ezers, Lidlauks, Lakstienas skola
Praulienas pag.	1. Izglītība un zināšanas tautsaimniecības izaugsmei un tehnoloģiskai izcilībai. 2. Izglītots un radošs cilvēks. 3. Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība. 4. Zinātnes un pētniecības attīstība.
Sarkaņu pag.	1. Nodrošināt harmonisku, pašvaldības iedzīvotāju interesēm un visu līmeņu plānošanas dokumentiem atbilstošu pagasta teritorijas attīstību. 2. Nodrošināt ceļu infrastruktūras attīstību atbilstoši pašvaldības iedzīvotāju un tūristu vajadzībām. 3. Nodrošināt pagasta teritorijas izmantošanu atbilstoši teritorijas izmantošanas mērķiem un pašvaldības iedzīvotāju interesēm. 4. Nodrošināt priekšnosacījumus individuālās apbūves attīstībai (īpaši – Biksēres un Sarkaņu ciemos) atbilstoši augošajai iedzīvotāju pirktpējai. 5. Sakopt pagasta teritoriju, saglabāt pagasta ainavas, nodrošināt privāto īpašnieku īpašumā esošo teritoriju sakopšanu. 6. Nodrošināt vidi degradējošo objektu sakopšanu, lauksaimniecībā

	neizmantojamo LIZ apmežošanu. 7. Nodrošināt dabas un kultūras pieminekļu un citu kultūrvēstures objektu saglabāšanu un sakopšanu, veicināt pašvaldības iedzīvotāju un tūristu interesi par šiem objektiem. 8. Sakārtot un efektīvizēt komunālo pakalpojumu sistēmu.
Vestienas pag.	1. Veicināt Vestienas pagasta teritorijas līdzsvarotu attīstību. 2. Nodrošināt resursu racionālu izmantošanu. 3. Līdzsvarot vides aizsardzības, ekonomiskās un sociālās intereses. 4. Nodrošināt kvalitatīvu dzīves vidi pagasta iedzīvotājiem un sabiedrībai kopumā. 5. Garantēt zemes īpašnieku un lietotāju tiesības izmantot un attīstīt savu īpašumu vai lietošanā nodoto zemi saskaņā ar teritorijas plānojuma nosacījumiem.

6. Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtība

Attīstības programmas īstenošana

Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtības pamatā ir **uzraudzības ziņojuma** izstrāde un publicēšana. Uzraudzības kārtības sistēma tiek veidota, lai:

- nodrošinātu attīstības programmā izvirzīto mērķu sasniegšanu,
- nodrošinātu pašvaldības attīstības novērtēšanas iespējas;
- sekmētu kvalitatīvu, efektīvu un caurspīdīgu attīstības programmas ieviešanu un uzraudzību, nodrošinot ar informāciju par attīstības plānošanas dokumenta īstenošanas sasniegumiem – sabiedrību, politiķus un citas ieinteresētās puses;
- pamatotu attīstības programmas aktualizācijas nepieciešamību.

Attīstības programmas īstenošanas uzraudzība

Madonas novada attīstības programmu 2013.-2020.gadam īstenošanu nodrošina Madonas novada dome, kas ar rīkojumu izveido attīstības programmas īstenošanas uzraudzības komisiju jeb darba grupu un darba grupas vadītāju (atbildīgo par Attīstības programmas ieviešanu). Novada Attīstības programmas īstenošana ir tieši saistīta ar novada pašvaldības budžetu.

Uzraudzības darba grupas kompetencē ir:

- attīstības programmas ieviešanas uzraudzība atbilstoši izvirzītajiem stratēģiskiem mērķiem, prioritātēm, rīcības virzieniem, investīciju plānam, rīcības plānam un rezultatīvajiem rādītājiem;
- rīcību plāna un investīciju plāna ieviešanas koordinēšana, iesaistot atbildīgos speciālistus;
- konceptuālu lēmumu pieņemšana un priekšlikumu sniegšana Madonas novada domei par attīstības programmas grozījumiem un/vai tās aktualizāciju;
- uzraudzības ziņojuma apstiprināšana;
- sabiedrības, lēmuma pieņēmēju un citu ieinteresēto pušu nodrošināšana ar informāciju par attīstības programmas īstenošanas gaitu un rezultātiem.

Pašvaldība nodrošina darba grupai tiesības pieprasīt un saņemt uzraudzības ziņojumu sagatavošanai nepieciešamo informāciju no pašvaldības iestādēm, uzņēmumiem, nodaļām. Uzraudzības ziņojumu apstiprina Finanšu un attīstības komiteja un pašvaldības domes deputāti.

Attīstības programmas ieviešanas uzraudzības process un programmas aktualizācija

Vienu reizi gadā tiek izvērtēta Madonas novada attīstības programmas ieviešanas gaita, rīcību un investīciju plānu izpilde un tiek veikta to aktualizācija. Programmas ieviešanas izvērtējumu veic, ņemot vērā:

- iepriekšējā gada uzraudzības ziņojuma rezultātus,
- investīciju plāna izpildi,
- īstenotās rīcības un izpildītos uzdevumus,
- izvērtējot teritorijas attīstības rādītājus.

Atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem un sociāli ekonomiskais situācijai novadā, tiek sagatavoti ierosinājumi programmas rīcību plāna un investīciju plāna aktualizācijai. Aktualizāciju apstiprina pašvaldības deputāti.

Izvērtējuma rezultātā tiek sagatavots uzraudzības ziņojums (1 gada pārskata periodam).

Ne vēlāk kā pusgadu pirms kārtējām pašvaldību vēlēšanām pašvaldība izstrādā uzraudzības pārskatu par attīstības programmas īstenošanas rezultātiem (4 gadu pārskata periodam). Tajā ietver informāciju par veiktajām aktivitātēm, rezultatīvo rādītāju izmaiņas, secinājumus un ieteikumus turpmākajai rīcībai, kā arī informāciju par atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijā izvirzītajiem mērķiem.

Uzraudzības ziņojumu struktūra

Uzraudzības ziņojums par Attīstības programmas īstenošanas rezultātiem tiek sagatavots katru gadu līdz pašvaldības publiskā pārskata apstiprināšanas brīdim (līdz katra gada aprīļa mēnesim). Tiek rekomendēts uzraudzības ziņojumu iekļaut pašvaldības publiskajā pārskatā. Pirmais uzraudzības ziņojums jāsagatavo 2014.gadā.

Uzraudzības pārskats jāsagatavo par 4 gadu pārskata periodu. Uzraudzības pārskata un uzraudzības ziņojuma saturiskais ietvars (struktūra) ir vienāds. Ziņojumā iekļauj informāciju par veiktajām aktivitātēm, par rīcību/investīciju plāna izpildes progresu, rezultatīvo rādītāju izmaiņām, secinājumus un ieteikumus turpmākajai rīcībai, kā arī informāciju par atbilstību ilgtspējīgas attīstības stratēģijā izvirzītajiem mērķiem.

Attīstības programmas uzraudzības ziņojuma un uzraudzības pārskata struktūra:

Ievads:

- uzraudzības ziņojuma sagatavošanas mērķis,
- laika periods, par kuru uzraudzības ziņojums tiek gatavots,
- uzraudzības veicēji un ziņojuma sagatavotāji

Attīstības programmas ieviešanas vērtējums:

- programmas ieviešanas gaita,
- rīcību plāna aktualizācijas novērtējums,
- rīcības, kuru ieviešana ir uzsākta un rīcības, kas īstenotas,
- katras rīcības ieviešanai paredzētais un izlietotais budžeta finansējums,
- katrai ieviestai rīcībai piesaistītais finansējums un tā avoti, paredzētais un izlietotais līdzekļu apjoms, galveno pozīciju atšifrējums (investīciju plāna izvērtējums),
- kopējais rīcību plāna izpildes novērtējums,
- rezultatīvo rādītāju izvērtējums,

Secinājumi un priekšlikumi:

- stratēģisko mērķu sasniegšana un uzdevumu izpilde,
- problēmas: novada iekšējās un tās, ko radījuši ārējie apstākļi,
- secinājumi par programmas izpildi un sasniegtajiem rezultātiem,
- turpmākie nodomi, konstatētie trūkumi Attīstības programmā, priekšlikumi trūkumu novēršanai un programmas aktualizācijai.

Uzraudzības ziņojumu/pārskatu apstiprina novada domes sēdē un rezultātus publisko pašvaldības laikrakstā “Madonas Vēstnesis” un novada pašvaldības mājaslapā www.madona.lv. Ziņojums var tikt izmantots pašvaldības budžeta plānošanai un publiskā pārskata sagatavošanai.

Uzraudzības rādītāji

Attīstības programmas uzraudzības ziņojumu sagatavošanai var izmantot: uzdevumu un rīcību izpildes uzraudzības tabulu (11.tab.), darbības rezultātu rādītāju tabulu (12.tab.) un politikas rezultātu rādītājus, kas novērtējami ar iedzīvotāju aptaujām un anketēšanu (13.tab.).

11.tab. Attīstības programmas Uzdevumu un rīcību izpildes uzraudzības tabulas paraugs

Uzdevums Rīcību un investīciju plānos	Vai īstenotas uzdevuma ietvaros noteiktās rīcības, (jā/nē)	Īstenotās rīcības	Sasniegtie rezultāti/ Priekšlikumi attīstības programmas aktualizācijai
SM1 „Gudra spēcīga un patstāvīga ekonomika”			
ITP1 „Kopsadarbīgas, inovatīvas un ecoefektīvas uzņēmējdarbības attīstība”			
VTP1 „Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība”			
U.1.1.1.			
U.1.1.2.			
U.1.1.3.			
U.....			

Darbības rezultātie rādītāji sniedz informāciju par to, kāda ir plānoto rīcību un investīciju projektu īstenošanas efektivitāte un kāds ir ieguvums. Darbības rezultāti sekmē politikas rezultātu rādītāju sasniegšanu.

12.tab. Attīstības programmas īstenošanas vēlamie vidējā termiņā sasniedzamie rezultātie rādītāji (darbības rādītāji)

Rādītājs	Bāzes gads	Esošā situācija	Rezultāts (2020.)	Avots
VTP1. „Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība”				
VTP2. „Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas un ražošanas līdzekļu pieejamības un pietiekamības nodrošināšana”				
Iedzīvotāju skaits	01.01.2013.	26 953	27 700/▲	PMLP
Iedzīvotāju blīvums, cilv./km ²	01.01.2013.	12,5	12,8/ ▲	pašvaldības dati
Ekonomiski aktīvo uzņēmumu un saimnieciskās darbības veicēju īpatsvars	01.01.2012.	3883	4000/▲	VID
Ekonomiski aktīvās tirgus sektora vienības uz 1000 iedzīvotājiem	2011	78	▲	CSP
Ārvalstu investīcijas uzņēmējdarbībā, Ls	2013.		x3/ ▲	Lursoft
Iedzīvotāju ienākumu nodoklis, milj./Ls	2011.	5,719	▲	VID
Iedzīvotāju darbaspējas vecumā skaits	01.01.2013.	17815	►	PMLP
Bezdarba līmenis, %	01.01.2012.	11,3	8%/ ▼	NVA
Kravu apgrozījums pa dzelzceļu, t	2013.		x3/ ▲	Latvijas dzelzceļš
Rekonstruēto pašvaldības autoceļu kopgarums, km	2013.		▲	pašvaldības dati
Izstrādāto tūrisma maršrutu	2013.		▲	pašvaldības dati

skaits				
Tūristu apskates objektu apmeklētāju skaits, salīdzinot ar iepriekšējo gadu %	2012.	55067/ +18%	▲	pašvaldības dati
Naktsmītņu izmantojums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu %	2012.	27153/ +14%	▲	pašvaldības dati
Teritorijas attīstības līmeņa indekss (rangs)	2011.	59	▲	VRAA
VTP3. „Pašvaldības kapacitātes stiprināšana”				
Novada pašvaldības mājaslapas apmeklētāju skaits	2012	619 000	▲	pašvaldības dati
ESF un citu ārvalstu finanšu palīdzības projektu apguve pašvaldības iestādēs un uzņēmumos	2012.	51	▲	pašvaldības dati
Pieredzes apmaiņas un apmācības pasākumos iesaistīto speciālistu skaits	2013		▲	pašvaldības dati
Konsultāciju uzņēmējiem skaits par fondu apguves iespējām uzņēmējdarbības attīstīšanai	2013		▲	pašvaldības dati
Noziedzīgo nodarījumu skaits pašvaldības teritorijā	2013		▼	pašvaldības dati
VTP4. „Izglītības, kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu attīstīšana”				
Bērnu dzimstība	2012.	194	▲	pašvaldības dati
Iedzīvotāju dabiskā pieauguma saldo	2012.	-146	►	pašvaldības dati
Iedzīvotāju mirstība	2012.	340	▼	pašvaldības dati
Iedzīvotāju migrācijas saldo	2011.	-188	▲	CSP
Demogrāfiskās slodzes līmenis	2012.	575	►	CSP
Bērnu skaits līdz 6 gadu vecumam	01.01.2013.	4262	▲	PMLP
Izglītojamo skaits PII	03.09.2012.	1171	►	pašvaldības dati
Izglītojamo skaits vispārējās izglītības iestādēs	03.09.2012.	2670	►	pašvaldības dati
Interesu izglītībā un brīvā laika programmās iesaistīto bērnu un jauniešu skaits	2010./2011. mācību gadā	1454	▲	pašvaldības dati
Organizēto sporta pasākumu skaits gadā – nacionāla un starptautiska mēroga	2011.	18	▲	pašvaldības dati

Novada sportistu/komandu skaits, kas guvuši godalgotas vietas nacionāla un starptautiska mēroga sacensībās.	2013.		▲	pašvaldības dati
Organizēto „tautas” sporta pasākumu/ dalībnieku skaits	2013.		▲	pašvaldības dati
Organizētie kultūras pasākumi (pasākumu skaits gadā)	2011.	903	▲	pašvaldības dati
Māksliniecisko kolektīvu skaits, kas piedalījušies nacionāla un starptautiska mēroga pasākumos	2013.		▲	pašvaldības dati
Bibliotēku apmeklētība (lasītāju skaits bibliotēkā), %	01.01.2012.	36,6	▲	pašvaldības dati
Muzeju apmeklētība (apmeklētāju skaits gadā)	2011.	19 628	▲	pašvaldības dati
VTP5. „Veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu attīstīšana”				
Medicīnas pakalpojumu sniedzēju skaits novadā	2012.	41	▲	pašvaldības dati
Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi veselības aprūpei kopā, Ls (uz 1 iedzīvotāju, Ls)	2011.	41096 (2,0)	▲	pašvaldības dati (VRAA)
Medicīnisko pakalpojumu sniegšanas skaits Madonas slimnīcā	2012.	7633	▲ - ►	Madonas slimnīca
Pašvaldības pamatbudžeta izdevumi sociālai aizsardzībai kopā, Ls (uz 1 iedzīvotāju, Ls)	2011.	1331788 (49,0)	▲	pašvaldības dati (VRAA)
Sociālo pabalstu saņēmēju skaits	2011.	3862	▼	pašvaldības dati
Trūcīgo personu skaits	2011.	4615	▼	pašvaldības dati
VTP6. „Tehniskās infrastruktūras attīstīšana”				
Pašvaldības autoceļu stāvokļa rādītājs: rekonstruēto autoceļu ar asfalta segumu garums, km; rekonstruēto autoceļu ar grants segumu garums, km.	2013.		▲	pašvaldības dati
Rekonstruēto valsts autoceļu garums novadā, km	2013.		▲	Latvijas valsts ceļi
Centralizētās kanalizācijas pakalpojumu saņēmēji, %	2012.	~40	▲	pašvaldības dati
Centralizētās ūdensapgādes pakalpojumu saņēmēji, %	2012.	~60	▲	pašvaldības dati

Centralizētās siltumapgādes pakalpojumu saņēmēji, %	2012.	~45	▲	pašvaldības dati
Šķiroto atkritumu daļa kopapjomā, %	2012.	~40	▲	pašvaldības dati
Apgaismoto ielu/ceļu īpatsvars (%)	2012.	~20	▲	pašvaldības dati
Īstenotie/uzsāktie pašvaldības un daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes celšanas projekti	2012.	3	▲	pašvaldības dati
Īstenoto tehniskās infrastruktūras projektu kopskaits	2012.	36	►	pašvaldības dati
VTP7.				
LIZ īpatsvars	2012.	38,5	▲	LAD
Bioloģiski vērtīgu zālāju īpatsvars	2013.		▲-►	LAD
Meža teritoriju kopplatība (arī apmežošana)	2012.	45,7	▲	VMD
Derīgo izrakteņu ieguves apjoms, tūkst.m ³	2013		▲	VVD
Pašvaldības atbalstītu pasākumu skaits virszemes ūdens objektu (upju, ezeru) sakopšanai	2012	0	▲	pašvaldības dati
VTP8. „Dabas kapitāla apziņas veidošana”				
ĪADT un dabas objektu īpatsvars	2012.	2 dabas rezervāti, 4 dabas parki, 8 dabas liegumi, 1 AAA	►	DAP
Vides izglītības un informatīvo pasākumu skaits	2013		▲	pašvaldības dati
Dabas izziņas infrastruktūras objektu skaits	2013		▲	pašvaldības dati
Dabas taku un dabas izziņas informācijas centru apmeklējums	2013		▲	pašvaldības dati

Dati, kuri nav pieejami par 2012.gadu, uzkrājami sākot ar 2013.gadu.

Politikas rezultāti ir rādītāji, kas tuvina sabiedrībai būtisku mērķu sasniegšanu. Šos rezultātus ietekmē ārējie faktori, un pašvaldībai ir daļēja kontrole pār to sasniegšanu. Politikas rezultātu rādītāji tiek izvērtēti ne biežāk kā divas reizes attīstības programmas darbības periodā.

13.tab. Politikas rezultātu rādītāji

Nr.	Politikas rezultātu rādītāji	Bāzes gads	Pašreizējā vērtība	Sasniedzamie rādītāji	Avots
SM1 „Gudra spēcīga un patstāvīga ekonomika”					
ITP2 “Konkurētspējīgas un daudzveidīgas uzņēmējdarbības attīstība”					
1.	Apmierinātība ar uzņēmējdarbības aktivitāti un atbalstu jaunu uzņēmumu veidošanai	2013	%	▲	*MNP
2.	Apmierinātība ar pašvaldības atbalstu uzņēmējdarbībai	2013	%	▲	MNP
3.	Apmierinātība ar novadā ražotās produkcijas un pakalpojumu pieejamību	2013	%	▲	MNP
	Iedzīvotāju apmierinātība ar darba iespējām	2013	%	▲	MNP
4.	Apmierinātība ar jaunu speciālistu piesaistes novadam un viņu atbalsta pasākumiem	2013	%	▲	MNP
5.	Apmierinātība ar tūrisma attīstību novadā	2013	%	▲	MNP
6.	Apmierinātība ar novadā ražotās produkcijas un sniegto pakalpojumu atpazīstamības veicināšanas aktivitātēm	2013	%	▲	MNP
SM2 „Madonas novads-Latvijas jaunība, Latvijas virsotnes”					
ITP2 “Moderna, radoša dzīves, kultūras un darba vide”					
1.	Iedzīvotāju vēlme palikt dzīvot novadā	2011	60%	▲	MNP
2.	Apmierinātība ar Madonas novada pašvaldības darbu	2013	%	▲	MNP
	Apmierinātība ar primārās veselības aprūpes pieejamību	2011	68%	▲	MNP
3.	Apmierinātība ar primārās veselības aprūpes kvalitāti	2011	71%	▲	MNP
4.	Apmierinātība ar sociālās aprūpes pakalpojumu kvalitāti	2011	57%	▲	MNP
5.	Apmierinātība ar vispārējās izglītības pieejamību	2011	76%	▲	MNP
6.	Apmierinātība ar vispārējās izglītības pakalpojuma kvalitāti	2011	74%	▲	MNP

7.	Apmierinātība ar pirmsskolas izglītības pieejamību	2011	63%	▲	MNP
8.	Apmierinātība ar pirmsskolas izglītības pakalpojuma kvalitāti	2011	61%	▲	MNP
9.	Apmierinātība ar sporta pasākumu pieejamību	2011	57%	▲	MNP
10.	Apmierinātība ar kultūras pasākumu pieejamību	2011	69%	▲	MNP
11.	Apmierinātība ar kultūras pasākumu kvalitāti	2011	74%	▲	MNP
12.	Apmierinātība ar sabiedriskās kārtības uzturēšanu	2011	38%	▲	MNP
13.	Apmierinātība ar ceļu kvalitāti	2011	nav	▲	MNP
14.	Apmierinātība ar sabiedriskā transporta pieejamību	2011	37%	▲	MNP
15.	Apmierinātība ar sabiedriskā transporta pakalpojuma kvalitāti	2011	60%	▲	MNP
16.	Apmierinātība ar ūdensapgādes pakalpojumu pieejamību novadā	2011	47%	▲	MNP
17.	Apmierinātība ar ūdensapgādes pakalpojumu kvalitāti novadā	2011	76%	▲	MNP
18.	Apmierinātība ar kanalizācijas pakalpojumu pieejamību novadā	2011	50%	▲	MNP
19.	Apmierinātība ar siltumapgādes pakalpojumu pieejamību	2011	62%	▲	MNP
20.	Apmierinātība ar atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem	2011	37%	▲	MNP
21.	Apmierinātība ar dzīves vides sakoptību	2011	62%	▲	MNP

SM3 „Dabiska un droša dzīves vide – līdzsvarots un pilnīgs ekosistēmu serviss”

ITP3 „Dabas kapitāla apziņa, tās lietpratīgs un ilgtspējīgs lietojums”

1.	Apmierinātība ar LIZ apsaimniekošanu novadā	2013	%	▲	MNP
2.	Apmierinātība ar novada ainavas sakoptību	2013	%	▲	MNP
3.	Apmierinātība ar ūdens objektu sakoptību	2013	%	▲	MNP
4.	Apmierinātība ar meliorācijas sistēmu sakoptību	2013	%	▲	MNP
5.	Apmierinātība ar atjaunojamo enerģētisko resursu izmantošanu novadā	2013	%	▲	MNP

6.	Apmierinātība ar iedzīvotāju izglītošanu vides jautājumos (t.sk. atkritumu šķirošanā, ainavas kopšanā, dabas izzināšanā u.c.)	2013	%	▲	MNP
7.	Apmierinātība ar dabas izziņas infrastruktūras pietiekamību un pieejamību	2013	%	▲	MNP
8.	Apmierinātība ar ĪADT un dabas objektu apsaimniekošanu	2013	%	▲	MNP

*MNP-Madonas novada pašvaldība

7. Sabiedrības līdzdalība

Sabiedrības līdzdalības kārtību Attīstības programmas izstrādes procesā nosaka MK 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”. Noteikumi paredz sabiedrības līdzdalību dažādos attīstības programmas izstrādes posmos, piedaloties sabiedriskajās apspriedēs, iesaistoties darba grupās, vai arī attīstības programmas izstrādes laikā par to paužot savu viedokli (mutvārdos, rakstiski).

Madonas novada attīstības programmas izstrādes procesā tika veikts sistemātisks dialogs ar iedzīvotājiem, uzņēmējiem un interešu grupām.

Par sabiedrības līdzdalību novada plānošanas dokumenta izstrādē liecina sekojošais:

1. Saņemtas un apkopotas 248 iedzīvotāju vērtējumu un priekšlikumu anketas, kas tika izplatītas pagastos un pilsētā, izvietotas novada pašvaldības mājaslapā.
2. Organizētas sanāksmes ar interešu grupām (uzņēmējiem, iedzīvotājiem, nozaru pārstāvjiem).
3. Notikušas sanāksmes ar Madonas novada pašvaldības iestāžu pārstāvjiem un speciālistiem.
4. Organizēta tikšanās ar Vidzemes reģiona pašvaldību (Ērgļu, Vecpiebalgas) pārstāvjiem par vienotu tūrisma attīstības koncepciju.
5. Rīkotas tikšanās ar novada uzņēmējiem.
6. Ievietotas publikācijas presē („Domes Vēstnesis“ un vietējā laikrakstā „Stars“) par attīstības programmas izstrādi un 1.redakcijas sabiedrisko apspriešanu.
7. Organizētas tikšanās ar sabiedrību katrā pagastā un Madonas pilsētā plānošanas dokumenta izstrādes uzsākšanas laikā, 1. redakcijas sagatavošanas laikā un 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas ietvaros.

Kopumā no iedzīvotājiem un nozaru speciālistiem saņemtie priekšlikumi ir apkopoti 2.pielikumā. Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam izstrādes sākumposmā (2011.gada jūlijā-augustā) tika organizētas sabiedrības informēšanas sanāksmes katrā pagastā un Madonas pilsētā. Kopskaitā tika rīkotas 15 sanāksmes. Sanāksmju laikā tika sniegta informācija par sabiedrības lomu attīstības plānošanas dokumentu izstrādē un rosinātas diskusijas par novada stiprajām un vājajām pusēm, iespējamiem problēmu risinājumiem, novada attīstības nākotnes redzējumu, iedzīvotāju vēlmēm. Informatīvo sanāksmju kopsavilkums sniegts 3.pielikumā.

Lai uzzinātu iedzīvotāju un uzņēmēju vērtējumu par esošo situāciju novadā un noskaidrotu viņu redzējumu par novada attīstības iespējām un sasniedzamajiem mērķiem, tika izmantota anketēšanas metode un diskusijas. Anketas tika veidotas, balstoties uz RAPLM izstrādātajiem Metodiskiem ieteikumiem attīstības programmu izstrādei reģionālā un vietējā līmenī (23.09.2010. aktualizētā redakcija). Anketu mērķis bija noskaidrot iedzīvotāju vērtējumu gan par esošo situāciju novadā dažādās jomās, gan nākotnes attīstības iespējām. Rezultātā tika saņemtas 248 anketas no iedzīvotājiem un uzņēmēju aizpildītas anketas, tai skaitā 149 anketas tika aizpildītas elektroniski.

Attīstības programmas 1.redakcijas izstrādes laikā iedzīvotājiem, dažādu nozaru un interešu grupu pārstāvjiem, novada pašvaldības speciālistiem un uzņēmējiem bija iespēja iesniegt savus ierosinājumus novada attīstībai Madonas novada domē. Darba gaitā tika organizētas atsevišķas tikšanās gan ar pilsētas iedzīvotājiem, gan dažādu jomu speciālistiem. Darba grupu tikšanās sanāksmju apkopojums sniegts 14.tabulā.

Attīstības programmas 1.redakcijas izstrādes laikā 2012.gada aprīlī-maijā tika rīkotas papildus sabiedrības informēšanas sanāksmes katrā no novada 14 pagastiem un Madonas pilsētā par programmas izstrādes gaitu un ar to saistītām aktualitātēm, iesaistot diskusijās iedzīvotājus. Kopumā šajās sanāksmēs piedalījās vairāk nekā 300 cilvēki.

Laikā no 2012.gada 13.augustā-23.septembra notika Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas un tās stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sabiedriskā apspriešana, kuras laikā tika organizētas arī sabiedriskās apspriešanas sanāksmes (14 pagastos un Madonas pilsētā). Apspriešanas sanāksmēs kopumā piedalījās 107 iedzīvotāji. 5.pielikumā sniegts Attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas kopsavilkums.

14.tab. Attīstības programmas izstrādes ietvaros organizētās darba grupas

Darba grupa	Datums	Apakšgrupa	Datums, tikšanās mērķis
Uzņēmējdarbība	12.10.2011		informēšana par AP izstrādi, nozarēm svarīgo nosacījumu, ideju apzināšana.
	.	<i>uzņēmējdarbība</i>	08.11.2011. ,uzņēmējdarbības attīstības virzieni, prioritātes, SVID 13.02.2012. , “prāta vētra”, uzņēmējdarbības attīstīšanas idejas, stratēģiskie jautājumi 02.03. 2012. , problēmas, risinājumi, rīcības uzņēmējdarbības attīstīšanai 10.2012. „prāta vētra” –uzņēmējdarbības vides attīstīšana jauno uzņēmēju skatījumā
Lauksaimniecība, ekoloģija, tūrisms, sports	17.10.2011.		informēšana par AP izstrādi, nozarēm svarīgo nosacījumu, ideju apzināšana.
		<i>mežsaimniecība</i>	01.12.2011. mežsaimniecības un lauksaimniecības nozares iespēju apzināšana, attīstības virzieni, prioritātes, SVID
		<i>lauksaimniecība</i>	01.2012. , lauksaimniecības nozares iespēju apzināšana, attīstības virzieni, prioritātes, SVID
		<i>tūrisms un sports</i>	11.11.2011. , tūrisma iespēju apzināšana, sadarbības iespējas ar kaimiņu novadiem, sporta aktivitātes.
Izglītība, kultūra	17.10.2011.		informēšana par AP izstrādi, nozarēm svarīgo nosacījumu, ideju apzināšana.
		<i>Kultūra</i>	14.11.2011. , kultūras darbinieku forums, kultūras jomas SVID, mērķu noteikšana. 01.12.2011. , stratēģiskie mērķi, rīcības 10.2012. rīcību plāns
		<i>Izglītība</i>	02.04.2012. , nozares mērķi, prioritātes, uzdevumi, SVID analīze, rīcības
Veselība, sociālā aprūpe	14.10.2011.		informēšana par AP izstrādi, nozarēm svarīgo nosacījumu, ideju apzināšana.
		<i>Sociālā aprūpe</i>	18.10.2011. , informēšana par AP izstrādi,

			15.11.2011. , SVID analīze 13.12.2011. , nozares prioritātes, rīcības
		<i>NVO</i>	14.10.2011. , informēšana par AP izstrādi, viedokļa, ideju, ieteikumu apzināšana
Komunālie pakalpojumi	17.10.2011.		informēšana par AP izstrādi, nozarēm svarīgo nosacījumu, ideju apzināšana.

Laika posmā no plānošanas darbu uzsākšanas līdz attīstības programmas 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas noslēgumam jebkuram iedzīvotājam bija iespēja izteikt savu viedokli semināru, sapulču laikā vai rakstiski. Madonas novada attīstības programma 2013.-2020.gadam ir veidota, pamatojoties uz novada iedzīvotāju, nozaru speciālistu, pašvaldības darbinieku un novada domes priekšlikumiem un novada nākotnes attīstības redzējumu

II. Rīcību plāns

Attīstības programmas izstrāde tiek balstīta uz stratēģiskajiem uzstādījumiem – tiek noteiktas vidēja termiņa prioritātes stratēģisko mērķu sasniegšanai. Ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes ir svarīgākie nosacījumi atbilstošam laika posmam, lai sekmētu izvirzīto mērķu sasniegšanu.

Attīstības programmā tiek nodefinēti rīcības virzieni un uzdevumi, kas nosaka nepieciešamās rīcības jeb aktivitātes. Rīcība ir konkrēta darbība, kuras izpilde sniedz rezultātu mērķu sasniegšanai.

Rīcības virzieni (RV) ir konkrētu pasākumu kopums, kas ir izvirzīti vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanai. Rīcības virzienu īstenošanai ir noteikti vidējā termiņā risināmie uzdevumi (U), kas ir iniciatīvu un rīcību kopums. Rīcības plāns sniegta 1.pielikumā.

Madonas novada attīstības programmas Rīcību plāns ietver 8 vidēja termiņa prioritātes, kuru īstenošanai ir noteikti 22 rīcību virzieni, 54 risināmie uzdevumi un 353 rīcības.

Rīcības plāns ir izstrādāts vismaz triju gadu periodam, un tas ietver:

- plānotās darbības un to izpildes termiņus;
- plānoto darbību rezultātus;
- īstenošanas periodu;
- atbildīgos par rīcības plāna īstenošanu.

Rīcības plāns sasaucas ar investīciju plānu un tos aktualizē ne retāk kā reizi gadā, ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam.

III. Investīciju plāns

Investīciju plāns (turpmāk tekstā - plāns) ir pašvaldības integrētās attīstības programmas stratēģiskās daļas realizācijas pamats, ko izstrādā kā vienu no pašvaldības attīstības programmas sastāvdaļām (vai kā pielikumu), un tā ietvaros plāno pašvaldības investīcijas vismaz 3 gadiem, un kuru apstiprina pašvaldības dome.

Investīciju plāns var aktualizēt katru gadu (nemainot attīstības programmu). Plānā atspoguļo visas plānotās investīcijas pašvaldībā attīstības veicināšanai – gan pašvaldības investīcijas, gan investīcijas, ko plānots piesaistīt ES, ārvalstu un nacionālo reģionālās attīstības instrumentu ietvaros. Tajā tiek attēloti visi pašvaldības attīstības veicināšanas projekti vai projektu idejas, kas realizējami, lai sasniegtu stratēģiskajā daļā izvirzītos mērķus un uzdevumus.

Madonas pilsētas pašvaldības budžets tiek veidots saskaņā ar investīciju programmu. Investīciju programma tiek katru gadu aktualizēta un koriģēta atbilstoši tā izpildei. Investīciju programmas ieviešanai tiek izstrādāta rīcību programma ar detalizētu katra projekta laika un finanšu grafiku, kā arī minēta atbildīgā institūcija par projekta izstrādāšanu un īstenošanu.

Investīciju plānu izstrādā ne mazāk kā triju gadu periodam, ietverti:

- 15.1. plānotās darbības un to izpildes termiņi;
- 15.2. investīciju projekti, to finansējuma apjoms un avoti;
- 15.3. plānoto darbību rezultāti;
- 15.4. īstenošanas periods;
- 15.5. atbildīgie par investīciju plāna īstenošanu.

Investīciju plānu aktualizē ne retāk kā reizi gadā, ievērojot pašvaldības budžetu kārtējam gadam. Investīciju plāns sniegts 2.pielikumā.

PIELIKUMI

1.pielikums
Rīcību plāns

2.pielikums

Investīciju plāns

3.pielikums
Iedzīvotāju un nozaru speciālistu ieteikumi rīcību
plānam

Iedzīvotāju un nozaru speciālistu ieteikumi rīcību plānam

Uzņēmējdarbībai

Uzņēmēji un pašvaldība:

- Attīstīt zaļās enerģijas virzienu.
- Ekoloģisku produktu tirdziņš
- Madonas “alus” festivāls (mājražoto dzērienu festivāls)
- Pilsētas peldbaseins.
- Ziemas estrādes izbūve un ziemas kultūras pasākumu organizēšana tajā
- Gaiziņkalna izveide par pievilcīgu un iekārojamu tūrisma objektu (torņa nojaukšana (uzberot kalnu augstāku), jauna uzbūvēšana, ainavu izkopšana, infrastruktūras uzlabošana, pasākumu organizēšana, reklāma).
- Veidot starptautisku lidostu “Degumnieki”. Veidot lidotāju skolu, t.sk., smagsvara lidmašīnām. Lidostas zeme ir pašvaldības.
- Saieta laukuma ēkas tornīti atvērt kafejnīcu, kura savu darba dienu sāktu un beigtu ar gaiļa dziesmu (to atskaņo visai pilsētai un tās moto: Madonietis savlaicīgi ierodas darbā, bet zin, ka arī darbs jābeidz laikus, jo mājās gaida ģimene). Kafejnīcā ikviens varētu baudīt kafiju un skaisto Madonas panorāmu. (atkal labs objekts tūristiem!)
- Pilotprojekts-ekociemats (zaļais dzīvesveids, zaļās tehnoloģijas sadzīvē un komunālajā saimniecībā - atkritumu apsaimniekošana, dabas resursu izmantošana utt.), t.sk., izglītības mērķiem.
- Novada radio.

Uzņēmēji:

- Lidlauku attīstība, mazā aviācija, aviācijas “plači” kā biznesa pakalpojums.
- Lidlauki Ošupes, Praulienas, Liezēres un citos pagastos.
- Medījumu pārstrādes cehs, ģērētava.
- Lauksaimniecības produktu veikaliņš pie katras ražotnes.
- Viss sadzīvei nepieciešamais jāražo uz vietas!
- Madonas novads, kā reģionālais loģistikas centrs Vidzemē un Latgalē. *Izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis (vienādi mazs attālums, gan līdz Alūksnei, gan Rēzeknei, Aizkrauklei, dzelzceļa pieejamība), lai piesaistītu novadam uzņēmumus, kas nodarbojas ar ikdienas preču loģistiku (pārtikas un saimniecības) un kokmateriālu loģistiku.*
- Madonas pilsētā bērnu atpūtas centra izveide – bērnu pieskatīšanas organizēšana brīvdienās (sestdienā, svētdienā).
- Bērnu kafejnīcas ierīkošana (*agrāk bija “Pasaciņa”*)
- Madonas pilsētā izbūvēt atrakciju parku ar galveno akcentu – lielā skatu riteņa uzstādīšana.
- Izklaides industrija Mārcienas pagastā.
- Ēdināšanas pakalpojumi pagastos (piem., Jaunkalsnavā, Biksērē, Ļaudonā u.c.).
- Mētrienā izveidot konservu fabriku; priežu, egļu ekstrakta ražotni, ogu savākšanas punktu un pārstrādi.
- Ošupes pagastā-ogu pārstrādes uzņēmums.
- Lubānas ezerā niedru plaušana, pārstrādes (šķirošanas) un gatavās produkcijas ražotnes būvniecība, attīstība.
- Amēbu audzēšana ūdens attīrīšanai (Prauliena).
- Zivjaudzētava vecajā Saikavas karjerā.
- Viesnīca Biksērē (pamesto daudzdzīvokļu māju rekonstrukcija).
- Dzīvnīeku patversme novadā (un/vai viesnīca..)
- Madonas novads - tranzītkoridors starp Rīgu un Latgali (Krieviju). Veidot

infrastruktūru, kas vērsta uz tranzītu. Paredzēt ēstuves tranzīta pakalpojumu sniegšanai (Vestienas, Praulienas, Barkavas pag., Mētrienas pag.).

Pašvaldības darbs:

- Domes darba atspoguļošana sociālajos tīklos. *Nepieciešams kļūt mūsdienīgiem un atspoguļot domes darbu visas jomās sociālajos tīklos Facebook, Twitter utt. Kā arī domes mājas lapā izveidot sadaļu, kur jebkurš var uzdot jautājumu par jebkuru tēmu domes darbā un saņemt publisku vai privātu atbildi (pēc paša izvēles). Tas nodrošinātu tuvāku saikni ar iedzīvotājiem, sevišķi jaunatni.*
- Izbraukuma sēdes vismaz reizi mēnesī citos pagastos.
Tikšanās ar iedzīvotājiem utt. Uz katru domes sēdi, ne tikai izbraukuma, aicināt arī novada lielākos uzņēmējus.
- Sadarbību ar tuvākajām kaimiņvalstu pilsētām.
Piemēram sadarboties ar kādu no Lietuvas kūrortpilsētām reklāmas jomā. (Mēs reklamējam Palangu un Druskininkus Madonā, kā lielisku vietu atpūtai vasarā, viņi mūs savās pilsētās, kā lielisku vietu atpūtai ziemā). Arī ar Jūrmalu var veidot līdzīgu sadarbību un piesaistīt krievu tūristus atpūsties Latvijā arī ziemā, ne tikai uz Jaungadu.
- Novada uzņēmumos un pašvaldībā vadošos amatos cilvēkus iecelt tikai publiskā konkursā un ne ilgāk kā uz 8 gadiem.
- Pašvaldības lietu optimizācija Madonas novadā kopumā – apsaimniekošanas jautājumu risināšana.
- Iedzīvotāju regulāra informēšana par pašvaldības pieņemtajiem lēmumiem (to skaidrošana), gaidāmajiem notikumiem novadā kopumā un pagastos.
- Regulāra informēšana par pieejamām investīciju aktivitātēm.
- Izdot ikmēneša avīzi katrā pagastā.
- Nepieciešami saistošie noteikumi, kuri aizliedz noteiktas sugas suņus laist pastaigāties bez siksnas un uzpurņa sabiedrības drošībai.
- Izstrādāt priekšlikumus vietējās produkcijas tirgošanas vietējā tirgū noteikumu grozījumiem.
- Pašvaldības saistošie noteikumi par vietējo tirdziņu rīkošanu un vietējo, novadā ražoto lauksaimniecības produktu tirgošanu ar atvieglotiem noteikumiem.
- Vietējo izejvielu pārstrādes uzņēmumu izveides atbalstīšana – vilnas, mājdzīvnieku ādu, ogu, sēņu u.c. pārstrādei.
- Atbalsta centra izveide (jurists, mārketinga speciālists, tirdzniecības speciālists), mazo uzņēmēju atbalstīšanai
- Atlaižu jauniem uzņēmumiem domes un pašvaldības uzņēmumu pakalpojumu izmantošanai. *Piemēram, piešķirt "talonu", par katru uzņēmuma darbinieku, piedāvājot izmantot domes un pašvaldību uzņēmumu pakalpojumus 20 LVL vērtībā. Tas veicinātu uzņēmumu reģistrēšanu Madonas novadā, līdz ar to nodokļu pieplūdums būtu lielāks, nekā piešķirtās atlaides.*
- Novada jauniešu-studentu atbalsta fonda izveide, prakses vietas studentiem novada uzņēmumos, dažādi atbalsta pasākumi jauniešiem. Sociālais nodoklis par studējošo.
- Jauno speciālistu piesaistes pasākumi-sociālie, ekonomiskie atbalsta pasākumi utt.

Reģionālā attīstība:

- Lielāka brīvība budžeta plānošanā un nodokļu piemērošanā. *Katra novada pašvaldība sadarbojas ar reģionāla VID nodaļu nodokļu iekasēšanā un kontrolē, kā arī atlaižu piemērošanā atbilstīgiem, jauniem uzņēmumiem utt.*
- Reģionālais sadalījums specializējoties uz konkrētu jomu. *Būtu lietderīgi izstrādāt plānu, kā attīstās katra pašvaldība atsevišķi, kurā virzienā tiek likti akcenti (tūrisms, mežsaimniecība, augstākā izglītība utt). Darba dalīšana palielina efektivitāti.*
- Darbinieku rotācija un apmaiņas programmas starp novadiem. *Piemēram nodrošināt skolotāju, bibliotekāru, arī pašvaldības darbinieku apmaiņas programmas tepat Valsts līmenī. Tas nodrošinātu svaigu skatījumu uz lietām, kā arī palīdzētu izprast kopējo un atšķirīgo dažādos novados.*

- Ieviesto projektu ilgtspējība. *Projektu turpināšana arī pēc ES finansējuma apgūšanas, mazāk "mīksto" projektu.*
- Valsts, reģionālo iestāžu dažādās atrašanās vietas un pagastu piederība pie dažādiem reģioniem (nozaru).
- Valsts un pašvaldības institūciju un pakalpojumu pieejamība cilvēkiem laukos, decentralizācija - no Rīgas un Madonas uz pagastiem .
- Nodokli par meliorētām zemēm iekasē pašvaldība, lai tā varētu nodrošināt meliorācijas sistēmu tīrīšanu un uzturēšanu (līdzīgi kā bijusī Aiviekstes meliorācijas sistēmu pārvalde). Paredzēt dubulto likmi par nekoptām meliorācijas sistēmām, to aizaudzēšanu ar kokiem un krūmiem.
-

Lauksaimniecība/mežsaimniecība

Rīcības:

- aktivizēt sabiedrisko dzīvi laukos,
- attīstīt dendroloģisko tūrismu,
- zaļie tirdziņi, katra pagasta centrā,
- skolās tirdziņi bērniem (pašaudzētā, pašdarinātā),
- atjaunot uzņēmējdarbību laukos, iedrošināt, atbalstīt,
- izveidot kooperatīvus lauksaimniecības produktu ražotājiem,
- izveidot meža īpašnieku kooperatīvu,
- zemes tirgus aizsardzība (pirms zemes pārdošanas informēt pagasta iedzīvotājus),
- izdot pašvaldības saistošos noteikumus grāvju aizsardzībai gar pašvaldības autoceļiem un servitūta ceļiem (kā instruments pret grāvju iznīcināšanu vai bojāšanu lauku aršanas rezultātā),
- nepieciešams lielāks atbalsts mājražotājiem-projektu realizēšanas iespējas, tirdzniecības noteikumu atvieglošana,
- skolās jāatjauno lauciņi-sakņu audzēšana kopgaldam,
- medijamo dzīvnieku limita palielināšana, īpaši lauksaimniecības zemju postījumu gadījumos,
- atjaunot Meliorācijas sistēmu pārvaldi,
- atjaunot un popularizēt talku tradīcijas-lauku darbos, objektu sakopšanas darbos utt.,
- jauniešu Lotosa vienību tradīciju atjaunošana – uzņēmumos, zemnieku saimniecībās,
- novadā nepieciešama LAD filiāle (?),
- izstrādāt nosacījumus meliorēto zemju apbūvei un apmežošana,
- labības salmu izmantošanas risinājumu meklēšana,
- pašvaldības izstrādāti saistošie noteikumi par ķīmijas pielietošanas ierobežojumiem lauksaimnieciskajā ražošanā (īpaši aktuāli Dzelzavā),
- mežu atjaunošanas kampaņas, talkas,
- Paredzēt meža zemes transformāciju. Lauksaimniecības zemju transformēšanu par meža zemēm rūpīgi jāizvērtē.
- zivsaimniecības un zivjaudzētavu (!??) attīstīšana Aiviekstes upē,
- attīstīt lopkopību – meža govīs, somu aitas utml., biškopību (Vestienas pag.), netradicionālo lauksaimniecību, linu, kaņepju audzēšanu.

Tūrisms sports un aktīvā atpūta

Kaimiņu novadus vienojošais:

- iezīmēt kultūrainavas (ainaviskais ceļš Vestiena-Līderes ezers-Vecpiebalga-Jumurda-Vestiena)
- Tūristu vilciens uz Madonu ("Sniedzīņš"), kas veicinātu ziemas tūrisma pakalpojumu attīstību Madonas un kaimiņu novados (7.01.2012. pirmais šāds reiss),
- "Vidzemes josta"- virziens, kas jāattīsta tūrisma pakalpojumu sniegšanā.

Rīcības:

- Velotūrisma (vasarā) un slēpošanas (ziemā) trašu izveide Vidzemes augstienes daļā. 2 galvenie velomaršrutu loki: "Lielais loks" Madona-Vecpiebalga-Jumurda-Vestiena-Madona, "Mazais loks" Vestiena-Līderes ezers-Vecpiebalga-Jumurda-Vestiena.
- Mazo velotrašu un slēpošanas trašu izveide starp viesu mājām ar naktsmītnēm, dažādiem apskates objektiem (1 dienas maršruts).
- Ainavisko ceļu attīstība, sakopšana; nelikt ierobežojumus šo ceļu asfaltēšanai, uzlabošanai.
- Atgūt Gaiziņkalnu valsts īpašumā, sakopt un izveidot tūrisma piedāvājumu.
- Gājēju-velobraucēju ceļa izveide no Madonas uz Lazdonu gar karjera ezeru; no Madonas slimnīcas uz Lazdonu, no Madonas centra gar šoseju Praulienas virzienā līdz Dziesmusvētku muzejam.
- Norādnes uz interesantiem apskates objektiem, aktivitāšu piedāvājuma un atpūtas, naktsmītnu vietām.
- Zemju īpašnieku iesaistīšana tūrisma maršrutu pievilcības veidošanā-informēšana par tūrisma piedāvātām iespējām, īpašuma uzturēšanas pienākumiem, nodomu protokolu slēgšana.
- Iezīmēt references platības lauku atbalsta līdzekļu piesaistei, (AP, TP jāklūst par instrumentu, kas var ietekmēt šo naudas līdzekļu piešķiršanu). *Informēt LAD par izstrādātajiem velomaršrutiem, lai tiem piegulošo zemju īpašniekiem būtu pieejami atbilstošie maksājumi no lauku attīstības programmas agrovīdes sakopšanai un uzturēšanai.*
- Apzināt un izveidot kultūrvēsturisko vietu maršrutu.
- Piesaistīt dabas speciālistus, savas nozares starptautiski pazīstamus cilvēkus, kas attīstītu dabas tūrismu.
- Izveidot sporta internātskolu.
- Un/vai izveidot kopmītnes lektoriem, sacensību dalībniekiem, augstskolu pasniedzējiem u.c. iedzīvotāju grupām, kam nepieciešams.
- Izveidot ziemas sporta karogu.
- Smeceres sila kompleksam aprīkot žogu, starta nojumi.
- Kerlings.
- Sagatavot vienotu piedāvājumu katram konkrētam velotūrisma/slēpošanas maršrutam (Lielajam lokam, Mazajam lokam utml.).
- Novada tūrisma vizītkartes izveidošana: devīze, buklets, reklāmas - veidot vienotu novada tūrisma pakalpojumu piedāvājuma produktu
- Novada mājaslapā izveidot sadaļu "Ko darīt, ja pēkšņi atbraucis ciemiņš?!" Jāizveido viegli atrodamu diennakts tūrisma informācijas centru tīkls.
- Tūrisma informācijas centru izvietot atsevišķā vietā (namiņā) Madonas pilsētas centrā Blaumaņa ielā. Katrā pagastā nelielu informācijas centru.
- Karjera ezera teritorijas pievienošana Madonas pilsētas teritorijai. Atpūta zonas

izveide pie Karjera ezera.

- Lazdonas muiža - tā varētu būt tūrisma objekts, blakus dzīvojamā māja – viesnīca, veidojot atpūtas kompleksu ar baseinu un ziemas atpūtas un izklaides objekta veidošanai. Iegūt pašvaldības īpašumā.
- Seno vēsturisko ēku sakopšana (ne tikai Madonā, bet visā novadā). *Madonu veido ne tikai modernās arhitektūras būves (monstri), bet arī senlaicīgās, vecās mājas ar savu vēsturi. Mums vajadzētu vairāk piedomāt pie to vizuālā skata, sakopt tās, uzsvērt to nozīmīgumu, - tad arī tūristiem Madona kļūtu pievilcīgāka, interesantāka, jo šīs ēkas ir mūsu Madonas vēsture – un arī daļa no Madonas „sejas”.*
- Dziļurbumu ierīkošana termālo ūdeņu ieguvei – karstie dabiskie baseini kā tūrisma pakalpojums.
- Ekopilsēta-tūrisma maršrutā apskates objekts.
- Informācijas zīmju maiņa pie atpūtas mītnēm (tagad ir nosaukums, bet vajadzētu arī pakalpojuma zīme-dakšīnu+karotīti, gultu, vai tml.), ierosināt izmaiņas likumdošanā.
- Norādnes uz atpūtas, tūrisma, kultūrvēsturiskiem un dabas objektiem pie lielajiem autoceļiem, lai ceļotājs var atrast un saprast, ko grib, kur grib doties.
- Nacionalizēt Gaiziņkalnu. Gaiziņkalns svarīgs lokāli, ārzemniekiem tas neko nenozīmē.
- Madonas novada ražojumu tirgus, salons.
- Konferenču tūrisms (piedāvājam īpašas izveidotas vietas konferenču rīkošanai).
- Geokešinga izaicinājums – iespēja iepazīstināt ar novadu.
- Strādāt ar dabas mīļu-tūristu grupu. Jāuzrunā ar nozaru profesionālu palīdzību.
- Attīstīt dendroloģisko tūrisma.
- Attīstīt ūdenstūrisma Aiviekstē, veidot piestātnes un atbilst.infrastruktūru.
- Barkavā izveidot distanču slēpošanas trasi.
- Madonā izveidot Eko ielu, vai pagastos-ciematiņus ((ekoloģiskās būves,dzīvesveids un tml.-var kā pilotprojektus ES finansējuma piesaistei).
- Veloceliņš no Lazdonas uz Madonu. Veloceliņš gar Baltiņiem; no Rāceņiem uz Baltiņiem – piepilsētas rekreācijas resurss.
- Veloceliņa izbūve Cesvaine-Biksēre-Madona (ir projekts izstrādāts), ko tālāk var virzīt uz Oļiem, uz Vecpiebalgas šoseju.
- Veloceliņš, kas savienotu Ērgļus – Gaiziņkalnu, Kāla ezeru, Madonu.
- Meža ceļus paredzēt kā rekreācijas objektus.
- Skatu torņa ierīkošana Lazdonas pagastā.
- Ekskursiju organizēšana pa Teiču purvu, piedāvājot kompleksu atpūtu Odzienes ezera krastā (kompleksās atpūtas bāze).
- Lubāna ezerā skatu torņi – sabiedriska objekts (pašvaldības būvēts un apsaimniekots).
- Eirovelo maršruts pāri dambim pie Lubāna ezera.
- Lubāna ezers jāattīsta kā tūrisma objekts.
- Biksēres parka labiekārtošanas projekta ieviešana.
- Velotransporta izmantošanas ikdienā popularizēšana iedzīvotāju vidū (pieradināt pie domas, organizēt pasākumus), piemērotas infrastruktūras ieviešana (uzbrauktuves uz ielām, riteņu novietnes utt.)

Blakusnovadu ierosinājumi:

Izvērtēt iespēju kopīgi ar Ērgļu nov. labiekārtot teritoriju un uzlabot infrastruktūru ap

Komunālā saimniecība un infrastruktūra

Rīcības:

- Madonā BJC namiņā iekārtot dzimtsarakstu telpas. *Jaunlaulātajiem laba vieta: turpat strūklaka, kur vairums iet fotografēties, daudz skaistu dabasskatu, turpat „mīlestības graviņa”, arī stāvlaukums mašīnām aiz 2.vsk. Un visbeidzot, pati ēka jauka.*
- Katrā centrā (arī mazajos ciematos) savu koģenerāciju vai konteiner-tipa apkures katlu, kas darbojas automātiskā režīmā, lai arī ekstrēmos gadījumos var sevi nodrošināt ar siltumu.
- Atteikties no daudzdzīvokļu mājām lauku teritorijās līdz 2025.gadam un veicināt lauku sētu atjaunošanu.
- Rūpnīca Madonā, kas daudz patērē ūdeni, tad ūdens tarifs būs mazāk.
- Latvijas lielākajās pilsētās elektr.un siltuma ražošanai uzbūvēt atkritumu dedzināšanas stacijas. Izdedžus izmantot kā cementa saistvielu būvniecībā. Sadzīves atkritumu dedzināšana ir jāizvērtē kā iespēja.
- Atkritumu savākšana katrā lauku sētā, atkritumu šķirošanas sistēmas ieviešana, iedzīvotāju izglītošana un šķirošanas popularizēšana. Bīstamo sadzīves atkritumu savākšanas ieviešana novadā.
- Pakalpojuma ieviešana klaiņojošu suņu un lapsu problēmu risināšanai.
- Izglītot iedzīvotājus ēku siltināšanas pasākumu lietderībā.
- Vienkāršot birokrātiju ēku energoefektivitātes pasākumu ieviešanā.
- Veicināt zemju īpašniekus meža atlikumu, krūmu šķeldošanā-piedāvāt mazāku tehniku, kas var visur piekļūt. Šķeldas patēriņš katru gadu būtiski pieaug, tāda prognoze ir arī nākotnei.
- Jauniem objektiem jābūt pieslēgtiem pie esošiem komunāl.tīkliem-paredzēt jau būvatļaujā un projektā.
- Stiprināt pašvaldības iestāžu un uzņēmēju savstarpējo lojalitāti.
- Izmantot ekoloģiskus pretslīdes līdzekļus ietvju kopšanā (neizmantot sāli), saudzīgai attieksmei pret vidi, apaviem un ieguldītajām investīcijām infrastruktūras atjaunošanā.
- Saules ielas 8, Madonā pašvaldības īpašumā esošās ēkas izmantošana sabiedrības vajadzībām (*nojaukt, uzcelt jaunu - kādam pielietojuma mērķim?*).
- Tūrisma informācijas centrs Blaumaņa ielā (ar publiski pieejamu WC) .
- Alternatīvās enerģijas ieviešanas atbalstīšana - saules kolektori, vēja enerģija.
- Praulienas pagasta ciemu teritorijas ielu apgaismojuma rekonstrukcija un izbūve.
- Biksēres un Sarkaņu ciema ielu apgaismojuma ierīkošana (? arī citos novada ciemos).
- ES struktūrfondu piesaiste graustu likvidēšanai novadā (vides sakārtošanas projekti).
- Tilta izbūve pār Aivieksti Saikavā.
- Asfaltēt autoceļus Madona-Ļaudona, Ļaudona-Kalsnava, Degumnieki-Meirāni, Degumnieki-Barkava un Bērzaune-Gaiziņkalns-Vestiena; Biksēre-Poļvarka.
- Barkavas, Praulienas, Dzelzavas pagastā-esošo ceļu kvalitātes uzlabošana.
- Lazdonā Ezera ielas – Centra ielas rekonstrukcija. Kvartāla starp Dārza ielu uz Meža ielu sakārtošana.
- Asfaltēt autoceļu no Lazdonas uz Pļaviņu apli.

- Valsts autoceļa – Madona - Cēsis seguma kvalitātes uzlabošana, kā arī ceļa posma no Liezeres uz šo valsts autoceļu Vecpiebalgas virzienā asfaltēšana.
- Ielu, iekšpagalmu rekonstrukcija Bikšēres ciemā, Vestienā.
- Uz galvenajiem ceļiem norādes ar māju, viensētu nosaukumiem, norādes uz atpūtas objektiem, viesu mājām, skatu vietām, interesantiem objektiem.
- Rezerves ūdenstornja atjaunošana Dzelzavā.
- Jaunas kapličas būvniecība (Kalsnavas pagasts, Mētrienas, Sarkaņu pagasts).
- Mārcienā jauniem kapiem izskatīt iespēju samainīt pašvaldības zemes.
- Sarkaņu pagastā jaunas kapsētas ierīkošanas projekta izstrāde.
- Jaunkalsnavas un Jāņukalna ciemos, kā arī pie māju puduriem, nepieciešams rekonstruēt vai no jauna izbūvēt ielu apgaismojumu.
- Kalsnavas pagasta kultūras nama, siltināto māju, pamesto māju sakārtošana.
- Nepieciešama peldvietas izveidošana Jaunkalsnavā, esošā dīķa sakārtošana.
- Pie Rāceņu ezera – skolas peldētavas izveidošana arī iedzīvotāju vajadzībām. Atjaunot peldētavu pie bij.glābšanas stacijas.
- Lazdonas ezera ūdens kvalitātes uzlabošana.
- Karjera ūdenskrātuves peldētavas un atpūtas vietas sakārtošana.
- Mārcienā ierīkot peldvietu bērniem.
- Peldvietu ierīkošana Aiviekstes upē.
- Piekļuves nodrošināšana un publiskās peldvietas izveide Liezēres ezerā.
- Salu ezera piekrastes attīstība Praulienas pag. (varētu būt zivsaimniecības attīstība, atpūtas vietas vietējiem iedzīvotājiem, bet ne publisku vērienīgu pasākumu rīkošanai).
- Aktīvās atpūtas organizēšana Saikavas karjera ezerā. Peldvieta vecajā karjerā.
- Asfaltēt bērnodārza laukumu Vestienā.
- Ciemu teritorijās, kur nav skolu, ierīkot sporta laukumus (futbola, basketbola, vingrošanas utml), kā arī izveidot jauniešu centrus (Biksēre, Lazdona u.c.).
- Sporta stadions profesionāliem treniņiem Vestienā.
- Maziem bērniem pie dzīvojamām mājām iekārtot spēļu laukumus, īpaši pagastos (piem., Lazdonā, Bikšērē).
- Mārcienā bērnodārzā ieviest “silītes” grupiņu.
- Bērnodārzs Bikšērē.
- Mārcienā, Bikšērē daudzdzīvokļu mājām garāžu izbūve vai apsargātas autostāvvietas ierīkošana.
- Mārcienā nojaukt tukšo daudzdzīvokļu māju bijušās armijas pilsētiņas teritorijā – tās vietā izbūvēt bērnu rotaļu laukumu, ielu vingrotāju aprīkojumu, kā arī citās vietās Mārcienas ciemā.
- Mētrienas pagasta kultūras namā, pamatskolā ventilācijas sistēmas uzstādīšana.
- Veloceliņa izbūve ap Odzianas ezeru, ietverot arī Mētrienas ciemu.
- Gājēju ietvju izbūve Mētrienas ciemā.
- Rekonstruēt ielu apgaismojumu Mētrienas ciemā.
- Mētrienas ciema skolai rezerves ģenerators, ko izmantos elektroenerģijas piegādes traucējumu laikā.
- Pie Odzianas ezera pirti (sabiedrisko).
- Polderu teritorijās pie Lubāna ez. paredzēt veidot salas nepieciešamajai apbūvei.
- Izskatīt iespēju iedarbināt Kalnagala slūžas.

- Sabiedriskā transporta kustības maršrutu un grafika piemērošana iedzīvotāju vajadzībām (Saikava, Sarkaņu pag., Aronas pag.).
- Izstrādāt saistošos noteikumus par namu apsaimniekotāju kvalifikācijas prasībā (*ar profesionālām iemaņām santehnikas un būvniecības jautājumu risināšanā vai arī ir viens liels centralizēts novada uzņēmums, kurā ir profesionāli darbinieki*). Namu apsaimniekošanā minimālas pakalpojumu starpniecības izmaksas.

Blakusnovadu ierosinājumi:

- Rast līdzfinansējuma iespējas Lubānas novadam Lubānas kapu uzturēšanā, jo tos izmanto daļa Ošupes un Dzelzavas pagastu iedzīvotāju.
- Stirnas, Laišķena, Vidusezera, Linezera, Dinišķu ezeru (Ērgļu nov.) un Sietnieka ezeru apkārtnes izmantošanas plānošana.
- Kopīgi veloceliņi slēpošanas trases, pastaigas maršruti ar Ērgļu nov.

Izglītības nozare

Rīcības:

- MVĢ telpu paplašināšana.
- Barkavas arodvidusskolas izglītības programmas piemērošana darba tirgum.
- Skolās ieviest obligātās sociālās stundas patriotisma, cilvēkmīlestības, darba mīlestības, pienākuma apziņas un cieņas pret apkārtējo vidi audzināšanā. Motivēt jaunatni dzimtenes, dabas un cilvēkmīlestībā (caur skolu).
- Atjaunot vasaras atpūtas-darba nometnes sadarbībā ar uzņēmējiem un lauksaimniekiem.
- Atjaunot skolas lauciņus pagastu skolās, veicināt gaidu un skautu kustību.
- Celt skolotāja profesijas prestižu.
- Madonas pilsētas stadiona rekonstrukcija vai jauna stadiona būvniecība
- Slēpošanas un biatlona bāzes "Smeceres sils" attīstīšana.
- Sporta internāta –viesnīcas izveide.
- Kartinga trases rekonstrukcija.
- Nepieciešamība pēc jaunām sporta zālēm - Dzelzavas, Bērzaunes, Lazdonas pašvaldībās, renovēt sporta zāles Barkavas, Praulienas pamatskolās.
- Sporta laukumu(stadionu) rekonstrukcija Ļaudonas, Barkavas, Kusas pamatskolās.
- Peldbaseina celtniecība (25m celiņš, ģērbtuves, palīgtelpas, mazāks baseins bērnu peldētapmācībai).
- Slēgtā mākslīgā ledus laukuma celtniecība.
- Madonas pilsētas 2.vidusskolas sporta laukumu rekonstrukcijas pabeigšana.
- Madonas pilsētas 1.vidusskolas mācību-treniņu sporta bāzes rekonstrukcija – sintētiskais segums vieglatlētikai, mākslīgais segums futbolam.
- Mūsdienīgu, drošu bērnu laukumu ierīkošana – katrā pagastā, daudzdzīvokļu māju kvartālā, parkos.
- Radīt piemērotas telpas bērniem ar īpašām vajadzībām.
- Āra ceplis keramikas nodarbībām
- "Pagastu cīņas" - ikgadējs atpūtas un sporta pasākums.
- Izturības sacensību organizēšana, Wipe out (neiespējamā misija) utml.
- Karjera ezerā izveidot trasi, kas velk ūdensslēpes
- Parka snovbords ziemā, BMX trase vasarā
- Skolu izglītības pakalpojumu paplašināšana, piedāvāšana citiem novadiem.
- Darbnīcas bērniem un pusaudžiem ārpus BJC telpām, piem., podnieka, galdnieka

darbnīca.

- Izveidot bērnu zinātnes un attīstības centru.

Kultūras nozare

Rīcības:

- Ziedu dārzs vai botāniskais dārzs - sabiedrības veidots dārzs, t.sk. augu stādu, sēklu, u.t.t. apmaiņai.
- Industriālais alpīnisms + mākslinieku darbnīcas + muzeju fondu glabātuves - VIENUVIET(vai zināt kur?)
- “Dzintari”, “Skubi”, “Lejaszīles” (Praulienas pag.) mūzikas un literatūras vēstures zona, Dziesmusvētku muzejs “Dzintaros”
- Izvietot norādes pilsētā un visā novadā uz kultūras, kultūrvēstures, izglītības u.c. sabiedriskiem objektiem, ielu norādes.
- Mākslas skolu virzīt līdzīgi kā Mūzikas skolu par vienu no Madonas vizītkartēm. *Jo Madonas novads ir slavens ar saviem Vestienas plenēriem, māksliniekiem, radošām personībām. Jāparāda, kur tad ir iespējas jauniešiem kļūt par tik talantīgiem un zinošiem nākotnes cilvēkiem.*
- Radīt jaunu ēku blakus mākslas skolai garāžu vietā – „*mākslas centrs.....*”, kur skolniekiem būtu papildus plašākas telpas, varētu uzņemt skolā vairāk bērnus, radot vairāk kursus, sākot no otrās klases. *Esošās skolas mazajās telpās tas ir grūti realizējams, kā arī papildus būtu iespējams dažādot programmu ar datorizaina apguvi, tekstilmākslu, vai ādas apstrādi, kam nepieciešamas atsevišķas atbilstoši iekārtotas telpas. Kā arī esošās ēkas remonts nepieciešams un jumta jauna seguma nomaiņa.*
- Veidot ikgadēju pasākumu „Madonas mākslas dienas” vai „Madona mākslā”.....”, kurā piedalās Madonas iedzīvotāji, un dalībnieki no citām pilsētām virzot to par Latvijas mēroga pasākumu.
- “Ūdens pasaule” - (paliks pāri siltums no visām plānotajām koģenerācijas rūpnīcām).
- Literārā taka „Lazdu laipa”
- Madonas estrādei nepieciešams žogs, skatuves konstrukcijas pārbaude, pārvietojamā skatuve.
- Mūsu pilsētai/ novadam savs orķestris ar defile demonstrējumiem; Latvijas orķestru salidojumu organizēšana. Madonas orķestra studijas izveidošana.
- Kinoteātrī atdzīvināt tā saucamos „danču vakarus”: *vispirms interesenti sanāk kopā noskatīties kādu filmu (senioriem tas būtu vecais kino, jauniešiem kaut kas mūsdienīgāks, pārišiem kaut kas par mīlestību!!!), bet pēc tam attiecīgā stila deju vakars. Tas notiktu piektdienās, pēc darba nedēļas. Kinoteātris drīz iegūs skaistas aprises, bet iekšā nekas jauns nenotiek. Kā senos laikos, varētu*
- Madona - strūklaku pilsēta. Gaismas strūklakas iebraucot pilsētā starp autoceļu un dzelzceļu, izbraucot no pilsētas, gaismas strūklaku bloks ņem ūdeņus no lielā avota pie gājēju ceļa uz slimnīcu.
- Madonas novads - pasākumu zeme.
- Gaiziņš dzied!
- Vestiena-mākslinieku meka!
- Latviešu mūzikas svētki, *tādu Latvijā nav*
- Jāņa Norviļa mūzikas balvas konkurss- starptautisks pasākums.
- Estrāde Kalsnavas pagastā. Pārvietojamā estrāde.
- Madonas muzeja etnogrāfijas priekšmetu kolekcijas krātuves izbūve.
- Apmeklētāju ieejas centra izbūve pie Madonas muzeja izstāžu zālēm un otrā stāva izbūve.
- Muzeja izstāžu zāļu ēkas energoefektivitātes paaugstināšana.
- Interaktīvās ekspozīcijas par Madonas novada vēsturi no senākiem laikiem līdz mūsdienām izstrāde.
- Madonas vēsturiskā centra – Biržu muižas kompleksa atjaunošana Skolas un Parka

ielu krustojumā, izveidojot vienotu atpūtas kompleksu ar teritorijai piegulošo Parka kalnu (Tautas mākslas un amatnieku brīvdabas pasākumi) un Mīlestības graviņu (Lazdu laipa, tēlniecības darbu brīvdabas ekspozīcija). Esošajās ēkās varētu izvietot arī etnogrāfijas kolekciju.

- Katrai iestādei pilsētas labā iestādīt savu koku (sanākt var dendroloģiskais parks!!!)
- Kultūras un atpūtas parka izveidošana pie estrādes;
- Izkopt un labiekārtot Lises upīti visā tās garumā caur Madonas pilsētu, veidojot notikumu vietas upītes krastos. Veidot zonējumu, arī lai interesanti no dzelzceļa puses (vilciena pasažieriem) – strūklakas. Pie „Rimi” iepretim dzelzceļa stacijai tirgus vieta ar tirgus simboliku, tālāk-ragavu rūpnīca senāk bija, tur attiecīgu simboliku. Saieta laukumā-elementi, kas simbolizē varu, kultūru, izglītību.
- Mākslas skolā darbojas brīvās, radošās darbnīcas. *Tajās darboties varētu ikviens pilsētas iedzīvotājs ar saviem, kaut kas varētu būt maksas. Šajās darbnīcās varētu ne tikai kaut ko praktisku paveikt, bet saņemt arī profesionālu, zinošu cilvēku ieteikumus, padomus. Katrs mēnesis būtu veltīts kādam īpašam novirzienam. Piemēram, decembris – dāvanu gatavošanas mēnesis, kad ikviens var atnākt uz darbnīcu un izgatavot kādu dāvanīņu saviem mīļajiem, vai tāpat padarboties un atstāt darbiņu, no kuriem vispirms veidotu izstādes, bet pēc tam varētu uzdāvināt dažādās dzīves situācijās (bērnu namos, pansionātos utml.) Arī bērnu grupas, skolēni varētu iet.*
- Pilsētā (arī pagastos) iedibināt publisku tradīciju svētku svinēšanu, lai iedzīvotājiem un bērniem veidotu izpratni par mūsu tautas tradīcijām (tieši latviskajām un nevis no ārzemēm aizgūtajām kā Helovīni utt.. Piemēram, Mārtiņdienā ielās iziet visa pilsēta: bērni un pieaugušie no izglītības iestādēm iet ķekatās uz dažādām tuvākajām iestādēm, savukārt iestāžu darbiniekiem jābūt gataviem sagaidīt ķekatkniekus. Tas pats uz Jāņiem – ielīgo visas iestādes, lai šajos svētkos svētku sajūta vispirms rodas pašos cilvēkos. Pilnīgi pietīktu ar kādiem 3-4 gadskārtu svētkiem, bet tad šos svētkus izvedam tā pamatīgi, ar amatnieku tirdziņu, paštaisiem ēdieniem un dzērieniem. Arī tūristiem saistoši būtu ierasties uz šādiem svētkiem.
- Noformējuma projekta izstrāde pilsētas tēlam svētkos, piesaistot atbildīgu radošu cilvēku. *Ideju var pārnēst arī uz pagastu centru noformēšanu.*
- Pilsētas tēla veidošanai būvobjektos varētu iekļaut latviešu simbolus un zīmes - spēka, vienotības. Ietvēs, laukumos - bruģa rakstā, jumtu segumu krāsu rakstā, fasādēs, u.c. *Šiem elementiem jāiet cauri visai pilsētai, lai veidotu kopīgu elementu kopumu. Tāda projekta nav nevienā pilsētā. Šo ideju apspēlēt var arī ar mūsdienu tehniskajiem līdzekļiem.*
- 18.novembra svētku sajūtai un novada iedzīvotāju kopā pulcēšanai novada centrā Madonā varētu būt svēciņu siena pie muzeja izstāžu zāles ēkas trepēm vai Biržu ielas trepes no autoostas.
- Atjaunot festivālu “Sinepes un Medus”.
- Brīvdabas kino
- Kultūras nama kases un bibliotēkas darba laiki jāpiemēro sabiedrības interesēm-pieejamība pēc 17.00 darba dienās līdz 21.00 un brīvdienās.
- Atjaunot katrā pagastā krogus un baznīcas kā sabiedriskus centrus.
- Mārcienas kultūras namā izveidot jauniešu centru.
- Mētrienas estrādes attīstīšana, t.sk., lielu pasākumu organizēšana.
- Kultūras nams Praulienā (jaunajās darbnīcās) vai piemērot telpas skolā.

Veselības aprūpe

Rīcības:

- Ambulatorās nodaļas paplašināšana Madonas slimnīcā
- Madonas pansionāta pārvietošana
- Dienas stacionāra izveide
- Pacientu viesnīcas izveide
- Personāla pakalpojumu paplašināšana

- Atskurbtuves ierīkošana
- E-veselības pakalpojumu ieviešana (2011.-2016.)
- Speciālistu piesaiste Madonas poliklīnikai.

Sociālie pakalpojumi

Rīcības:

I. Pakalpojumi ģimenēm ar bērniem:

1. Profesionāla sociālā darbinieka darbs ar ģimenēm ar bērniem.
2. Krīzes centrs ģimenēm ar bērniem.
3. Psihologa konsultācijas.
4. Atbalsta ģimeņu pakalpojumi.
5. Audžuģimeņu pakalpojuma attīstība.
6. Atbalsta un pašpalīdzības grupas ģimenēm ar bērniem.
7. Sadarbība ar bērnu jauniešu centriem, NVO.

II. Pakalpojumi pensijas vecuma cilvēkiem:

1. Profesionāla sociālā darbinieka darbs ar pensijas vecuma cilvēkiem.
2. Aprūpes mājās pakalpojums (mobilā brigāde, individuālā aprūpe u.c.).
3. Dienas aprūpes centrs-katrā pagastā.
4. Ilgstošas sociālās aprūpes institūcijas uzlabošana.
5. Atbalsta un pašpalīdzības grupas pensijas vecuma personām.

III. Pakalpojumi personām ar funkcionāliem traucējumiem:

1. Profesionāla sociālā darbinieka darbs ar personām ar funkcionāliem traucējumiem.
2. Dienas aprūpes centrs:
 - a) Specializētās darbnīcas
 - b) Specializētais transports
3. Pavadoņa pakalpojumi.
4. Personiskā asistenta pakalpojumi.
5. Ilgstošas sociālās aprūpes institūciju pieejamības uzlabošana.
6. Atbalstītais darbs.
7. Servisa dzīvokļi.

IV. Pakalpojumi pārējām sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām

1. Profesionāla sociālā darbinieka darbs.
2. Atbalsta grupas.
3. Pašpalīdzības grupas.
4. Psihologa konsultācijas.
5. Sadarbība ar atkarību profilakses centriem.
6. Nakts patversme.
7. Zupas virtuve.
8. Higiēnas pakalpojumu serviss.

Citi ieteikumi pie rīcībām

1. Resurss: Labas sadarbības rezultātā ar sadraudzības pilsētām, NVO, Diakonijas centru + projekti

- Izveidot pansiju.
- Izveidot bērnu zinātnes un attīstības centru (kā Cēsīs).
- Transports bāriņtiesām, sociālajam dienestam.
- Darbnīcas bērniem un pusaudžiem ārpus BJC telpām, piem., podnieka, galdnieka darbnīca.

- Darba-atpūtas nometnes.

2. Valsts politika:

- Ieviest skolotāja-palīga štatu mazajās un specializētajās skolās,

- Integrēt bērnus ar vieglu garīgo atpalcību, kustību traucējumiem vispārējās izglītības skolā.

- Aprūpētāju apmācības no NVA līdzekļiem.

- SD izglītība par valsts budžeta līdzekļiem.

- NVA naudas, ka tiek izgrūstas kursos varētu apkopot un nodrošināt mācību maksu augstskolā.

3. Pašvaldības atbalsts:

- Piesaistīt projektu firmu, speciālistu, kas tieši sociālajā darbā raksta projektus, lai piesaistītu līdzekļus un kopā ar pašvaldības finansējumu:

- Izveidot paliatīvās aprūpes nodaļu pansionātā vai slimnīcā,

- Ielu sociālais darbinieks, kas satiek un aizrauj pusaudžus tur, kur viņi ir, „točkās”, ar BMX, sportu.

- Dzīvoklis, kurā 3 dienas nedēļā vecākiem var mācīt prasmes rūpēties par bērnu – barot, guldīt, spēlēties.

- Jauns narkologs, psihiatrs.

- Krīzes centrs/dzīvoklis – vecākam ar bērniem, jaunajām māmiņām.

- Dienas centrs pieaugušajiem, bērniem ar īpašām vajadzībām.

- Sociālajā aprūpē tiek piesaistīti izglītoti un gados jauni sociālās sfēras speciālisti.

- Uzlabot brīvā laika centru darbību.

- Uzlabot iedzīvotājiem sniegto pakalpojumu kvalitāti un daudzveidību.

- Veicināt informācijas sistēmas izveidi, bukletus par pieejamiem sociālajiem pakalpojumiem un palīdzību.

- Piesaistīt brīvprātīgos pārtikas izdalei.

- Iesaistīties ES finansējuma programmās.

- Izveidot savu mazo ēdināšanas uzņēmumu, veļas mazgāšana trūcīgajiem.

4. pielikums
Sabiedrības informēšanas sanāksmju kopsavilkums

**Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam un Madonas novada
teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam izstrādes
Sabiedrības informēšanas sanāksmju kopsavilkums – sabiedrības redzējums**

Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam un Madonas novada teritorijas plānojuma 2013.-2025.gadam izstrādes sākumposmā tika organizētas sabiedrības informēšanas sanāksmes katrā pagastā un Madonas pilsētā. Kopskaitā tika veiktas 15 sanāksmes. Sanāksmju laikā tika sniegta informācija par sabiedrības lomu attīstības plānošanas dokumentu izstrādē. Tika izdalītas aptaujas anketas iedzīvotājiem un uzņēmējiem, lai saņemtu viedokli par novada pagastos un pilsētā esošo situāciju un perspektīvajām attīstības tendencēm. Aptaujas anketas tika atstātas aizpildīšanai pagastu pārvaldēs, bibliotēkās, kā arī bija pieejamas Madonas novada interneta mājaslapā ar iespēju tās elektroniski aizpildīt.

Madonas novada iedzīvotāji uzskata, ka lielākā novada bagātība ir pievilcīga ekoloģiska vide, ainava, aktīvai atpūtai piemēroti apstākļi, tīra vide, kā arī kultūrvēsturiskie un dabas pieminekļi, dabas liegumi un parki (NATURA 2000 teritorijas), no kā izriet, ka novada **attīstības plānā būtu jāietver aktivitātes, kas veicina esošās vides saglabāšanu un tādu ekonomiskās darbības jomu attīstību, kas nav pretrunā vai nekaitē apkārtnējam videi.**

Sabiedrības redzējums Madonas novada teritorijas attīstības perspektīvas:

Aronas pagasts

- Pagasta attīstības perspektīva - **lopkopība**.
- Nav paredzama radioaktīvo atkritumu glabātuve pagasta teritorijā.
- Veloceliņu no Vecpiebalgas uz Madonu, precizēt, aktualizēt plānoto vietu.
- Asfaltēt ceļu no Gaiziņa līdz valsts ceļam.
- Meliorēto zemju apbūve vai apmežošana ir jākontrolē. Izstrādāt nosacījumus apmežošanai Latvāņu audzēšanu nevajadzētu paredzēt, bet nepieciešams paredzēt to ierobežošanu.

Barkavas pagasts

- Lopu turēšana ciemos. Veidot lopu grupas, kuras var turēt ciemos, kā arī izvirzīt nosacījumus to turēšanai.
- Pēc iespējas noteikt minimālas platības jaunveidojamajiem zemesgabaliem lauksaimniecības un meža zemēs.
- Barkava – **graudkopības reģions**.
- Cukurbiešu audzēšana.
- Labības salmu apstrādes uzņēmuma attīstības iespējas.
- Cūkkopības attīstība.
- Barkavas dārzniecības.
- Ceļu tīkla attīstība – esošo uzlabošana, asfaltēšana.
- Lidlaukā – izlidojumi ar deltaplānu.
- Nepieciešama pašvaldības lietu optimizācija Madonas novadā kopumā – apsaimniekošanas jautājumu risināšana.
- Problēma ar darbaspēku, kvalitatīvu darbaspēku.
- Arodskolas sadarbība ar vietējiem uzņēmējiem aroda prasmju apgūšanai praksē un sekojoši darbaspēka nodrošināšanai nākotnē, piesaistot tos kā iedzīvotājus.
- Arodskolas pārprofilēšana, ņemot vērā vietējo uzņēmējdarbību.
- Peldvietas Visagalā un pie Aiviekstes.
- Aiviekste – perspektīva attīstīt ūdens tūrismu.

- Uzbērt kalnu.
- Izrakt ezeru.
- Biškopības attīstība.
- Izskatīt iespēju par vēja ģeneratoru būvniecību, taču novērots, ka šajā teritorijā vēju ir maz.
- Slēpošanas trases gala punktā, kur būs uzbūvētais kalns, tumšā laikā jāizgaismo (gaismas uz debesīm) un jāattīsta atpūtas vieta jauniešiem (diskotēka).
- Aktivizēt jauniešu aktīvā dzīvesveida popularizēšanu un ieviešanu (slidošana, slēpošana).

Bērzaunes pagasts

- Madonas pilsētā plānoto siltumnīcu kompleksam nepieciešams nodrošināt dzīvesvietu strādājošajiem.
- Ziemas sniega periodā Madonas pilsētā nav kur likt sniegu. Sastumtā sniega kupenas traucē braucējiem redzamību.
- Madonas pilsētā izveidot atsevišķu suņu pastaigu laukumu.
- Madonas pilsētā izveidot guļbūvju ielu – Eko ielu.
- Madonas pilsētai paredzēt apvedceļu – Rūpniecības ielas - turpinājumu no Pļaviņu apļa līdz Madonas slimnīcai, kā arī izbūvēt gājēju, velobraucēju celiņu.
- Bērzaunes pagastā problēma – lauksaimniecības un meža zemju apmežošana. Tiek stādīti vai atjaunota galvenokārt lapu koku audze.
- Madonas pilsētas teritorijā pie Karjera ezera nevajag paredzēt jauktas apbūves teritoriju, jo pie dzīvojamām mājām nevajadzētu būt noliktavu ēku apbūvei.
- Nedrīkst paredzēt apmežot vērtīgu, meliorētu lauksaimniecības zemi.
- Pašvaldībai vairāk atbalstīt uzņēmējdarbību, mazos uzņēmumus.

Dzelzavas pagasts

1. Jāizvērtē esošais pagasta resurss, cilvēku domāšana jāizprot un jāsniedz skaidrojums par attīstības iespējām, tādējādi teritorijai piesaistot jaunus investorus, iedzīvotāju apmācība uzņēmējdarbībā.
2. Nav dažādām valsts pārvaldes iestādēm ieplānota realizēto projektu apsaimniekošana
3. **Dzelzavā lauksaimniecības attīstība.**
4. Interneta, sakaru problēmas. Vairākas dienas nav elektrības.
5. Paredzēt rezerves ūdens torņu atjaunošanu.
6. **Pagasta resurss - kūdras purvi.**
7. Problēma - latvāņu iznīcināšana. Pašvaldībai vajadzētu izstrādāt nosacījumus, kā ierobežot latvāņu izplatīšanu privātajos īpašumos.
8. Pašvaldībai vajadzētu izstrādāt nosacījumus par ķīmijas pielietošanas ierobežojumiem lauksaimnieciskajā ražošanā privātajās zemēs.
9. Apzināt bišu saimniecības.
10. Cilvēku attieksme pret darbu!
11. Paredzēt rezervātu domātājiem un darītājiem – savu Saules pilsētu! Lai tie kas nedara, tik savas prasības un pabalstus pieprasa, netiktu zagt mazdārziņos.
12. Cilvēkresursu trūkums, amatprasmes trūkums.
13. Panākt skolās audzināšanas stundas, kas iemāca pienākuma apziņu un cieņu pret apkārtējo vidi.

Kalsnavas pagasts

- Kultūras nama, siltināto māju, pamesto māju sakārtošana.

- Sociālās mājas būvniecība.
- Iedzīvotājiem trūkst informācijas un skaidrojuma par pašvaldības pieņemtajiem lēmumiem.
- Ciema teritorijas ir jāsakārto vai jāizdomā veids kā panākt, lai īpašnieki sagarto degradētās teritorijas.
- Estrādes nepieciešamība.
- Nepieciešama peldvietas izveidošana Jaunkalsnavā, esošā dīķa sakārtošana.
- Vietējās uzņēmējdarbības veicināšana un tās kooperācijas organizēšana saražotās produkcijas noietam.
- Informācijas trūkums par pieejamo investīciju aktivitātēm.
- **Linu audzēšana.**
- Darba tikuma paaugstināšana – skolu uzdevums.
- Rīkojot vēlēšanas – paredzēt izbraukšanu tuvāk iedzīvotājiem, jo braukšana uz centru, lai tikai nobalsotu, ietekmē jau tā mazo ģimenes budžetu.
- Ēdināšanas pakalpojumu organizēšana.
- Jaunas kapličas būvniecība. Vietu nepieciešams precizēt.
- Jaunkalsnavas un Jāņukalna ciemos, kā arī pie māju puduriem, nepieciešams ielu apgaismojumu rekonstruēt vai no jauna izbūvēt.

Lazdonas pagasts

1. Robežu korigēšana ar Madonas pilsētu.
2. Karjera ūdenskrātuves peldētavas un atpūtas vietas sakārtošana.
3. Pamestās mājas degradē vidi.
4. Lazdonas muiža - tā varētu būt tūrisma objekts, blakus dzīvojamā māja – viesnīca, veidojot atpūtas kompleksu ar baseinu un ziemas atpūtas un izklaides objekta veidošanai.
5. Smeceres sila sporta infrastruktūras attīstība.
6. Pie Rāceņu ezera ir tikai skolas zemes – skolas peldētavas izveidošana arī iedzīvotāju vajadzībām.
7. Ezera iela un Centra iela - tiek plānota to rekonstrukcija.
8. Kvartāla starp Dārza ielu uz Meža ielu sakārtošana.
9. Ceļi, kas būtu jāasfaltē - no Lazdonas uz Pļaviņu apli.
10. Veloceliņš – ir jau projekts izstrādāts, taču tas netika apstiprināts finansējuma saņemšanai.
11. Paredzēt veloceliņu gar Baltiņiem – teritorija aiz Lazdonas uz Mārcienas pusi. No Rāceņiem uz Baltiņiem – piepilsētas rekreācijas resurss.
12. Plānojumā – meža ceļus paredzēt kā rekreācijas objektus.
13. Maziem bērniem pie dzīvojamām mājām nav spēļu laukumu.
14. Atgūt muižu pašvaldības īpašumā vai iznomāt, lai sakārtotu un attīstītu teritoriju.
15. Nav sociālās mājas – to varētu izveidot nolaistajās atpūtas kompleksa mājā Lazdonas centrā.
16. Attīrīšanas iekārtu teritorijas rekultivācija.
17. Izmatot reljefu – skatu torņa izveidošana.

Liezēres pagasts

1. Informācijas trūkums iedzīvotājiem par notiekošo pašvaldībā.
2. Ekopilsētas īpašnieku pārstāvju skaidrojums par attīstības procesu - paredzēts veidot sadarbību ar vietējiem iedzīvotājiem. Izskatot AP, izprotot vietējo iedzīvotāju potenciālu sastāva un saimnieciskā ziņā, tiks izmatots maksimāli vietējais resurss.

3. **Bioloģiskās lauksaimniecības attīstība.** Iespēja kooperēties un vienota produkcijas pārdošanas organizēšana.
4. Sadarbība ar ekopilsētu saražotās lauksaimniecības produkcijas noieta realizēšanā.
5. Valsts autoceļa – Madona - Cēsis uzlabošana, kā arī izbraukšana uz šo valsts autoceļu no Liezeres Vecpiebalgas virzienā asfaltēšana.
6. Esošo mežu pieaudzēšana, sakopšana, atjaunošana – šī brīža prioritāte.
7. Nepieciešams lidlauks.
8. Piekļūšana Liezēres ezeram – nav publiskās peldvietas. Jāparedz TP plānotie servitūti piekļūšanas vietām ezeru tauvas joslām.

Ļaudonas pagasts

- Valsts iestāžu reģionālo iestāžu dažādās atrašanās vietas un pagasta piederība pie dažādiem reģioniem. Piem., VZD šobrīd ir Zemgales reģions.
- Krustkalnu rezervāta kokus vajadzētu savākt pēc stipriem vējiem un sniega lauzām, vismaz ceļa malā, lai nebojātu ainaviskos ceļus.
- Valsts un pašvaldības institūcijas būtu „jāceļ” ārā no Rīgas un Madonas uz pagastiem - decentralizācija.
- Ceļa asfaltēšana līdz galvenajam valsts autoceļam – Ļaudonas galvenā problēma.
- Skolas – nevar likvidēt skolu Ļaudonā.
- Ciemata robeža jāmaina – jāsadala esošā Ļaudona divos atsevišķos ciemos – Ļaudona un Toce.
- Paredzēt meža zemes transformāciju. Lauksaimniecības zemju transformēšanu par meža zemēm rūpīgi jāizvērtē.

Madonas pilsēta

- Organizēt vietējā radio darbību.
- Dzīvnieku patversmes nepieciešamība.
- Izpildinstitūciju un pakalpojumu decentralizācija Madonas novada teritorijā.
- **Jāsaglabā tas, ar ko mēs izceļamies – tīra daba, ekoloģija.**
- **Tad reālās lietas – lauksaimniecība, mežsaimniecība un šo produktu pārstrāde.**
- Jāattīsta un jāatbalsta jebkurš uzņēmējdarbības virziens, kas nedegradē vidi.
- Nepieciešamas neordināras atbalsta shēmas uzņēmējdarbības attīstībai, piem., realizācija, kooperēšanās, kaut ar pašvaldības atbalstu.
- Madonas pilsētā atrast vietu ziedu dārza izveidei, kura izveidē piedalās sabiedrība.
- Madonas pilsētā bērnu atpūtas centra izveide – bērnu pieskatīšanas organizēšana brīvdienās (sestdienā, svētdienā).
- Madonas pilsētā izbūvēt atrakciju parku ar galveno akcentu – lielā skatu riteņa uzstādīšana.

Mārcienas pagasts

- Nepieciešamas tādas darbavietas, kam nepieciešami nekvalificēti darbinieki.
- Teritorijas plānojuma apbūves noteikumos paredzēt mazākas minimālās platības lauksaimniecības un meža zemēm.
- **Pagasta resurss – derīgo izrakteņu ieguve un lauksaimniecības zemes.**
- Veidot lauksaimniecības kooperatīvus.
- Pašvaldībā organizēt izklaides industriju.
- Jauniem kapiem izskatīt iespēju samainīt pašvaldības zemes.
- Kultūras namā paredzēt izveidot jauniešu centru.
- Daudzdzīvokļu māju apsaimniekotāju problēmas.

- Informācijas trūkums iedzīvotājiem par notiekošo un plānoto darbību pagastā, kā arī par pieņemtajiem lēmumiem, un to skaidrojums.
- Bijušās militārās pilsētiņas tukšo daudzdzīvokļu māju nojaukt – tā vietā izbūvēt bērnu rotaļu laukumu, ielu vingrotāju aprīkojumu, kā arī citās vietās Mārcienas ciemā.
- Garāžas vai apsargāta autostāvvietu daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem.
- Mārcienas ciemā iztīrīt dīķi, kur bērniem peldēties, ierīkot peldvietu.
- Noteikti saglabāt mazdārziņu teritoriju.
- Piesaistīt uzņēmumus, kam nepieciešams sieviešu darbaspēks.
- Bērnodārzā silītes grupu organizēt.

Mētrienas pagasts

- Ieviest principu – viss sadzīvei nepieciešamais jāražo uz vietas.
- Sabiedrības informēšana par notiekošo un plānoto darbību pagastā, kā arī par pieņemtajiem lēmumiem, skaidrojums.
- Mētrienas pagasta kultūras namā ventilācijas sistēmas uzstādīšana.
- Veloceliņa izbūve ap ezeru, ietverot arī Mētrienas ciemu.
- Gājēju ietvju izbūve Mētrienas ciemā.
- Rekonstruēt ielu apgaismojumu Mētrienas ciemā.
- Mētrienas ciema skolai paredzēt rezerves ģeneratoru, ko izmantos elektroenerģijas piegādes traucējumu laikā.
- Kooperatīvu veidošana, saražotās produkcijas pārstrādei un realizēšanai.
- Teritorijas plānojumā nedrīkst iekļaut teritorijas, kas paredz detālplānojumu izstrādi, tādējādi neveicinot pašvaldības attīstību.
- Estrādes attīstība, t.sk., lielu pasākumu organizēšana.
- Saglabāt pašvaldības zemes, plānot atļauto izmantošanu dažādiem mērķiem.
- Pie ezera pirti ar publisko pielietojumu.
- **Gatavot produkciju uz vietas no vietējiem dabas un iedzīvotāju saražotajiem resursiem.**
- Pie Aiviekstes upes paredzēt **zivsaimniecības attīstību, zivju audzēšanu.**
- Paredzēt teritorijas plānojumā elastīgus apbūves noteikumus.
- Kompleksās atpūtas bāzes izveide pie ezera.
- **Ogu savākšanas punkts, to pārstrāde.**
- Konservu fabriku paredzēt.
- Negrib pagastā redzēt cūku fermu. Veidot mazas saimniecības, mazas ražotnes.
- Priežu, egļu ekstraktu ražošana.
- Ekskursiju organizēšana pa Teiču purvu, piedāvājot kompleksu atpūtu.

Ošupes pagasts

- Nepieciešama pagasta ikmēneša avīze iedzīvotāju informēšanai.
- Uz galvenajiem ceļiem norādes ar māju, viensētu nosaukumiem.
- **Ošupes pagasts – galvenā ir lauksaimnieciska ražošana.**
- Teritorijas plānojumā noteikt minimālo atdalāmo platību 1 ha.
- Jānodala teritorijas plānojumā no ciemiem liekās lauksaimniecības zemes.
- Lauksaimniecības ražošanas būvēm samazināt attālumu līdz dzīvojamām mājām lauku teritorijās.
- Tūrisma informācijas centri katrā pagastā.
- Lubānas ezerā skatu torņi – sabiedriska objekts (pašvaldības būvēts un

apsaimniekots).

- Asfaltēts ceļš no Degumniekiem līdz Meirāniem, vēl līdz Barkavai.
- Eiro velo maršruts pāri dambim.
- Aiviekstes upē – laivošanas vietu un pietātņu attīstība.
- Veidot starptautisku lidostu „Degumnieki”.
- **Veidot lidotāju skolu, t.sk., smagsvara lidmašīnām. Lidostas zeme ir pašvaldības.**
- **Ogu pārstrādes uzņēmums.**
- **Ezers jāattīsta aktīvāk kā tūrisma objekts.**
- Atbalstīt mazo saimniecību attīstību.
- Lubānas ezerā niedru pļaušana, pārstrādes (šķirošanas) un gatavās produkcijas ražotnes būvniecība, attīstība.
- Polderu teritorijās paredzēt veidot salas nepieciešamajai apbūvei.
- Izskatīt iespēju iedarbināt Kalnagala slūžas.
- Priekšlikums - nodokli par meliorētām zemēm iekasē pašvaldība, lai pašvaldība varētu tos tīrīt un uzturēt. Paredzēt dubulto likmi par neoptām meliorācijas sistēmām, to aizaudzēšanu ar kokiem un krūmiem.

Praulienas pagasts

1. Nepieciešama valsts, pašvaldības iestāžu decentralizācija.
2. Pārskatīt pagasta rietumu robežu.
3. Ir lidlauks, jāizskata iespējas attīstīt.
4. **Pagasta potenciāls – karjera, meži, smilts, grants, dolomīts. Zemienes līdzenu daļā – attīstīt lauksaimniecību.**
5. Pagastā nav pieprasīta zeme pļaušanai, lauksaimniecībai.
6. Trūkst iedzīvotājiem informācijas par notiekošo pašvaldībā, pagastā.
7. Jāplāno Salu ezera piekrastes attīstība. Varētu būt zivsaimniecības attīstība.
8. **Aktīvā atpūta uz ūdeņiem – karjera ezerā Saikavā.**
9. **Zivju audzētava un peldvietas izveidošana vecajā ūdens karjerā.**
10. Priekšlikums – amēbu audzēšana ūdens attīrīšanai.
11. Teritorijas plānojumā paredzēt mazākas platības apdzīvotās vietās.
12. Saikavā ir kultūras nams, bet Praulienā nav. Izskatīt iespēju būvēt kultūras namu jaunajās darbnīcās vai ierīkot atbilstošas telpas skolā.
13. Nepieciešami saistošie noteikumi, kuri aizliedz noteiktas sugas suņus laist pastaigāties bez siksnas un uzpurņa sabiedrības drošībai.
14. Ciemu teritorijas ielu apgaismojuma rekonstrukcija un izbūve.
15. Praulienas pagasta attīstība – biškopība, lopkopība, derīgo izrakteņu atradnes, kas pēc rekultivācijas var būt kā atpūtas objekts vai zivju audzētava.
16. Neapmierina sabiedriskais transports ar Saikavu.

Sarkaņu pagasts

- Biksērē bērnudārza vietā tika izstrādāts projekts pansionātam, bet netiek realizēts finansiālu apstākļu pēc.
- Pagasta „mīnuss” – bērnudārza trūkums.
- Degradēta pagasta teritorija – tā jāsakārto vai jāliek īpašniekam sakārtot.
- Uzņēmējiem galvenā problēma ir produkcijas realizācija.
- Problēmas ir ar nopietnu darbaspēku.
- Daudzi ir emigrējuši uz ārzemēm tieši darbavietu trūkuma pēc, piesaistīt investorus, kam nepieciešams darbaspēks bez īpašas kvalifikācijas.

- Pašvaldība varētu būt kā galvotājs uzņēmējdarbības attīstībai.
- Jauniešu attīstībai un audzināšanai izveidot skolās „darba mīlestības” stundas, t.sk., noteikt obligātās vasaras prakses lauksaimniecībā, mežsaimniecībā vai teritorijas apsaimniekošanā.
- Sabiedriskais transports neapmierina svētdienās un sestdienās. Lieli transporta pakalpojumu izdevumi. Autobusu maršruti nesaplānoti, vajag tos veidot racionālus.
- Lielas komunālo pakalpojumu izmaksas.
- Lielas organizētu atpūtas pasākumu izmaksas.
- Nepieciešama sabiedriskā ēdināšana.
- **Perspektīves pagastā – kokapstrāde, jo ir meža resursi ~70% apmērā no pagasta teritorijas.**
- **Tūrisms – viduspunkts starp Cesvaini un Madonu.**
- Lopkopība – piena lopkopība, aītkopība.
- Bērniem nav ar ko nodarboties – sporta - futbola laukums, basketbola laukums, galda spēles.
- Parka labiekārtošanas projekts ir izstrādāts un apstiprināts, nepieciešams finansējums.
- Nepieciešamas garāžas daudzdzīvokļu māju iedzīvotāju privātām automašīnām.
- Rūpnieciskām zemēm minimālo atdalāmo platību TIAN samazināt vai noteikt pēc funkcionālās nepieciešamības, katrā ziņā mazāk par 0,2 ha. Lauksaimniecības zemēm minimālo atdalāmo platību TIAN samazināt uz 1 ha un dabas parkos sadalīt mazāk par 10 ha, tā kā vietējie iedzīvotāji nevar apsaimniekot, bet pārdot nevar, jo nevar atdalīt lauksaimniecības zemi.
- Paredzēts un ir izstrādāts projekts velociņam Cesvaine – Biksēre - Madona(?). Nepieciešams finansējums izbūvei.
- Negrib – ķīmisko rūpniecību, rehabilitācijas centru narkomāniem.
- Problēmas ar privātajiem ezeriem, kur varētu veidot peldvietas, tāpēc tam jāpiesaista finansējums.
- Vajadzīgs ielu apgaismojums ciemos.
- Viesnīcu Biksērē esošajās pamestajās daudzdzīvokļu mājās.
- Savulaik pieļautā kļūda – ūdenstorņi nodot privatizācijai, īpašnieks to demontē un pārdod metāllūžņos. Līdz ar to privātmājas palika bez centralizētas ūdensapgādes.
- Meliorācijas sistēmas stāvoklis slikts –nepareizas apsaimniekošanas sekas. Varbūt var paredzēt represīvo metodi vai noteikt, ka pašvaldība vai kāda cita organizācija veic esošās meliorācijas sistēmas apsaimniekošanu.
- Lauku zemes ceļi – iedzīvotājiem pie ceļiem (Polvarkā) visu laiku putekļos.
- Kapličas projektu vajag, kapsētai jauna vieta ir, bet vajag izstrādāt projektu kapsētas iekārtošanai.
- Problēma ar klaiņojošiem suņiem un lapsām.
- Būtu nepieciešams izveidot pieturvietas ar atkritumu konteineru novietni un tualetēm valsts autoceļu malās.
- Problēmas lauku saimniecībām ar atkritumu izvešanu. Netiek izvietoti konteineri, bet arī līdz katrai lauku mājai netiek dota iespēja pakalpojumu izmantot. Nepieciešama atkritumu šķirošana.
- Nepieciešams, lai apsaimniekotājs būtu ar profesionālām iemaņām santehnikas un būvniecības jautājumu risināšanā vai arī ir viens liels centralizēts novada uzņēmums, kurā ir profesionāli darbinieki. Panākt apsaimniekošanā minimālas pakalpojumu starpniecības izmaksas.
- Biksērē sakārtot ceļus iekškvartālos, nav bērnu spēļu laukumu.

Vestienas pagasts

- Jāpārskata teritorijas plānojumā noteiktās aizsargjoslas.
- Paredzēt ražošanas un komercapbūves teritorijas.
- **Vestienas pagasts – tranzīta koridors starp Rīgu un Latgali (Krieviju).** Veidot infrastruktūru, kas vērsta uz tranzītu. Paredzēt ēstuves tranzīta pakalpojumu sniegšanai.
- **Attīstīt lopkopību – meža govis, somu aitas utml. un biškopību.**
- Vestienas ciemā paredzēti ~ 16 zemesgabali dzīvojamai apbūvei.
- Pie Kāla ezera ir pagasta pludmales teritorija ir saglabāta pašvaldības īpašumā.
- Vestienā ir vēja koridors, bet AAA „Vestiena” apsaimniekošanas plānā atļautais augstums ir tikai 30m, bet nepieciešams to visu pārskatīt, norādot vietas, kur iespējams ir lielāks augstums vēja ģeneratoriem.
- Precizēt kultūras pieminekļu aizsardzības zonu robežas un to izmantošanas (apbūves) nosacījumi.
- Bērnudārza laukumu nepieciešams asfaltēt.
- Ciema ielu apgaismojums nepieciešams.
- Finansējums ceļu tīrīšanai ziemā ir nepietiekams.
- Rūpīgi jāplāno lauksaimniecības zemju apmežošana, jo šobrīd daudzas bijušās lauksaimniecības zemes ir aizaugušas.
- Sporta stadions profesionāliem treniņiem.
- Jauniešu atpūtas iespējas.
- Gaiziņkalna apkārtnē (SIA „LIDO” bijušajiem īpašumiem) īpašniekiem tiek izstrādāta kompleksa attīstības vīzija. Priekšlikumi tiks iesniegti vēlāk.
- Vajadzētu Gaiziņkalnu pārņemt ar likumdošanu valsts īpašumā un sekojoši pašvaldību (Madonas novada pašvaldību) pilnvarot to apsaimniekot.
- Veloceliņš, kas savienotu Ērgļus – Gaiziņkalnu, Kāla ezeru, Madonu.

5. pielikums
Attīstības programmas 1.redakcijas sabiedriskās
apspriešanas kopsavilkums

Kopsavilkums par Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas gaitu

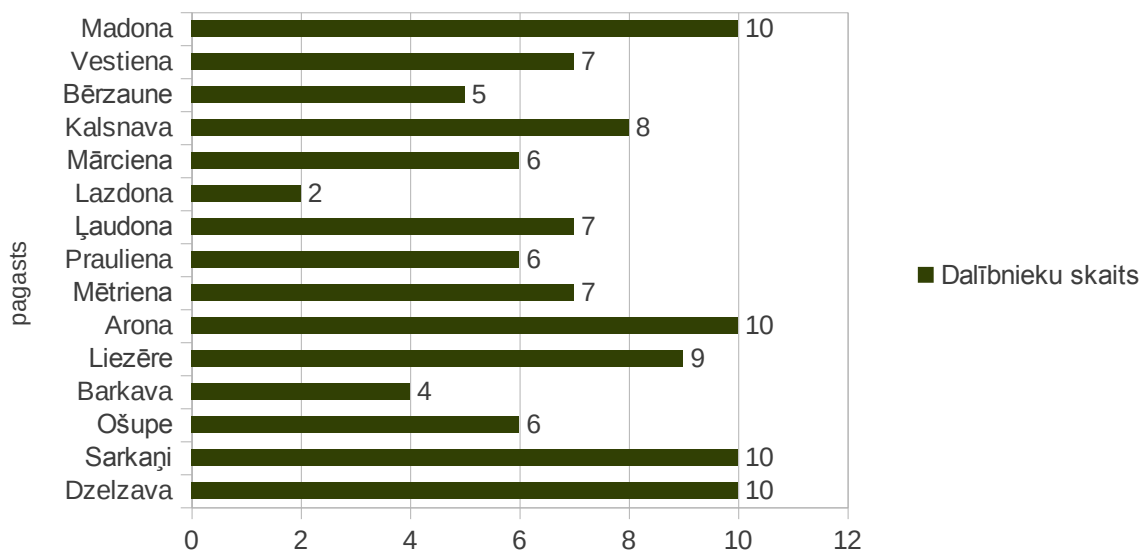
Pamatojoties uz Madonas novada domes 2012.gada 31.jūlija lēmumu (protokols Nr.17), no 2012.gada 13. augusta līdz 23. septembrim noritēja Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas sabiedriskā apspriešana.

Paziņojums par Attīstības programmas 1.redakcijas sabiedrisko apspriešanu, t.sk. sabiedriskās apspriešanas sanāksmēm Madonas novadā tika publicēts vietējā laikrakstā “Stars”, Madonas novada domes laikrakstā “Madonas Novada Vēstnesis” un ievietots Madonas novada mājas lapā www.madona.lv, kā arī VPVB mājas lapā www.vpvpb.gov.lv.

Ar izstrādāto Attīstības programmas 1.redakciju bija iespējams iepazīties Madonas novada mājas lapā www.madona.lv, Madonas novada domē un visās novada pagastu pārvaldēs, elektroniski nosūtīta pašvaldības deputātiem. Plānošanas dokumenta 1.redakcija tika nosūtīta arī novada kaimiņu pašvaldībām, un no divām tika saņemts atzinums (no Gulbenes un Krustpils novada).

Attīstības programmas 1.redakcija tika nosūtīta Madonas reģionālajai vides pārvaldei, Veselības inspekcijai, Dabas aizsardzības pārvaldei un no šīm minētām iestādēm tika saņemti atzinumi. Atzinums par attīstības programmas 1.redakciju tika saņemts arī no Vidzemes plānošanas reģiona administrācijas.

Tikšanās ar iedzīvotājiem (sabiedriskās apspriešanas sanāksmes) tika organizētas katrā novada pagastā un Madonas pilsētā laika posmā no šī gada 27.augusta līdz 6.septembrim. Uz sabiedriskās apspriešanas sanāksmēm bija kopumā ieradušies 107 cilvēki (ieskaitot sanāksmes organizētājus). Lielākais sabiedriskās apspriešanas sanāksmju apmeklējums bija Madonā, Dzelzavā, Sarkaņos un Kusā

(katrā pa 10 iedzīvotājiem, skat.1.att.).

1.att. Madonas novada attīstības programmas 2013.-2020.gadam 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas sanāksmju apmeklētība.

Sabiedriskās apspriešanas laikā tika saņemti rakstiski priekšlikumi par Attīstības programmas 1.redakciju no 1 juridiskas personas (AS “HERCOGISTE”).

Attīstības programmas 1.redakcijas sabiedriskās apspriešanas laikā tika saņemti ieteikumi (t.sk. no 1 juridiskas personas - AS "HERCOGISTE") par attīstības programmas redakcionāliem uzlabojumiem, kā arī ierosinājumi rīcību plānam, attīstāmajiem virzieniem un konkrētu problēmu risināšanai. Visi sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtie komentāri, priekšlikumi un iebildumi ir izvērtēti un ņemti vērā, izstrādājot Attīstības programmas gala redakciju.